

Hållbarhetsrapport Linköpings kommun

Avser år 2019/2020

Diarienummer: KS 2021-426
Datum: 210521
Handläggare: Hållbarhetsenheten
Organisation: Kommunledningsförvaltningen

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Rapportens syfte och avgränsning	4
1.2	Läsanvisning	4
1.3	Kommunens organisation	5
1.4	Mål och inriktningar inom kommunen	5
2	Agenda 2030 och de globala målen	10
2.1	De globala målen – målen för hållbar utveckling	10
2.2	Alla tre hållbarhetsaspekter hör samman	10
2.3	Nationellt framtagna indikatorer för Agenda 2030	10
2.4	Kommentarer till indikatorerna	17
3	Ekologisk hållbarhet	24
3.1	Hur arbetar kommunen med ekologisk hållbarhet?	24
3.2	Cirkulär resurshantering	25
3.3	Giffri miljö	30
3.4	Grön och effektiv energi	34
3.5	Koldioxidneutralt Linköping	37
3.6	Levande natur	39
3.7	Mobilitet och hållbara transporter	42
3.8	Samhällsplanering för ett förändrat klimat	44
4	Social hållbarhet	46
4.1	Vad innebär ett socialt hållbart samhälle?	46
4.2	Hur arbetar Linköpings kommun med social hållbarhet?	46
4.3	Arbete mot segregation	47
4.4	Barnkonventionen	52
4.5	Delaktighet och inflytande	59
4.6	Folkhälsa och förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS)	61
4.7	HBTQI	69
4.8	Jämställdhet	71
4.9	Levande landsbygd och en sammanhållen kommun	74
4.10	Nationella minoriteter	86
4.11	Samverkan med civilsamhället	88
5	Ekonomisk hållbarhet	92
5.1	Hur arbetar kommunen med ekonomisk hållbarhet?	93
5.2	Grönt ramverk	93
5.3	Upphandling	93
5.4	Fairtrade city	95
6	Bilagor	96

1 Inledning

1.1 Rapportens syfte och avgränsning

Rapporten syftar till att ge ökad kunskap om tillstånd och utveckling inom hållbarhetsområdet, samt en överblick över ett urval av kommunkoncernens insatser, i Linköpings kommun. Redovisningen sker utifrån Agenda 2030 och de globala målen samt kommunens verksamhetsområden inom social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Rapporten omfattar verksamhet under åren 2019 och 2020.

Rapporten syftar till att utgöra ett av flera planeringsunderlag för kommunkoncernens verksamhet och kan också användas som allmänt kunskapsunderlag av den som finner nytta av innehållet.

Uppföljningen görs med utgångspunkt i:

- 1 De kommunala nämndernas verksamhetsberättelser och uppföljning av verksamhetsplaner för 2019 och 2020.
- 2 De sju största kommunala bolagens verksamhetsberättelser, samt de fyra största bolagens hållbarhetsredovisningar, avseende 2019 och 2020.
- 3 Kommunövergripande uppföljningar som samordnats av hållbarhetsenheten, i form av till exempel:
 - barnbokslut
 - jämställdhetsbokslut
 - energi- och klimatbokslut samt uppföljning av målet om koldioxidneutralt Linköping.Ett urval av innehållet i boksluten är inarbetade i rapporten. Boksluten återfinns också i sin helhet som bilagor till rapporten.
- 4 Övrigt urval relevant statistik och indikatorer.

Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild över arbetet i nämnder och bolag. För mer detaljerad information hänvisas till respektive nämnds/bolags verksamhetsberättelse. I rapporten beskrivs främst ett urval av kommunens styrdokument som är relevanta inom respektive tematiskt område. Övergripande lagstiftning och regleringar som också styr arbetet, tas inte upp i någon större omfattning.

1.2 Läsanvisning

Informationen i rapporten redovisas i tematiska områden. Redovisningen inom respektive område struktureras utifrån en modell i ”Göra jämlikt är att göra skillnad”, som är SKR:s vägledning för jämlik ledning och styrning. SKR:s modell utgår ifrån jämlikhet mellan människor med olika förutsättningar, men i denna rapport har vi applicerat modellen även inom ekologisk hållbarhet.

Det innebär att informationen sorteras i tre kategorier:

- Strukturnivå handlar om strukturella förutsättningar och ramverk i form av policys och värderingar
- Processnivå handlar om det arbete som sker för att utveckla verksamheten och genomföra specifika insatser för jämlikhet
- Resultatnivå handlar om hur situationen ser ut vad gäller jämlikhet, både direkt kopplat till verksamheterna (brukarperspektiv) respektive samhället (invånarperspektiv).

I rapporten har vi översatt detta till de tre rubrikerna:

- Hur styrs arbetet?
- Exempel på insatser som genomförts inom koncernen
- Vad har arbetet bidragit till?

1.3 Kommunens organisation

Kommunen har ansvar för viktiga samhällsfunktioner. En del uppgifter måste kommunerna göra, andra är frivilliga. Kommunerna styrs av politiker som valts direkt av medborgarna. Vid sidan av den politiska organisationen finns en tjänstepersonsorganisation som ser till att besluten genomförs.

Kommunfullmäktige består av förtroendevalda som beslutar vilka nämnder som ska finnas och väljer ledamöter. Varje nämnd ansvarar för ett visst område. Alla frågor som kommer till fullmäktige förbereds i någon av nämnderna. I mindre frågor kan nämnderna besluta direkt. Till nämndernas hjälp finns tjänstepersonsorganisationen, som är uppdelad i olika förvaltningar och som stödjer olika nämnder.

Kommunens verksamhet styrs av kommunallagen, men även av andra lagar som socialtjänstlagen, skollagen och plan- och bygglagen med flera. Linköpings kommun driver viss verksamhet i bolagsform, både i kommunalägda bolag och delägda bolag.

1.4 Mål och inriktningar inom kommunen

Inom kommunen finns ett antal målområden med kommunövergripande mål som styr arbetet, tillsammans med strategiska utvecklingsuppdrag i budget. Kopplingen mellan kommunövergripande mål och de verksamhetsområden som ingår i rapporten, framgår i inledningen av respektive områdesavsnitt. Där anges även eventuella strategiska utvecklingsuppdrag med koppling till området.

1.4.1 Kommunövergripande mål

Målområde Samhälle - beskriver vad kommunen ska uppnå för att utveckla närmiljön och Linköping som plats.

Ett attraktivt och tryggt Linköping

Linköping är den ekonomiska motorn i en växande region. Alla tar ansvar för varandra i en kommun som växer på ett socialt hållbart sätt. Organisationer och näringsliv ges förutsättningar att göra skillnad för ökad social sammanhållning och trygghet. I utvecklingen av Linköping har tätort och landsbygd lika hög prioritet. Helheten är i fokus när nya stadsdelar planeras och trafiksystemet utvecklas. Stadsmiljön är attraktiv och har en hög kvalitet där tillgänglighet för samtliga trafikslag också värnas och utvecklas. Linköpings kommun skapar förutsättningar för en hög och jämn bygg-takt där fler får möjlighet att förverkliga drömmen om ett eget boende.

Ett klimatsmart Linköping

Linköping tar täten i miljö- och klimatarbetet som bygger på samsyn och långsiktighet. Därför är det självklart att Linköpings kommun står bakom Agenda 2030 och de globala målen för att uppnå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Linköpings kommun är positiv till ny teknik och prioriterar miljö- och klimatarbetet med målet att Linköping ska bli koldioxidneutralt år 2025. Linköpings kommun värnar äganderätten och skogens betydelse för landsbygden och miljö- och klimatarbetet. Linköping har fantastisk natur med högt egenvärde som alla får ta del av.

Ett företagsamt Linköping

Linköpings ekonomiska utveckling är beroende av ett livskraftigt och mångfasetterat näringsliv och ett gott företags-klimat. Med välmående och framgångsrika företag har Linköping lägre arbetslöshet, högre tillväxt och bättre förutsättningar att finansiera välfärdstjänster. Det är enkelt att starta, driva och utveckla företag i Linköping, både i staden och på landsbygden. Näringslivets livskraft ökar genom goda kommunikationer med flyg, järnväg och bil med Linköping City Airport som en viktig regional funktion.

Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv

När Linköping växer och utvecklas ges kulturen, fritiden och idrotten utrymme i planeringen av nya och växande områden. Kultur-, fritids- och idrottslivet ger möjlighet till en aktiv och meningsfull fritid, god hälsa, upplevelser och gemenskap. Det kommunala stödet till kultur stimulerar skapande och utövande som är tillgängligt för alla. Alla barn och ungdomar i Linköping ges likvärdiga förutsättningar att utöva sin idrott. Anläggningar för spontanidrott är tillgängliga, säkra och trygga miljöer.

Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum

Målområde Medborgare - beskriver vad kommunen ska uppnå i tjänster och service för att tillgodose medborgarnas behov och förväntningar.

I Linköping ges snabb, tillgänglig och korrekt service genom digitala lösningar. Företagens situation underlättas genom effektiva och förutsebara regler. Vård- och omsorgstjänster ges utifrån en helhetssyn på den enskilde. Alla Linköpingsbor kan åldras med värdighet där kommunen tillgodoser dem med störst behov. I Linköping finns många alternativ som individen själv väljer mellan. Det civila samhället är en naturlig samarbetspartner i att skapa fler kontaktytor och ge ett bättre stöd till individen med fokus på närhet och gemenskap. Kommunens välfärdstjänster kännetecknas av trygghet, värdighet och delaktighet oavsett utförare.

Stark gemenskap och människor i arbete

I Linköping går människor från bidragsberoende och utanförskap in i arbete och gemenskap. Jobb och välfärd prioriteras framför bidrag för en långsiktigt hållbar utveckling. I Linköping söks alltid den kortaste vägen till att kunna försörja sig själv och därmed den snabbaste vägen till integrationen för nyanlända. Linköpings kommun är, tillsammans med Arbetsförmedlingen och företag, en aktiv part i arbetet med bra utbildningsinsatser, extratjänster, serviceyrken och praktikplatser riktade till långtidsarbetslösa med försörjningsstöd för ett vuxenliv i arbete. Utifrån sin förmåga är alla människor delaktiga i arbetslivet och tar ansvar för sin försörjning. Genom tydliga krav på ansträngning stöds individer att gå från bidrag till arbete och gemenskap.

Hög kunskap med skolor i framkant

Målområde Ekonomi - beskriver vad kommunen ska uppnå för en stabil och god ekonomi.

Linköping är den bästa kommunen för barn och unga att växa upp i. Alla elever har en bra skola där eleven möts av höga förväntningar, en trygg och lugn miljö samt får rätt hjälpmedel för att nå sin fulla potential. Kunniga och engagerade lärare arbetar i Linköpings skolor eftersom kommunen ligger i framkant inom skolutveckling. Familjer ser olika ut och har olika förutsättningar och önskemål, därför finns både flexibilitet och valfrihet i barnomsorgen. Mindre barngrupper med fokus på varje barns behov prioriteras högt.

Kostnadseffektiv verksamhet

Linköpings kommuns verksamhet såväl inom kommunen som hos privata utförare är kostnadseffektiv och möter i hög utsträckning målgruppens behov. Kommunens verksamheter utvecklas ständigt genom prioriteringar, effektiviseringar och förnyelse för att säkerställa fortsatt kostnadseffektivitet.

Hållbar ekonomi

Linköpings kommun präglas av ansvarstagande i såväl goda som sämre tider, det är god ordning och reda på ekonomin. Det finns ett långsiktigt tänkande där intäkter och kostnader är i balans över åren. Det möjliggör satsningar för att stärka och utveckla välfärdens kärnverksamheter. Kommunkoncernen har en stabil ekonomi och långsiktig tillväxt i balans så att framtida kommuninvånare

kan räkna med god kvalitet på kommunal verksamhet, service och anläggningar. Investeringar i kommunens kärnverksamheter prioriteras för framtiden utan ökat skattetryck.

Målområde Verksamhet

Målområde verksamhet beskriver hur arbetsprocesser och organisation ska utvecklas för att uppnå goda resultat.

Effektiv organisation med goda resultat

I Linköpings kommun bedrivs verksamhet av god kvalitet med Linköpingsborna i centrum. Sambandet mellan resurser, prestationer, resultat och effekter är centralt i planering, uppföljning och utvecklingsarbete. Med en öppen och tillåtande attityd för nya lösningar arbetar kommunen aktivt för att utnyttja digitaliseringens möjligheter. Detta för att effektivisera verksamheten och skapa bättre tjänster för kommunens invånare. Individer, föreningar och företag bidrar till att driva Linköping framåt och ska därför ges goda villkor för att delta i utformning och leverans av välfärdstjänster.

Hållbar verksamhetsutveckling

Målområde Medarbetare - beskriver hur medarbetarnas resurser ska tillvaratas och utvecklas.

I Linköpings kommun gynnar all verksamhetsutveckling en hållbar utveckling. De globala målen är ledstjärnor i arbetet där arbetet med minskad användning och utfasning av farliga ämnen är ett prioriterat område. Det bedrivs ett kontinuerligt jämställdhets- och mångfaldsarbete för att säkerställa eller utveckla kvaliteten i verksamheterna.

Attraktiv arbetsgivare

I Linköpings kommun känner varje medarbetare arbetsglädje och stolthet, har inflytande och delaktighet. Serviceyrken inom skola och omsorg stärker förutsättningarna för att utveckla kvaliteten i välfärdstjänsterna genom att befintlig personal avlastats och frigörs för att driva utveckling. Kommunens arbetsplatser präglas av jämställdhet, mångfald och goda arbetsvillkor. Medarbetarna är ambassadörer som gärna rekommenderar sin arbetsplats till andra.

Hållbar kompetensförsörjning

Linköpings kommun arbetar systematiskt med att attrahera, introducera, utveckla och behålla medarbetare för att säkra kompetensförsörjningen. Genom att organisera arbetet på nya sätt, använda digital teknik och hitta vägar för ett livslångt lärande skapas förutsättningar för att säkra resurser till den kommunala verksamheten. Nya metoder för att attrahera, utveckla och behålla kompetens i kommunen utvecklas för att möta framtidens behov av kompetens.

1.4.2 Strategiska utvecklingsuppdrag

Ett urval av de mest relevanta kommungemensamma strategiska utvecklingsuppdragen i budget för 2019 respektive 2020:

2019

Samtliga nämnder ges i uppdrag att vidta åtgärder för att minska sociala skillnader och för att skapa en sammanhållen kommun.

Uppdrag till samtliga nämnder att tydligare prioritera landsbygdsutveckling och med stöd från kommunstyrelsen utveckla samarbetet mellan förvaltningarna för att öka kommunens samlade arbete med landsbygdsutveckling.

Uppdrag till samtliga nämnder att fasa ut engångsartiklar i plast i kommunens verksamhet till år 2020, genom att inte förlänga eller teckna nya inköpsavtal för sådana artiklar och ersätta med alternativ av biomassa.

Uppdrag till kommunstyrelsen att etablera ett klimatråd för strategiska diskussioner om kommunens miljö- och klimatarbete. I utformningen ska befintliga forum som kommunstyrelsens strategiska utskott beaktas.

2020

Uppdrag till samtliga nämnder och bolag att verka för en omställning till cirkulär ekonomi och delningsekonomi som omfattar Linköpings kommun såväl som organisation som plats.

Uppdrag till samtliga nämnder att minska användning och inköp av engångsartiklar i plast, samt inte förlänga eller teckna nya avtal för sådana produkter. I de fall engångsartiklar i plast inte kan undvikas ska inköpt plast bestå av förnybar eller återvunnen råvara i möjligaste mån.

Samtliga nämnder ska inarbeta och genomföra åtgärder i enlighet med handlingsplan för koldioxidneutralt Linköping 2025 och enligt nämndernas handlingsplan utifrån kemikalieprogrammet.

2 Agenda 2030 och de globala målen

Utgångspunkten för hållbarhetsarbetet i Linköpings kommun är att genom lokala insatser bidra både till en hållbar utveckling i kommunen och till att uppnå de globala målen och Agenda 2030. Kommunkoncernen arbetar för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling enligt definitionerna i kommunens hållbarhetspolicy.

2.1 De globala målen – målen för hållbar utveckling

FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter antogs 1948, och utgör en grund för de globala målen. Samtidigt som de mänskliga rättigheterna kan ge vägledning för arbetet med de globala målen, bidrar även Agenda 2030 och de globala målen till förverkligandet av de mänskliga rättigheterna.

Agenda 2030 bygger även vidare på flera andra tidigare internationella överenskommelser, konventioner och deklARATIONER såsom exempelvis klimatkonventionen (UNFCCC), tilläggsprotokollet till kvinnokonventionen (den s.k. Pekingplattformen) och konventionen om biologisk mångfald (CBD).

2.2 Alla tre hållbarhetsaspekter hör samman

Alla hållbarhetsaspekter, ekologisk, ekonomisk och social, hör samman, kompletterar och är beroende av varandra. Att skydda miljön och respektera mänskliga rättigheter går hand i hand. En begränsad klimatpåverkan, friska ekosystem och biologisk mångfald är till exempel en förutsättning för att uppfylla flera mänskliga rättigheter såsom rätten till liv, god hälsa och rent vatten.

Att stärka människors rättigheter och livsvillkor på olika plan ger individer ökade möjligheter att kunna utvecklas och vara delaktig i samhället utifrån sina förutsättningar, och att aktivt kunna bidra till bättre miljö och klimat. En hållbar ekonomi har goda möjligheter att främja och möjliggöra en positiv utveckling inom såväl ekologisk som social hållbarhet.

2.3 Nationellt framtagna indikatorer för Agenda 2030

I de sammanfattande tabellerna nedan framgår Linköpings resultat jämfört med samtliga kommuner i landet, avseende nationellt framtagna indikatorer för Agenda 2030:s globala mål. Tabellerna är hämtade från kommun- och landstingsdatabasen (Kolada).

I tabellerna används färgerna rött, gult och grönt för att visa hur ett resultat ligger till jämfört med andra kommuner. För varje nyckeltal rangordnas alla kommuner efter sina resultat, och de bästa resultaten får grön färg, de sämsta får röd färg och de i mitten får gul färg. Saknas data på något nyckeltal visas det med grå färg.

Tänk på att färgsättningen visar om man har bra eller dåliga resultat jämfört med andra kommuner. Den talar inte om ifall resultaten är bra eller dåliga. Man kan ha dåliga resultat jämfört med andra, vilket ger röd färg, trots att resultatet egentligen är bra, och vice versa.

Bästa 25 %	1
Mittersta 50 %	2
Sämsta 25 %	3
Ingen data	-

Källa: RKA, Kolada

Mål 1: Ingen fattigdom

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bl.a. även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet.

				2016	2017	2018	
Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%) Totalt	.nl	≈	!	10.5	11.1	10.4	
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen Totalt	.nl	≈	!	2.2	2.0	2.0	
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen Män	♂	.nl	≈	!	2.2	1.8	1.9
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen Kvinnor	♀	.nl	≈	!	2.3	2.1	2.1

Mål 2: Ingen hunger

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.

				2016	2017	2018	2019	2020
Invånare med fetma, andel (%) Totalt	.nl	≈	!	13	-	13		13
Invånare med fetma, andel (%) Män	♂	.nl	≈	!		13		12
Invånare med fetma, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	!		12		14
Ekologiskt odlad åkermark, andel (%) Totalt	.nl	≈	!	27	29	31	32	

Mål 3: Hälsa och välbefinnande

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

				2016	2017	2018	2019	2020
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%) Totalt	.nl	≈	!	76	-	76		76
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%) Män	♂	.nl	≈	!		76		78
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	!		75		74
Medellivslängd kvinnor, år Totalt	.nl	≈	!	84.6	84.9	85.1	85.2	
Medellivslängd män, år Totalt	.nl	≈	!	81.5	81.7	81.9	82.3	
Långtidssjukskrivna med psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar, andel (%) Totalt	.nl	≈	!	43.9	44.1	47.5		
Långtidssjukskrivna med psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar, andel (%) Män	♂	.nl	≈	!	36.5	36.7	41.1	
Långtidssjukskrivna med psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	!	47.5	47.5	50.3	
Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv Totalt	.nl	≈	!	2 727	2 548	2 540	2 547	
Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv Män	♂	.nl	≈	!	2 233	2 126	2 060	2 096
Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv Kvinnor	♀	.nl	≈	!	3 131	2 895	2 937	2 922
Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv Totalt	.nl	≈	!	294.5	280.7	269.4	258.2	
Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv Män	♂	.nl	≈	!	225.8	216.5	209.4	199.0
Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv Kvinnor	♀	.nl	≈	!	365.2	347.0	331.7	319.7

Mål 4: God utbildning för alla

Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

				2016	2017	2018	2019	2020
Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%) Totalt		▲	≈	83	84	86	86	
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%) Totalt		▲	≈	86.9	85.5	85.2	83.5	84.3
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%) Män	♂	▲	≈	86.2	83.3	83.8	82.4	82.6
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%) Kvinnor	♀	▲	≈	87.8	87.9	86.8	84.7	86.3
Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) Totalt		▲	≈	85.1		80.8		81.9
Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) Män	♂	▲	≈			-		-
Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) Kvinnor	♀	▲	≈			-		-
▼ Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%) Totalt		▲	≈	74.6	70.1	75.9	73.3	74.4
▼ Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%) Män	♂	▲	≈	71.4	68.5	74.8	69.7	73.5
▼ Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%) Kvinnor	♀	▲	≈	78.0	71.9	77.1	77.0	75.5
▼ Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%) Totalt		▲	≈	76.9	77.5	84.0		
▼ Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%) Män	♂	▲	≈	74.6	76.9	82.0		
▼ Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%) Kvinnor	♀	▲	≈	79.0	78.1	86.0		
▼ Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%) Totalt		▲	≈	52.6	53.1	53.7	54.4	
▼ Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%) Män	♂	▲	≈	50.4	50.6	51.0	51.5	
▼ Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%) Kvinnor	♀	▲	≈	54.9	55.8	56.7	57.6	

Mål 5: Jämställdhet

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

				2016	2017	2018	2019	2020
▼ Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%) Totalt		▲	≈	64	64	65	67	
▼ Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%) Män	♂	▲	≈	79	79	79	80	
▼ Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%) Kvinnor	♀	▲	≈	59	60	61	63	
Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%) Totalt		▲	≈	28.6	29.2	31.4	31.6	32.2
Tillfälliga föräldrapenningdagar (VAB) som tas ut av män, andel av antal dagar (%) Totalt		▲	≈	40.5	39.9	40.6	40.5	40.1
Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, andel (%) Totalt		▲	≈	78.2	78.6	78.8	78.5	

Mål 6: Rent vatten och sanitet

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.

				2016	2017	2018	2019	2020
Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%)		▲	≈		66.7	100.0	100.0	
Sjöar med god ekologisk status, andel (%)		▲	≈	0.0	6.7	6.7	6.7	6.7
Vattendrag med god ekologisk status, andel (%)		▲	≈	0.0	5.0	5.0	5.0	5.0
Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (%)		▲	≈	100.0	87.5	87.5	87.5	87.5

Mål 7: Hållbar energi för alla

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.

				2016	2017	2018	2019
Elavbrott, genomsnittlig avbrottsdagar per kund (SAIDI), minuter/kund	.nl	≈	↓	38	39	53	44
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%)	.nl	≈	↓	60,4	59,3	56,6	56,6
^ Slut användning av energi totalt inom det geografiska området, MWh/inv	.nl	≈	↓	24	24	24	23
Slut användning av el inom det geografiska området, MWh/inv	.nl	≈	↓	8	8	8	7
Slut användning av fjärrvärme inom det geografiska området, MWh/inv	.nl	≈	↓	8	8	8	7
Slut användning av förnybara bränsletyper inom det geografiska området, MWh/inv	.nl	≈	↓	..	2	..	3
Slut användning av icke-förnybara bränsletyper inom det geografiska området, MWh/inv	.nl	≈	↓

Mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

				2016	2017	2018	2019	2020
^ Bruttoregionalprodukt (BRP), kr/inv Totalt	.nl	≈	↓	505 863	510 939	522 356		
Bruttoregionalprodukt (BRP), kr/sysselsatt Totalt	.nl	≈	↓	903 000	903 000	917 000		
Invånare 16-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%) Totalt	.nl	≈	↓	5,1	4,5	4,5		
Invånare 16-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%) Män	♂	.nl	≈	↓	5,3	4,9	4,8	
Invånare 16-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	↓	4,8	4,2	4,3	
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef. Totalt	.nl	≈	↓	3,0		3,2		3,6
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef. Män	♂	.nl	≈	↓	3,3	3,4		3,9
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef. Kvinnor	♀	.nl	≈	↓	2,6	3,0		3,3
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%) Totalt	.nl	≈	↓	75,9	76,1	76,1	76,6	
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%) Män	♂	.nl	≈	↓	76,7	77,0	77,0	
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	↓	75,0	75,1	75,1	76,2

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.

				2016	2017	2018	2019	
Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%) Totalt	.nl	≈	i	85.1	87.7	91.7	92.6	
^ Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, NKI Totalt	.nl	≈	i	73	75	70	74	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Brandskydd - Totalt, NKI Totalt	.nl	≈	i	-	-	-	78	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Bygglov - Totalt, NKI Totalt	.nl	≈	i	74	71	64	69	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Livsmedelskontroll - Totalt, NKI Totalt	.nl	≈	i	-	78	77	78	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Markupplåtelse - Totalt, NKI Totalt	.nl	≈	i	-	-	72	76	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Miljö- och hälsoskydd - Totalt, NKI Totalt	.nl	≈	i	-	80	70	74	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Serveringstillstånd - Totalt, NKI Totalt	.nl	≈	i	-	82	83	84	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt - Bemötande, NKI Totalt	.nl	≈	i	78	81	77	80	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt - Effektivitet, NKI Totalt	.nl	≈	i	72	74	71	74	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt - Information, NKI Totalt	.nl	≈	i	71	73	72	74	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt - Kompetens, NKI Totalt	.nl	≈	i	75	75	72	76	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt - Rättssäkerhet, NKI Totalt	.nl	≈	i	75	75	71	75	
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt - Tillgänglighet, NKI Totalt	.nl	≈	i	75	76	74	76	
^ Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%) Totalt	.nl	≈	i	88.4	88.4	89.4		
Befolkning, inom tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%) Totalt	.nl	≈	i	95.9	96.0	96.3		
Befolkning, utanför tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%) Totalt	.nl	≈	i	20.5	23.9	27.4		
^ Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%) Män	♂	.nl	≈	i	88.2	88.3	89.3	
Befolkning, inom tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%) Män	♂	.nl	≈	i	95.9	95.9	96.2	
Befolkning, utanför tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%) Män	♂	.nl	≈	i	20.9	24.6	27.6	
^ Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	i	88.5	88.5	89.6	
Befolkning, inom tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	i	96.0	96.0	96.3	
Befolkning, utanför tätort, i kollektivtrafknära läge, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	i	20.1	23.1	27.2	

Mål 10: Minskad ojämlikhet

Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

				2016	2017	2018	2019	2020
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%) Totalt	.nl	≈	i	25		27		27
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%) Män	♂	.nl	≈	i	24	28		28
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	i	26	26		26
Förvärvsarbetsande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år, vistelsetid 4-6 år, andel (%) Totalt	.nl	≈	i	32.0	38.9	41.7	46.7	
Förvärvsarbetsande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år, vistelsetid 4-6 år, andel (%) Män	♂	.nl	≈	i		52.8	55.9	
Förvärvsarbetsande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år, vistelsetid 4-6 år, andel (%) Kvinnor	♀	.nl	≈	i		28.2	33.3	
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%) Totalt	.nl	≈	i	-	-	-	-	-

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

				2016	2017	2018	2019	2020
Demografisk försörjningskvot Totalt		▲	≈	↓	0.67	0.67	0.67	0.67
Demografisk försörjningskvot Män	♂	▲	≈	↓	0.63	0.63	0.64	0.64
Demografisk försörjningskvot Kvinnor	♀	▲	≈	↓	0.71	0.72	0.72	0.72
^ Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%) Totalt		▲	≈	↓	12.9	13.2	13.4	13.0
Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 3, andel (%) Totalt		▲	≈	↓	33.1	33.6	33.4	33.5
^ Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%) Män	♂	▲	≈	↓	13.7	13.9	14.0	13.7
Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 3, andel (%) Män	♂	▲	≈	↓	34.7	35.4	35.0	35.3
^ Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%) Kvinnor	♀	▲	≈	↓	12.1	12.5	12.7	12.3
Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 3, andel (%) Kvinnor	♀	▲	≈	↓	31.5	31.9	31.6	31.7
^ Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	10.9	10.2	9.5	
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), industri, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.2	0.2	0.2	
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), transporter, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	5.1	4.4	4.0	
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), arbetsmaskiner, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	1.0	1.0	0.9	
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), egen uppvärmning, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.2	0.2	0.2	
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), jordbruk, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	1.5	1.5	1.4	
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), el och fjärrvärme, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	2.9	3.0	2.7	
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), utrikes transporter, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.0	0.0	0.0	
^ Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg Totalt		▲	≈	↓	1 701 470	1 623 790	1 527 820	
Emissioner av Kväveoxider (NOx), Industri, kg Totalt		▲	≈	↓	24 740.00	28 540.00	33 060.00	
Emissioner av Kväveoxider (NOx), Transporter, kg Totalt		▲	≈	↓	788 510.00	691 710.00	650 730.00	
Emissioner av Kväveoxider (NOx), Arbetsmaskiner, kg Totalt		▲	≈	↓	162 740.00	154 890.00	140 470.00	
Emissioner av Kväveoxider (NOx), Jordbruk, kg Totalt		▲	≈	↓	233 790.00	243 390.00	232 240.00	
Emissioner av Kväveoxider (NOx), Egen uppvärmning, kg Totalt		▲	≈	↓	31 620.00	32 100.00	28 770.00	
Emissioner av Kväveoxider (NOx), El och fjärrvärme, kg Totalt		▲	≈	↓	456 330.00	469 910.00	439 120.00	
Emissioner av Kväveoxider (NOx), Utrikes transporter, kg Totalt		▲	≈	↓	3 270.00	2 790.00	2 970.00	
^ Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), kg/inv Totalt		▲	≈	↓	1.00	0.96	0.90	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), utrikes transporter, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.00	0.00	0.00	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), el och fjärrvärme, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.12	0.10	0.11	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), transporter, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.36	0.34	0.34	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), arbetsmaskiner, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.08	0.07	0.06	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), industri, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.02	0.01	0.02	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), jordbruk, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.07	0.07	0.06	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), egen uppvärmning, kg/inv Totalt		▲	≈	↓	0.30	0.29	0.25	
^ Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), kg Totalt		▲	≈	↓	156 140	152 620	145 620	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), utrikes transporter, kg Totalt		▲	≈	↓	130	120	120	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), el och fjärrvärme, kg Totalt		▲	≈	↓	18 120	16 540	18 370	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), transporter, kg Totalt		▲	≈	↓	55 800	54 530	54 010	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), arbetsmaskiner, kg Totalt		▲	≈	↓	11 870	11 480	10 380	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), industri, kg Totalt		▲	≈	↓	2 440	2 350	2 540	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), jordbruk, kg Totalt		▲	≈	↓	10 300	10 390	10 260	
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), egen uppvärmning, kg Totalt		▲	≈	↓	46 730	46 420	39 720	

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

				2016	2017	2018	2019
^ Insamlat hushållsavfall totalt, kg/person	.nl	≈	↓	469	446	443	437
Insamlat mat- och restavfall, kg/person	.nl	≈	↓	188	184	180	182
Insamlat förpackningar och returpapper, kg/person	.nl	≈	↓	72	67	68	62
Insamlat grovavfall, kg/person	.nl	≈	↓	188	176	177	175
Insamlat farligt avfall (inkl. elavfall och batterier), kg/person	.nl	≈	↓	20	18	18	18
Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%)	.nl	≈	↓	44	42	36	36
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%)	.nl	≈	↓	25	32	32	31

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

				2016	2017	2018	2019	2020
^ Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ -ekv/inv.	.nl	≈	↓	4.93	4.67	4.58		
Utsläpp till luft av växthusgaser, jordbruk, ton CO ₂ e/inv	.nl	≈	↓	0.75	0.75	0.71		
Utsläpp till luft av växthusgaser, egen uppvärmning, ton CO ₂ e/inv	.nl	≈	↓	0.05	0.04	0.04		
Utsläpp till luft av växthusgaser, arbetsmaskiner, ton CO ₂ e/inv	.nl	≈	↓	0.21	0.21	0.18		
Utsläpp till luft av växthusgaser, industri, ton CO ₂ e/inv	.nl	≈	↓	0.14	0.18	0.20		
Utsläpp till luft av växthusgaser, transporter, ton CO ₂ e/inv	.nl	≈	↓	1.72	1.55	1.46		
Utsläpp till luft av växthusgaser, el och fjärrvärme, ton CO ₂ e/inv	.nl	≈	↓	1.86	1.74	1.77		
^ Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO ₂ -ekv	.nl	≈	↓	767 711	741 013	737 045		
Utsläpp till luft av växthusgaser, egen uppvärmning, ton CO ₂ e	.nl	≈	↓	7 196	7 021	6 670		
Utsläpp till luft av växthusgaser, transporter, ton CO ₂ e	.nl	≈	↓	268 186	245 230	235 633		
Utsläpp till luft av växthusgaser, utrikes transporter, ton CO ₂ e	.nl	≈	↓	0	0	0		
Utsläpp till luft av växthusgaser, arbetsmaskiner, ton CO ₂ e	.nl	≈	↓	32 162	32 668	29 631		
Utsläpp till luft av växthusgaser, el och fjärrvärme, ton CO ₂ e	.nl	≈	↓	289 366	275 539	285 712		
Utsläpp till luft av växthusgaser, industri, ton CO ₂ e	.nl	≈	↓	21 463	28 365	32 523		
Utsläpp till luft av växthusgaser, jordbruk, ton CO ₂ e	.nl	≈	↓	116 118	119 159	114 723		
Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%)	.nl	≈	↓	68.5	69.5	68.3	66.9	61.4
Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området, (%)	.nl	≈	↓	18.6	18.2	18.3	17.1	18.2
^ Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv	.nl	≈	↓	593.4	594.9	583.0	566.8	
Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/personbil	.nl	≈	↓	1 208.3	1 200.3	1 204.2	1 172.5	

Mål 14: Hav och marina resurser

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling. *Indikatorer på kommunnivå saknas för detta mål.*

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

				2016	2017	2018	2019
^ Skyddad natur totalt, andel (%)	.nl	≈	↓	1.9	1.9	1.9	1.9
Skyddad natur land, andel (%)	.nl	≈	↓	1.6	1.6	1.7	1.7
Skyddad natur hav, andel (%)	.nl	≈	↓				
Skyddad natur inlandsvatten, andel (%)	.nl	≈	↓	4.6	4.6	4.6	4.6

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

				2016	2017	2018	2019	2020						
Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%) Totalt		▲	↔	↓		20		27		29				
Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%) Män	♂	▲	↔	↓		7		10		12				
Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%) Kvinnor	♀	▲	↔	↓		33		46		49				
Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv Totalt		▲	↔	↓		679		770		733		795		
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%) Totalt		▲	↔	↓		-		-		86		86		86
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%) Män	♂	▲	↔	↓						83		83		83
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%) Kvinnor	♀	▲	↔	↓						88		88		88
Verksamhetens resultat kommun, andel (%) av skatter och statsbidrag Totalt		▲	↔	↓										-4,7

2.4 Kommentarer till indikatorerna

Mål 1. Ingen fattigdom

Ekonomiskt bistånd erbjuds till personer som inte kan försörja sig på grund av sjukdom eller arbetslöshet och bedöms ge en skälig levnadsnivå. Att leva med ekonomiskt bistånd kan på sikt ge känslan av en oförmåga att leva ett självständigt liv, vilket kan ge effekter på hälsan. Trenden för andelen vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd har legat på en jämn nivå men sedan 2017 och 2018 kan en svag minskning utläsas. Endast 14 kommuner har en högre andel biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd än Linköping. Det finns ingen nämnvärd skillnad att det är fler män eller kvinnor som innehar med ekonomiskt bistånd.

Linköping har haft en nedåtgående trend, i stort sett sedan 2013, gällande andel unga invånare i hushåll med låg inkomst eller ekonomiskt stöd, jämfört med jämförbara kommuner såväl som för hela riket. Trenden bröts mellan 2016 och 2017 då andelen ökade, men har mellan 2018 och 2019 minskat från 10,4 till 7,2 procent. Någon motsvarande trend går inte att se på nationell nivå.

Mål 2. Ingen hunger

Den genomsnittliga andelen som lever med fetma i Linköpings kommun har varit relativt jämn under de senaste åren och ligger på 13 procent, vilket ligger under rikssnittet på 15 procent. För män är det 12 procent och för kvinnor 14 procent av invånarna. Värt att notera är att andelen kvinnor har ökat från 12 till 14 procent mellan 2018 och 2020, och ökningstakten är snabbare jämfört med riket i stort. För män minskar andelen invånare med fetma från 13 till 12 procent mellan 2018 och 2020, vilket kan jämföras med riket där andelen män med fetma ökar.

Kommunen som geografiskt område omfattar till stor del värdefull jordbruksmark. Eftersom kommunen är en stor markägare ger detta möjligheter att

påverka arrendatorer att bedriva ekologiskt jordbruk. Andelen ekologisk odlad mark uppgår 2019 till 32 procent, vilket innebär en liten ökning varje år från 2015. Andelen är ungefär tio procentenheter högre jämfört med riket i stort.

Mål 3. Hälsa och välbefinnande

Medellivslängden i Sverige ökar, och kvinnor lever längre än män. År 2020 var medellivslängden för kvinnor i Sverige 84,3 år och män 80,8 år. Linköpings kommun ligger alltså över riksnittet där medellivslängden för kvinnor år 2020 är 85,2 år och 82,2 år för män.

Psykisk ohälsa är ett växande problem i samhället eftersom allt fler blir långtidssjukskrivna för psykiska sjukdomar och syndrom samt beteendestörningar. I Linköpings kommun sjukskrivs kvinnor i större utsträckning jämfört med män, 50,3 procent respektive 41,1 procent (avser värden för 2018).

Antalet fallskador bland personer över 65 år har minskat mellan 2016 och 2019, vilket kan vara ett resultat av mångårigt arbete med fallprevention inom kommunen. Antalet fallskador är lägre i Linköping jämfört med riket i stort, vilket gäller för både kvinnor och män. Antalet fallskador bland kvinnor är nära trettio procent högre än bland män.

Antibiotikaförsäljningen har minskat över tid, vilket är positivt för både människa och natur. Försäljningen har minskat till såväl kvinnor som män, med ett lägre antal till män än till kvinnor. En överdriven antibiotikaanvändning kan påverka hälsan negativt och på sikt bidra till antibiotikaresistens. Användning av antibiotika är även ett miljöproblem eftersom antibiotikarester via avloppet kan hamna i vattendrag och påverka det marina djurlivet.

Linköpings kommuns invånare värderar sin hälsa som bra. Sen 2016 har 76 procent av invånarna bra självskattad hälsa, under 2020 är dock andelen högre bland män (78 procent) än bland kvinnor (74 procent). För både män och kvinnor i Linköping är andelen som skattar sin hälsa som bra högre än i riket i stort.

Mål 4. God utbildning för alla

Trenden i Linköpings kommun har under många år varit svagt negativ när det gäller andel elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram. Denna trend har setts även för riket såväl som för storleksmässigt jämförbara kommuner. Möjligen har ett trendbrott skett mellan 2019 och 2020 då en svag ökning kan ses. Ökningen är högre för flickor än pojkar. År 2020 var 86,3 procent av flickorna i årskurs 9 behöriga till yrkesprogram respektive 82,6 procent av pojkarna.

I årskurs 9 är det cirka 82 procent av eleverna som känner sig trygga i skolan under 2020, och det är ingen nämnvärd skillnad mellan könen. År 2016 var det ca 85 procent.

I Linköping har trenden med andelen gymnasieelever med examen fluktuerat. Andelen var som lägst 2017 med 70,1 procent men har ökat till 74,4 procent 2020. Indikatorn omfattar såväl kommunala som fristående gymnasieskolor. En könsuppdelad fördelning visar att det finns en skillnad mellan pojkar och flickor. Sett över en femårsperiod, 2016-2020, ökade andelen pojkar med gymnasieexamen med 2,1 procentenheter medan den för flickor har minskat med 2,5 procentenheter. Detta innebär att gapet mellan pojkar och flickor har minskat.

Andelen invånare med eftergymnasial utbildning har ökat den senaste femårsperioden och är högre i Linköping jämfört med riket i stort. Det senare är naturligt med tanke på att Linköpings universitet finns i kommunen. Andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning är 58,4 procent år 2020 och motsvarande andel män 52 procent.

Mål 5. Jämställdhet

Andelen heltidsarbetande månadsavlönade har den senaste femårsperioden ökat med ungefär en procentenhet per år. Linköpings kommun har en lägre andel jämfört med både riket och jämförbara kommuner. Andelen heltidsarbetande kvinnor har den senaste femårsperioden ökat från 59 procent år 2016 till 65 procent år 2020. För män har andelen ökat från 79 procent år 2016 till 80 procent år 2020.

I Linköpings kommun är det 32,2 procent av alla föräldrapenningdagar år 2020 som tas ut av män. Andelen av dagarna som män tar ut har sedan år 2000 mer än fördubblats. Denna trend uppvisar riket såväl som jämförbara kommuner. Andelen VAB-dagar som tas ut av män i Linköping, har den senaste femårsperioden legat runt 40 procent.

Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst uppgår till 78,5 procent år 2019. Linköpings kommun ligger lägre både sett till rikssnittet (80,8 procent) och jämförbara kommuner (80,9 procent).

Mål 6. Rent vatten och sanitet

Andelen av Linköpings grundvattenförekomster som har god kemisk och kvantitativ status uppgår till 87,5 procent år 2020. Det är i linje med kommuner av jämförbar storlek, men lägre sett till riket i stort. Andelen sjöar och vattendrag med god ekologisk status är låg. Samtliga av kommunens vattentäkter ingår i vattenskyddsområde.

Mål 7. Hållbar energi för alla

Linköpings kommun har i förhållande till riket få avbrottsminuter vid elavbrott. Under 2019 låg rikssnittet på 156 minuter per kund, medan det i Linköping låg på 44 minuter per kund. Detta ligger i linje med jämförbara kommuner.

Linköping har inte många stora elintensiva industrier. Detta tillsammans med att en stor andel av hushållen har fjärrvärme istället för mer elintensiv uppvärmning av sina bostäder, ger avtryck i slutanvändningen av total energi såväl som i total el inom kommunen. Slut användningen av el ligger lägre än för kommuner av jämförbar storlek såväl som för riket.

Linköping har sedan länge ett väl utbyggt fjärrvärmenät i kommunen, vilket avspeglar sig i en högre slutanvändning av fjärrvärme sett till storleksmässigt jämförbara kommuner. Satsningar på fjärrvärme ligger i linje med kommunens strategier och att använda resurseffektiv energi ifrån fjärrvärmen för att minska behovet av el ses som positivt för klimatet ur kommunens synvinkel, men det framgår inte av den nationella jämförelsen.

Mål 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Linköpings kommun ökade sin bruttoregionalprodukt (BRP) mellan 2016 och 2018. Linköpings kommuns BRP är 522 356 kronor per invånare år 2018, vilket är större än både sett till riket, 471 967 kronor per invånare, och jämförbara kommuner, 443 451 kronor per invånare.

Mellan år 2016 och 2020 har andelen långtidsarbetslösa ökat något från 3,0 till 3,6 procent. Andelen är dock lägre jämfört med såväl riket i stort (4,3 procent) som för storleksmässigt jämförbara kommuner (4,9 procent). Andelen långtidsarbetslösa män är högre än andelen kvinnor, medan ökningen dock har varit större för kvinnor än för män. För kvinnor har andelen ökat från 2,6 procent år 2016 till 3,3 procent år 2020, och motsvarande för män var 3,3 respektive 3,6 procent.

Andelen män 16-24 år som varken arbetar eller studerar minskade från 5,3 procent år 2016 till 4,8 procent år 2018. För kvinnor var motsvarande minskning från 4,8 till 4,3 procent. Linköpings kommun har en mindre andel som inte är sysselsatta än både riket och jämförbara kommuner.

Andelen förvärvsarbetare är lägre i Linköping jämfört med både riket och jämförelsekommunerna. Detta kan förklaras bland annat av att Linköping är en universitetsstad med ett omfattande riksintag. Jämförs Linköping (76,6 procent år 2019) med andra universitetsstäder ligger kommunen mycket nära Uppsala (76,7 procent) men betydligt högre än Lund (69,2 procent), där studenterna också utgör en större andel av befolkningen.

Mål 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Andelen hushåll inom Linköpings kommun med tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s har ökat från 85,1 procent år 2016 till 95,3 procent år 2020.

Linköping förbättrade sitt resultat gällande företagsklimat, från 74 år 2019 till 78 år 2020.

Andelen av befolkning i kollektivtrafknära läge uppgår till 89,4 procent år 2018. Sett till befolkningen inom tätort är andelen 96,3 procent och för befolkningen utanför tätort uppgår andelen till 27,4 procent. Såväl inom tätort som utanför är andelen som bor i kollektivtrafknära läge högre än för riket i stort såväl som för jämförbara kommuner. Det är inte någon nämnvärd skillnad mellan kvinnor och män.

Mål 10. Minskad ojämlikhet

Andelen invånare 16-84 med avsaknad av tillit till andra har ökat något mellan 2016 och 2018/2020 gällande män, medan andelen för kvinnor är oförändrad under samma period. Jämfört med riket och jämförbara kommuner är det en större andel invånare som litar på andra i Linköping.

I Linköping ökar andelen förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar), från 32 procent 2016 till 46,7 procent 2019. Trots det är andelen lägre i Linköping jämfört med riket i stort (52,7) samt kommuner av jämförbar storlek (52,5 procent). Skillnaden är stor mellan kvinnor och män; för män uppgår den till 55,9 procent medan den för kvinnor endast är 33,3 procent.

Mål 11. Hållbara städer och samhällen

En del inom hållbara städer och samhällen är den demografiska försörjningskvoten. Andelen av befolkningen som är i yrkesverksam ålder påverkar den ekonomiska utvecklingen. Det gör det viktigt för välfärden att det inte är för få som inte arbetar i förhållande till de som arbetar. I jämförelse med såväl riket som jämnstora kommuner har Linköping en lägre försörjningskvot, vilket är positivt. Kommunens försörjningskvot är mer än två tiondels procentenheter lägre än riket och en tiondels procentenhet lägre än jämförelsekommunerna. Noterbart är också att försörjningskvoten ligger förhållandevis stabil i Linköping medan den ökar mer i riket och i jämförelsekommunerna.

Trångboddhet i flerbostadshus är ett resultat av bostadsbrist och omfattar år 2020 12,1 procent av Linköpings invånare. Det är en minskning jämfört med 12,9 procent år 2016. Andelen män i trångboddhet är något högre (12,8 procent) jämfört med kvinnor (11,5 procent). Linköpings kommun har en lägre trångboddhet i flerbostadshus jämfört med både riket (17,4 procent) och jämförbara kommuner (16,1 procent).

Utsläpp till luft av kväveoxider har minskat mellan 2016 och 2018 och uppgår 2018 totalt till 9,5 kg per invånare och år. Under samma period har utsläpp till luft av PM 2,5-partiklar minskat från totalt 1,0 till 0,9 kg per invånare och år.

Mål 12. Hållbar konsumtion och produktion

Den insamlade mängden hushållsavfall, per person, ligger på samma nivå som för jämförbara kommuner. Andelen hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, har minskat från 44 procent år 2016 till 36 procent år 2019.

Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet har ökat från 25 procent år 2016 till 31 procent år 2019. Kommunens målsättning om att nå 30 procent uppfylldes under 2017.

Mål 13. Bekämpa klimatförändringarna

De totala utsläppen av växthusgaser, per invånare, inom kommunens gränser varierar över tid, men har minskat tydligt mellan 2005 och 2018. Denna indikator kan dock vara missvisande för kommuner med egen el- och värmeproduktion med koldioxidutsläpp, vilket är fallet för Linköpings kommun. Kommuner som istället till exempel importerar el får en bättre klassning i denna indikator, som inte tar hänsyn till vilka utsläpp den importerade elen gett upphov till vid produktion.

Andelen miljöbilar i både det geografiska området men också inom kommunorganisationen har minskat något mellan 2016 och 2020, samtidigt som den genomsnittliga körsträckan har minskat. Jämfört med både riket och jämförbara kommuner har Linköping en högre andel miljöbilar och färre körda mil per invånare.

Mål 14. Hav och marina resurser

Nyckeltal saknas.

Mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald

Andelen skyddad natur i Linköping, 1,9 procent, utgör en knapp tredjedel jämfört med genomsnittet för kommuner av jämförbar storlek. Den skyddade naturen i kommunen består av både kommunalt och statligt förvaltade områden.

Mål 16. Fredliga och inkluderande samhällen

Att delta i allmänna val är ett sätt att påverka samhällsutvecklingen. Under 2018 var andelen förstagångsväljare som röstade i kommunfullmäktigeval 86 procent i Linköping, vilket var högre än andelen för riket i stort respektive för

jämförbara kommuner. Andelen var högre för kvinnliga förstagångsväljare (88 procent) jämfört med manliga (83 procent).

Andelen invånare som avstår från att gå ut ensam på grund av rädsla att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad är högre i Linköping jämfört med riket men lägre än storleksmässigt jämförbara kommuner. Andelen har även stigit från 20 procent år 2016 till 29 procent år 2020. Vid en könsuppdelning av statistiken är det 49 procent kvinnor som avstår från att gå ut ensam, jämfört med 12 procent av männen. Det är en ökning för båda könen jämfört med 2016, vilket ligger i linje med resten av Sverige.

Antalet anmälda våldsbrott (per hundra tusen invånare) ligger på en lägre nivå i Linköping än i jämförbara kommuner. Sedan 2016 har dock antalet ökat från 679 stycken år 2016 till 871 stycken år 2020, per hundra tusen invånare.

Årets resultat som andel av skatt och generella stadsbidrag ligger lägre jämfört med riket och jämförbara kommuner.

Mål 17. Genomförande och globalt partnerskap

Nyckeltal saknas.

3 Ekologisk hållbarhet

Linköping tar tåten i miljö- och klimatarbetet som bygger på samsyn och långsiktighet. Linköpings kommun är positiv till ny teknik och prioriterar miljö- och klimatarbetet med målet att Linköping ska bli koldioxidneutralt år 2025.

Definitionen av ett ekologiskt hållbart Linköping är:

Ett ekologiskt hållbart Linköping innebär ett resurseffektivt samhälle med minimerad användning av skadliga kemikalier, där livskraftiga ekosystem och invånarnas rekreativmiljöer upprätthålls och utvecklas, och som har god förmåga att förebygga och hantera klimat- och miljömässiga utmaningar (utdrag från kommunens hållbarhetspolicy).

3.1 Hur arbetar kommunen med ekologisk hållbarhet?

Flera av kommunernas uppgifter handlar om hur vi bygger upp vårt samhälle och hur vi tar hand om natur och miljö. Som kommun har därför Linköping en viktig roll i att medverka till en ekologiskt hållbar utveckling och att bidra till att uppfylla regionala, nationella och internationella mål.

Några av de frågor som är centrala inom Linköpings kommuns arbete för ekologisk hållbarhet är:

- **Klimat och koldioxidneutralitet:** Linköpings kommun arbetar med att begränsa klimatpåverkan med utgångspunkt i målet om koldioxidneutralitet (CO₂-neutralt) 2025.
- **Giftfri miljö:** Linköpings kommun arbetar med att begränsa användning och spridning av kemikalier.
- **Cirkulär resurshantering:** Linköpings kommun verkar för en omställning till en cirkulär ekonomi och delningsekonomi.

- Samhällsplanering för ett förändrat klimat: Linköpings kommun arbetar för att minska effekterna av klimatförändringar inom till exempel fysisk planering och välfärdstjänster.

3.2 Cirkulär resurshantering

Området kopplar främst an till det globala målet nummer:

12: Hållbar konsumtion och produktion.

Området berör främst de kommunövergripande målen:

- Ett klimatsmart Linköping
- Ett företagsamt Linköping
- Hållbar ekonomi.

3.2.1 Hur styrs arbetet?

3.2.2 Avfall

Avfallsområdet handlar om god hantering av uppkommet avfall men också om att förebygga att avfall uppkommer och att minska farligheten på det uppkomna avfallet. Förebyggande av avfall hänger ihop med cirkulär ekonomi och delningsekonomi (se separat avsnitt).

Kommunens strategiska arbete på avfallsområdet bestäms i en lagstadgad renhållningsordning (avfallsplan och föreskrifter). Renhållningsordningen för Linköpings kommun fastställdes 2006 (med viss uppdatering 2011 inför införande av gröna påsen) och är till stor del inaktuell. Arbetet med en ny renhållningsordning initierades under 2019 och samråd och utställning av denna planeras under 2021. Den nya renhållningsordningen kommer att fastställas av kommunfullmäktige, sannolikt senast i början av 2022.

I kommunen är det Tekniska verken som samlar in och behandlar avfall från hushåll och liknande, det vill säga som kallas kommunalt avfall¹. Kommunen (genom Tekniska verken) har monopol för detta. Bolaget samlar också in en del verksamhetsavfall på en konkurrensutsatt marknad. Bolaget har visionen att utgöra världens mest resurseffektiva region och har därmed identifierat de strategiska fokusområdena framtidssäkring, lönsamhet, säkerhet, hållbarhet,

¹ Med kommunalt avfall avses avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, viss del av kommunalt avfall omfattas dock av producentansvar.

kund, medarbetare och digitalisering. Den beslutade affärsplanen sträcker sig fram till 2024 och Tekniska verken beskriver sig som en nyckelspelare för att kommunen ska uppnå sitt ambitiösa mål om att bli koldioxidneutralt till 2025 (mer om koldioxidmålet utvecklas under avsnittet för detta).

3.2.3 Cirkulär ekonomi och delningsekonomi

Under 2020 gällde ett strategiskt utvecklingsuppdrag för samtliga nämnder och bolag att verka för en omställning till cirkulär ekonomi och delningsekonomi för Linköpings kommun såväl som organisation som plats. Några ensamt rådande definitioner av dessa begrepp finns inte så för att ge stöd till verksamheten tog kommunledningsförvaltningen fram nedanstående definitioner som gäller inom kommunen. Dessa fastställdes genom direktörsbeslut och kommer att ingå i kommunens klimat- och energiprogram, som är under framtagande. Metoderna för hur definitionerna ska tillämpas tas fram inom respektive verksamhet, där detaljkunskap om genomförande och möjligheter finns.

***Cirkulär ekonomi** är en ekonomi som syftar till att hushålla med jordens resurser, behålla material och produkter i ekonomin så länge som möjligt samt förebygga och minimera avfall. Grunden är att främja effektiva och cirkulära resursflöden.*

***Delningsekonomi** är ett ekonomiskt system där tillgångar och tjänster delas, med eller utan ersättning. Syftet är minskad resursåtgång och effektivare kapacitetsutnyttjande genom delning av underutnyttjade resurser.*

3.2.4 Plast

Att minska miljöpåverkan från plast är prioriterat i Linköpings kommun. Under 2019 och 2020 gav kommunfullmäktige uppdrag till samtliga nämnder att fasa ut engångsartiklar av plast i kommunens verksamhet genom att minska användning och inköp av dessa, inte förlänga eller teckna nya avtal för sådana produkter samt i de fall dessa inte kan undvikas, köpa artiklar bestående av förnybar eller återvunnen råvara i möjligaste mån.

En hanteringsordning för området togs fram av kommunledningsförvaltningen under 2019 för att ge stöd i arbetet. Denna består av tre steg:

- Plastbägare², plasttallrikar, plastbestick³ är ej längre tillåtna att köpas in och har tagits bort från kommunens e-handel (från 1 januari 2020).

² Omfattande plastbägare, plastmuggar, plastglas

³ Plastbägare, plasttallrikar och plastbestick för engångsbruk

- Varje förvaltning har fått till uppdrag att identifiera och genomföra åtgärder för att ta bort, eller kraftigt minska, användningen av samtliga engångsartiklar i plast inom det egna ansvarsområdet. Endast en förvaltning skickade in sina åtgärder inom angiven tidsram och pandemin försvårade arbetet under 2020, men fortsättning planeras under 2021.
- För de plastartiklar som inte är möjliga att undvika ska upphandlingskrav ställas, vilket kommer att ske vartefter nya upphandlingar sker.

3.2.5 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

3.2.6 Avfall

Inom kommunen jobbas aktivt med att minska matsvinn, bland annat inom ramen för barn- och ungdomsnämndens nämndmål (2019) om en koldioxidneutral verksamhet genom minskat matsvinn (och hållbara transporter till och från skola).

Avfallshanteringen som Tekniska verken bedriver ska beakta likställighets- och självkostnadsprincipen. Under 2019 bedrevs dock denna verksamhet med underskott och självkostnadsprincipen har därmed inte följts. Därför beslutades om en taxehöjning i början av 2020 för att åstadkomma en acceptabel ekonomisk balans. Föreslagen taxa når dock ännu inte självkostnadsnivå på grund av att tidigare taxehöjningar varit otillräckliga. Tekniska verkens avfallsaffärer utanför monopolverksamheten var fortsatt lönsamma under 2019 och det var mycket hög efterfrågan på tjänsterna under året. Samtidigt har den lokala konkurrensen på marknaden ökat då nya aktörer etablerar sig i Linköping. Bolagets avfallsverksamhet driver också projekt tillsammans med Utsikt Bredband för att utveckla avfallstjänster inom IoT⁴. Förväntan är ökad kostnadseffektivitet och bättre service till kunderna.

3.2.7 Cirkulär ekonomi och delningsekonomi

Kultur- och fritidsnämnden genomförde under 2020 flera insatser på temat återbruk. Insatserna omfattade återanvändning av virke, återanvändning av föremål och inredning från Garnisonsmuseet samt klädbibliotek. Under sommaren genomfördes verksamhet vid Pulsbanker i Berga, Ryd, Skäggetorp och Lambohov samt spelbank vid Lill-Valla. Besökare vid puls- och spelbankerna hade möjlighet att låna olika sport- och aktivitetsutrustningar. Vid bibliotekets ombyggnad av interna lokaler återanvändes möbler och inredningsdelar. Arbetet med det strategiska utvecklingsuppdraget försenades

⁴ Internet of Things

dock under 2020 med anledning av pandemin och planeras fortsätta under 2021.

Varje år håller kommunstyrelsen genom Linköpings Stadshus AB en stor ägardialog med kommunens dotterbolag. Mötet samlar de kommunägda bolagens presidier, dess verkställande direktörer samt kommunledningsgruppen. För 2019 var temat för ägardialogen ekologiskt och socialt hållbar utveckling. Inom ekologisk hållbar var koldioxidneutralitet och cirkulär ekonomi i fokus. Syftet var att koncernövergripande stärka genomförandet av insatser inom dessa områden.

Hösten 2019 invigdes Tekniska verkens nya återbrukshallar vid återvinningscentralerna. I hallarna samlas saker in som kan återbrukas och därmed kan få ett nytt liv och användas av någon annan. Verksamheten bedrivs i samarbete med kommunens arbetsmarknadsenhet.

Utöver detta är exempel på delningsekonomi även effektivt lokalutnyttjande, som finns som nämndmål inom arbetsmarknadsnämnden och barn- och ungdomsnämnden och bildningsnämnden.

3.2.8 Plast

Tillsammans med Norrköping, Eskilstuna och Uppsala kommuner deltog Linköping i det EU-finansierade projektet Minskad klimatpåverkan från plast i kommunal verksamhet, även kallat ”Jakten på plasten”. Projektet påbörjades under hösten 2017 och avslutades vid årsskiftet 2020/2021. Projektledningen inom kommunen tillhandahölls av kommunstyrelsen (kommunledningsförvaltningen) och pilotprojekt genomfördes både inom kommunledningsförvaltningen och vid förskolor.

Kommunstyrelsen nämndmål Giftfri miljö omfattade både arbete med att fasa ut onödiga engångsartiklar av plast i kommunens verksamheter samt aktiviteter på kemikalieområdet. Ett annat nämndmål var Klimateffektiv verksamhet som omfattade samma område men med mer internt fokus. Arbetet bedrevs genom tidigare nämnda projektet Jakten på plasten, arbete med tidigare nämnd hanteringsordning samt en upphandling som påbörjades under 2019 med genomfördes under 2020. I denna upphandlade kommunstyrelsen (Kost & restaurang vid Leanlink som beställare i samarbete med Hållbarhetsenheten vid kommunledningsförvaltningen och Upphandling och inköp vid verksamhetsstöd och service) ett grossistavtal där ett antal engångsartiklar av plast, som ansågs nödvändiga för kommunens verksamhet, ingick (soppåsar, lock till pappersbägare med mera). Utöver detta lades engångsförkläden till, trots att detta ingick i ett annat avtal, för att ge verksamheten ett mer ”miljövänligt” alternativ. I upphandlingen ställdes krav att nämnda varor skulle bestå av minst 50 procent respektive 70 procent återvunnen eller förnybar plast.

Kultur- och fritidsnämnden påbörjade under 2019 arbetet med att identifiera och genomföra åtgärder för att ta bort, eller kraftigt minska, användningen av samtliga engångsartiklar i plast inom det egna ansvarsområdet.

3.2.9 Vad har arbetet bidragit till?

3.2.10 Avfall

Inom kommunens skolmåltider följs matsvinn upp, både tillagningssvinn och tallrikssvinn. Under 2019 bytte man dock mätmetod för uppföljningen och det är därmed in möjligt att jämföra trenden mot tidigare år. Under senare delen av året blev det dock möjligt att månadsvis följa upp tallrikssvinnet i varje kök. Under oktober – december 2019 var tallrikssvinnet 6.25 procent.

Antalet besök vid Tekniska verkens återvinningscentraler ökade med 3 procent från 2018 till 2019.

3.2.11 Cirkulär ekonomi och delningsekonomi

Hållbarhet inom kultur- och fritidsnämndens verksamhet mäts delvis genom antal insatser för återbruk. Under 2020 överträffades målvärdet tre insatser per år markant: i augusti hade man genomfört 23 åtgärder (Konstenheten, Kulturskolan, Kulturscener och Ungdom, Anläggningsdrift och lokalbokning, Friluftsmuseet Gamla Linköping, Linköpings stadsbibliotek).

3.2.12 Plast

Under 2019 rapporterar de flesta nämnder att man jobbar enligt hanteringsordningen eller till och med att man har genomfört uppdraget. Inrapportering av åtgärder till kommunledningsförvaltningen saknas dock från alla förvaltningar utom en och arbetet behöver därmed fortsätta. Området saknas i nästan alla verksamhetsberättelser för 2020.

Det material som togs fram under projektet Jakten på plasten finns samlat i en informationsbank på kommunens intranät Linweb, Materialet består av affischer, vägledningar, checklistor, e-utbildning, webinarium och film. Målgruppen för materialet är kommunens egen personal men det nationella projektet har också en hemsida tillgänglig för allmänheten (jaktenpaplasten.se).

Den leverantör som vann grossistupphandlingen som omfattade vissa engångsartiklar av plast uppger sig uppfylla samtliga krav som ställdes avseende återvunnen eller förnybar plast. Inom kultur- och fritidsnämndens verksamhet har exempelvis konstenheten ersatt engångsartiklar i plast med glas och Stadsbiblioteket säljer endast papperspåsar till besökare. Inom samhällsbyggnadsnämnden verksamhet följdes utfasningen av plast upp under våren 2020. Det fanns fler pappers/kartongprodukter att köpa in som alternativ

till plast. De plastprodukter som redan fanns i verksamheten, som till exempel plastmappar, används tills de är förbrukade.

Kommunstyrelsens mål om giftfri miljö omfattar inköp av plastbägare, vilka togs bort från artiklar för inköp den 1 januari 2020. Att inköp fortfarande kan genomföras beror på att verksamheten handlar utanför kommunens e-handelssystem i olika butiker. Uppföljningen visar att antal inköpta bägare har minskat till 13 % under 2020 (20 656 st) jämfört med 2018 (157 000 st). Under 2020 ökade behovet att köpa in skyddsutrustning som följd av pandemin vilket generellt ledde till en ökad förbrukning av engångsartiklar av plast. Därmed bedöms kommunstyrelsens mål som ej uppfyllt. Även om förbrukningen av skyddsmaterial kan förväntas vara högt under en tid framöver behöver varje förvaltning ha en plan för att hålla nere och minska onödig förbrukning då detta inte bara innebär en miljöpåverkan utan även kostnader för inköp och avfallshantering.

3.3 Giftfri miljö

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 3: *God hälsa och välbefinnande*
- 6: *Rent vatten och sanitet för alla*
- 11: *Hållbara städer och samhällen*
- 14: *Hav och marina resurser*
- 15: *Ekosystem och biologisk mångfald.*⁵

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- Ett klimatsmart Linköping

3.3.1 Hur styrs arbetet?

I Linköping finns ett kemikalieprogram som har beslutats av kommunfullmäktige. Programmet har det övergripande målet att:

De som bor, vistas och verkar i Linköping gör medvetna val och använder inte hälso- och miljöskadliga kemikalier. Linköpings

⁵ Naturskyddsföreningen anser att hållbar kemikalieförvaltning och -hantering är central för att kunna uppnå minst 22 av de olika delmålen inom ramen för 11 av de globala målen: https://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/miljogifter_uppdaterad.pdf

kommunkoncern sprider inte kemikalier som utgör risk för människa och miljö.

Vi når målet genom att:

- *Linköpings kommun och dess bolag har hög kunskap om kemikalier i samhället och gör kemikaliesmarta val av varor och tjänster.*
- *Informera invånare och verksamma i Linköping om hur hälso- och miljöskadliga kemikalier kan undvikas.*

Prioriterade områden enligt programmet är när vi **bygger** Linköping, när vi **verkar i** Linköping och när vi **möter** Linköping. Programmet säger också att ämnen som klassas som utfasningsämnen⁶ ska fasas ut och inte alls användas, prioriterade riskminskningsämnen⁷ bör undvikas och ska alltid riskbedömas för aktuell användning, hormonstörande ämnen på SIN-listan⁸ ska betraktas som utfasningsämnen och bör undvikas. Nanomaterial⁹ bör betraktas enligt försiktighetsprincipen och hanteras som riskminskningsämne. Mikroplaster¹⁰ tillsatta i till exempel hygienprodukter ska undvikas och mikroplaster som uppstår och sprids via exempelvis däckslitage, tvätt, skräp eller granulat från konstgräsplaner bör minimeras. Utifrån kemikalieprogrammet har nämnderna tagit fram handlingsplaner för sina respektive verksamheter.

3.3.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

För att minska negativ miljöpåverkan från ozonförstörande ämnen har bygg- och miljönämnden genomfört köldmedietillsyn under 2019. Antalet anläggningar med köldmedia, och den installerade mängden, ökar. Däremot minskar de köldmedier som har en negativ påverkan på ozonskiktet och klimatet. Under 2020 har pandemin dock gjort att nämndens handlingsplan utifrån kemikalieprogrammet inte har kunnat fullföljas i sin helhet. Taxa för prövning och tillsyn enligt miljöbalken har reviderats av nämnden genom beslut i kommunfullmäktige. Den nya taxan följer i huvudsak SKR:s rekommendationer och ger en enklare och mer transparent taxa.

Kommunstyrelsen har nämndmålet Giftfri miljö under målområde Samhälle. Under 2019 bedömdes målet som uppnått, dels genom att planerat arbete inom plastområdet genomfördes men också genom att åtgärder enligt kommunstyrelsens (kommunledningsförvaltningens) handlingsplan enligt kemikalieprogrammet genomförts enligt plan. Under 2020 bedömdes dock målet som ej uppfyllt, framför allt på grund av ett ökat behov av att köpa in engångsartiklar i plast (se avsnitt om cirkulär resurshantering). Aktiviteter i

⁶ Utfasningsämnen definieras av Kemikalieinspektionen

⁷ Riskminskningsämnen definieras av Kemikalieinspektionen

⁸ SIN-listan tas fram av det internationella kemikalieseekretariatet ChemSec

⁹ Material som är mellan 1 och 100 nm i minst en dimension

¹⁰ Mikroskopiska bitar av plast

handlingsplanen blev senarelagda, exempelvis extern informationskampanj (informationsfilm på bio med mera), med anledning av coronapandemin. Arbetet planeras att fortsätta under 2021.

Under 2020 har samhällsbyggnadsnämnden startat ett provtagningsprogram med månadsvis provtagning och analys av vatten i Tinnerbäcken. Analys av parametrar som har koppling till kemikalieprogrammet ingår. En inventering av upphandlade entreprenörers produkters innehåll av kemiska ämnen har genomfört utifrån krav i kemikalieprogrammet. I nya upphandlingar och avtal för driftentreprenader och projekt kommer det att skrivas in vilka kemiska ämnen som inte får ingå i produkter som används i verksamheten.

Mikroplaster kan spridas till miljön från konstgräsplaner. Kultur- och fritidsnämnden tog under 2019 fram riktlinjer för miljöåtgärder på både nya och befintliga konstgräsplaner. Riktlinjerna är dock inte beslutade i nämnden. En granulutfri konstgräsplan färdigställdes i Ekängen under 2019. En ny konstgräsplan med biologiskt nedbrytbart fyllnadsmaterial invigdes i Skäggetorp under 2020. Utöver det har nämnden vidtagit flera åtgärder på befintliga konstgräsplaner som exempelvis utökning av snöupplag, installation av borststationer samt informerat föreningar och entreprenörer om mikroplaster. Utöver detta uppmanar konstenheten konstnärer att använda sig av miljöklassat material. Avvikelse mot nämndens handlingsplan noterades 2020 då utbildningar för politiker och tjänstepersoner i syfte att öka kunskapen om farliga kemikalier inte genomfördes.

Kemikalieprogrammet gäller även för kommunens bolag. Stångåstaden lyfter fram att de är mycket noga med materialval i nyproduktion och ombyggnation och ställer höga krav i upphandlingar.

3.3.3 Vad har arbetet bidragit till?

Området giftfri miljö samlas under det kommungemensamma målet Klimatsmart kommun under målområde Samhälle. Flera av nämnderna har egna mål kopplade till det kommungemensamma målet.

Kultur- och fritidsnämnden hade under 2019 nämndmål om miljövänlig verksamhet. Som indikator mättes andel konstgräsplaner med miljöanpassat fyllnadsmaterial och efter färdigställande av konstgräsplanen i Ekängen var måluppfyllnaden 17 procent (en plan av sex planer totalt i kommunen). Prognosen var 2020 var då 29 procent (två planer av sju totalt) efter färdigställande av konstgräsplanen i Skäggetorp, vilket dock inte följdes upp som indikator under året.

Kommunstyrelsen följer upp andelen miljömärkta kemiska produkter¹¹ under nämndmålet giftfri miljö. De kemiska produkter som följs upp är sådana som används på en mängd olika platser inom kommunen. Volymerna per plats är ofta förhållandevis låga men sammantaget blir det många olika produkter inom kommunen, även inom samma produktkategori. Utöver detta köps det också in större volymer av kemikalier i kommunens kök men dessa räknas inte in då de dels tillhör en annan förvaltning och en specifik verksamhet, men också för att antalet olika produkter inte är så många och de flesta har miljömärkning. Nämndmålet som helhet bedöms som ej uppfyllt på grund av att plastarbetet inte har kunnat bedrivas så som önskat (mer om det under avsnitt för plast). Dock är trenden avseende miljömärkta kemikalier positiv (ökning från 11 procent 2018 till 25 procent 2020), vilket är målsättningen för indikatorn.

Inom Bygg- och miljönämnden har köldmedietillsyn och handlingsplanen för kemikalieprogrammet utförts enligt plan under 2020.

Bygg- och miljönämnden och Samhällsbyggnadsnämnden har ett gemensamt nämndmål om att bidra till en hållbar utveckling enligt Agenda 2030 och en koldioxidneutral kommun¹². Målen bedöms som delvis uppfyllt. För uppföljning av nämndmålet se Tabell 1.

Tabell 1. Uppföljning av indikatorer för bygg- och miljönämndens samt samhällsbyggnadsnämndens indikatorer kopplade till nämndmål för hållbar utveckling.

Bygg- och miljönämnden				
Nämndindikator	2018	2019	2020	Målvärde
Antal inspektioner med godtagbart resultat (livsmedel, hälsoskydd och miljöskydd)	-	-	80 % 67 % 71 %	60
Antal avloppstillstånd	132	265	246	200
Antal tillsynsinsatser med fokus på energiförbrukning	-	-	0	25
Samhällsbyggnadsnämnden				
Nämndindikator	2018	2019	2020	Målvärde
Antal nyplanterade träd	-	-	> 350	Öka
Beteendepåverkan genom klimat och mobility management	-	-	a. 27 b. 140	60 Öka

¹¹ Viktandel av rengöringsmedel (ej desinfektionsprodukter) som köps från kommunens organisation (städ- och utförarverksamhet exkluderad) och som är miljömärkta med Svanen, Bra Miljöval eller EU Ecolabel.

¹² Bidrar till en hållbar utveckling enligt Agenda 2030 och en koldioxidneutral kommun genom att prioritera: Hållbara städer och samhällen, Ekosystem och biologisk mångfald, Bekämpa klimatförändringarna samt sänka klimatpåverkan, God hälsa och välbefinnande, Rent vatten och sanitet för alla

Antal tillfällen för arrangerade medborgarkontakter Antal rådgivningsärenden				
Antal dygn som miljökonsekvensnormens (MKN) tillåtna gränsvärde överskridits	12	23	9	Minska

Under målområde Verksamhet och det kommunövergripande målet Hållbar verksamhetsutveckling hade kultur- och fritidsnämnden under 2020 ett eget mål om Hållbar verksamhet och indikator som följer upp antal åtgärder för miljöanpassning av anläggningar, mötesplatser och besöksmål. Målvärdet var att genomföra minst 5 åtgärder per år, vilket överträffades då 12 åtgärder genomfördes¹³.

Lejonfastigheter har ett målvärde avseende mängden produkter som sätts in i byggnader ska vara klassade som A- eller B-produkter enligt Sunda Hus¹⁴. Målvärdet är 83 % och under 2019 uppnåddes 84 %. Under 2020 genomfördes många elprojekt och elektronik innehåller ofta hormonstörande ämnen så under året uppnåddes därmed 77 %.

Tekniska verken nominerades i Naturvårdsverkets utdelning av Miljömålspriser 2019 i kategorin "Mod och tempo" för satsningen på den första permanenta fullskaliga läkemedelsreningen i Sverige.

3.4 Grön och effektiv energi

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

7 Hållbar energi för alla

11 Hållbara städer och samhällen

13 Bekämpa klimatförändringen.

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- Ett klimatsmart Linköping

3.4.1 Hur styrs arbetet?

Inom området för Grön och effektiv energi finns sedan 2018 *Program för solet*. Programmet anger mål för producerad solet fram till 2040 samt ett etappmål

¹³ Konstenheten, Kulturskolan, Kulturscener och Ungdom, Anläggningsdrift och lokalbokning, Friluftsmuseet Gamla Linköping, Linköpings stadsbibliotek

¹⁴ Innehåller inte hälsovådliga, ekotoxiska eller hormonstörande ämnen

fram till 2025¹⁵. Under 2020 fastställdes det tillhörande *Handlingsplan för solet 2020-2025* som redovisar kommunkoncernens insatser som ska bidra till att etappmålet fram till 2025 uppnås.

3.4.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Bland de insatser som genomförts inom kommunkoncernens verksamhet kan urskiljas att aktiviteter kopplade till hållbar energi främst genomförs i de kommunala bolagen. Bland nämnderna nämns till exempel bygg- och miljönämndens projekt kring energibesparing och lantbruk som genomförts tillsammans med kommunens energi- och klimatrådgivare under 2019 samt att kommunstyrelsen har uppdaterat de gemensamma ägardirektiven med ett uppdrag att fasa ut kol och olja från kommunkoncernens verksamheter.

De fyra största kommunala bolagen har bland annat arbetat med insatser såsom ett temperaturgivarprojekt i vilket temperaturgivare installerats i lägenheter för att styra värmeförseln utifrån den verkliga inomhustemperaturen (Stångåstaden) och pilotprojektet Hot Remote som testar att dra ner värmen i bostäder en kort tid för att minska effekttopparna i fjärrvärmesystemet (Stångåstaden och Tekniska verken). Eftersom byggnader är förhållandevis värmeförbrukande märks denna justering inte på temperaturen i lägenheterna. Tekniska verken påbörjade under 2019 byggnationen av 13 vindkraftverk i Sunne och under 2020 invigdes deras ombyggda kolpanna på Kraftvärmeverket, som numer istället eldas med träflis. Under 2019 driftsattes en solcellsanläggning på Lambohovs räddningsstation (Lejonfastigheter) och Sankt Kors beslutade om en standardisering av Miljöbyggnad Silver¹⁶ vid nyproduktion. Under 2020 fattades motsvarande beslut inom Lejonfastigheter och i och med den nya simhallen, Tinnerbäcksbadet, som är under uppförande, har den första preliminär-certifieringen erhållits.

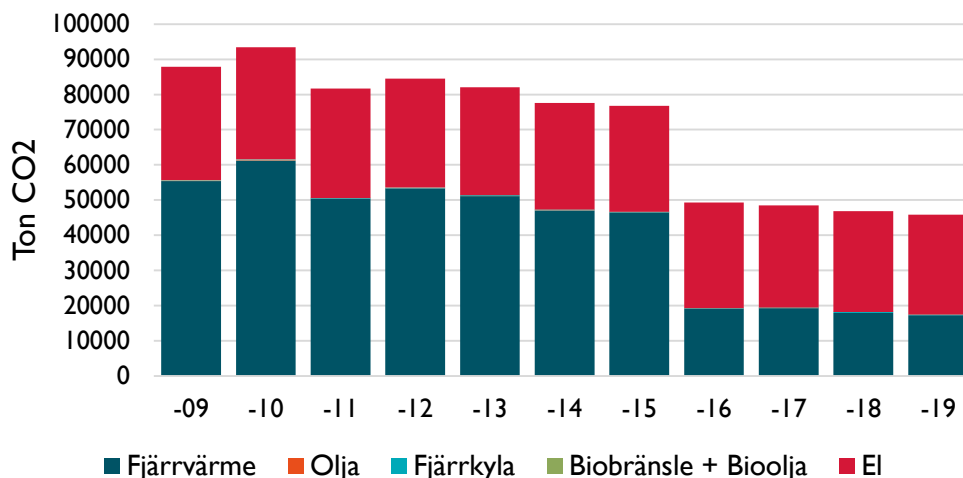
Bland övriga bolag nämns även samverkansinsatser i exempelvis olika pilotprojekt där till exempel Linköping Science Park deltagit i projekt kring ökad kommersialisering av nya energilösningar.

¹⁵ Produktionen av solet ska utgöra minst fem procent av elanvändningen i Linköping år 2025 och minst 20 procent av elanvändningen år 2040 (Linköpings kommun, 2018) <https://www.linkoping.se/contentassets/a84de6fab1db4be8af87dc10d804e69f/solelprogram.pdf?48d1dc>.

¹⁶ Miljöbyggnad är ett svenskt system för miljöcertifiering av byggnader, vilket ägs och utvecklas av Sweden Green Building Council, som även genomför certifieringarna. Miljöbyggnad är en certifiering med tre nivåer; Brons, Silver och Guld. För att nå den första nivån av certifiering, Brons, räcker det att följa lagkrav eller existerande rekommendationer. För att nå upp till den andra nivån, Silver, behöver byggnaden nå upp en bra bit över bronsnivån. Det krävs då att byggnaden klarar mer än bara lagkrav – bland annat måste solskyddet, ljudmiljön och ventilationen vara betydligt bättre. (Sweden Green Building Council, 2020) <https://www.sgbc.se/certifiering/miljobyggnad/vad-ar-miljobyggnad/>

3.4.3 Vad har arbetet bidragit till?

Figur 1. Koldioxidutsläpp från energianvändning i kommunala byggnader.

Sett till utsläppen av koldioxid (se figur 1 ovan) genererade från energianvändningen i kommunala byggnader så har de minskat med cirka 48 procent mellan 2009 och 2019. Minskningen kan främst förklaras av att Tekniska verkens nya kraftvärmepanna Lejonpannan togs i drift under 2016 vilket möjliggjorde en utfasning av fossila bränslen.

Inom ramen för bygg- och miljönämndens verksamhet redovisas att energianvändningen bland miljöfarliga verksamheter påverkats positivt som ett resultat av utförd energitillsyn¹⁷. Vidare hålls kvaliteten på energieffektivt byggande på hög nivå som ett resultat av att energideklarationerna följs upp enligt plan.

Tekniska verken redovisar flera genomförda verksamhetsförändringar som påverkar miljön. Bland annat har en av kraftvärmeverkens pannor i Linköping konverterats från att elda kol till att elda industriellt träavfall och hetvattencentralen i Lambohov drivs numer av bioolja istället för fossil olja.

Lejonfastigheter redovisar flera genomförda energieffektiviseringsåtgärder som bland annat bidragit till att energianvändningen avseende el och värme minskat med 16,2 procent från 2015 till 2019. Bolagets solelsproduktion har fortsatt expandera under de senaste åren; 2020 producerade solcellsanläggningarna 0,33 GWh vilket är en ökning med ca 50 procent bara från föregående år. För närvarande står Lejonfastigheters solelsanläggningar för 0,9 procent av dess totala elanvändning.

Samtidigt investerar Stångåstaden i en annan typ av förnybar elproduktion, nämligen vindkraft. Vindkraftsbolaget Bixia Gryningsvind producerar årligen

¹⁷ Detta redovisades för 2019. 2020 års rapportering indikerar inte på en förändrad trend, däremot har energitillsynen inte kunnat genomföras enligt plan på grund av pandemin.

ca 16 GWh el (2020 års siffror) åt Stångåstaden vilket motsvarar elanvändningen i ca 6 500 lägenheter. Det i sin tur motsvarar ca 69 procent av Stångåstadens användning av fastighetsel¹⁸.

Ytterligare resultat från insatser inom området för Grön och effektiv energi redovisas i Energi- och klimatbokslutet (se bilaga).

3.5 Koldioxidneutralt Linköping

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

13 Bekämpa klimatförändringen

11 Hållbara städer och samhällen.

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- Ett klimatsmart Linköping

3.5.1 Hur styrs arbetet?

Målet om ett koldioxidneutralt Linköping 2025 fungerar som ett paraplymål för kommunens samlade klimatarbete och genomsyrar flera olika styrdokument kopplade till bland annat energi och transporter.

Under 2018 antogs *Handlingsplan för kommunkoncernens insatser 2018-2020 för koldioxidneutralt Linköping 2025* som redovisade nämndernas och bolagens aktiviteter för att uppnå målet. Under 2020 antogs den uppföljande *Kommunkoncernens handlingsplan för koldioxidneutralt Linköping 2021-2023 med utblick mot 2025*. Under 2020 genomfördes även en genomlysning och justering av de beräkningsgrunder som hör till koldioxidmålet.

Under 2020 har arbetet med framtagande av ett övergripande och långsiktigt klimat- och energiprogram för Linköpings kommun intensifierats. Programmet ska även innehålla en energiplan då en samlad sådan saknas för kommunen i dagsläget.

¹⁸ Fastighetsel är den del av byggnadens elanvändning som är relaterad till byggnadens behov och där den energikrävande apparaten finns inom, under eller anbringad på utsidan av byggnaden. Det omfattar bland annat fast belysning i allmänna utrymmen och driftsutrymmen samt fläktsystem. Däremot el som används till exempelvis belysning, datorer, TV, kyl och frys är inte fastighetsel, utan istället verksamhetsel. (Boverket, <https://www.boverket.se/sv/energideklaration/ordlista/#f>)

3.5.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Insatser som genomförts inom kommunkoncernen finns redovisade i ovan nämnda handlingsplan för koldioxidmålet. I nämndernas verksamhetsberättelser framgår att nämnderna bland annat arbetat med insatser som rör minskat matsvinn (BOU och Leanlink), uppsökande verksamhet (BMN), inrättande av Klimatråd (KS), energi- och klimatrådgivning (KS) samt hållbarhetscertifiering av turismverksamhet (KFN).

De kommunala bolagen redovisar bland annat följande insatser för minskad klimatpåverkan: Framtagande och tillämpande av en klimatkalkyl vid en nyproduktion för att kartlägga klimatpåverkan i byggprocessen ur ett livscykelperspektiv (Stångåstaden), minskad användning av betong vid uppförande av vindkraftverk (Tekniska verken), klimatberäkning på byggmaterial och ett internt återbrukscentrum för material/produkter (Lejonfastigheter) samt etablering av ett hållbarhetsnätverk (Linköpings science park).

3.5.3 Vad har arbetet bidragit till?

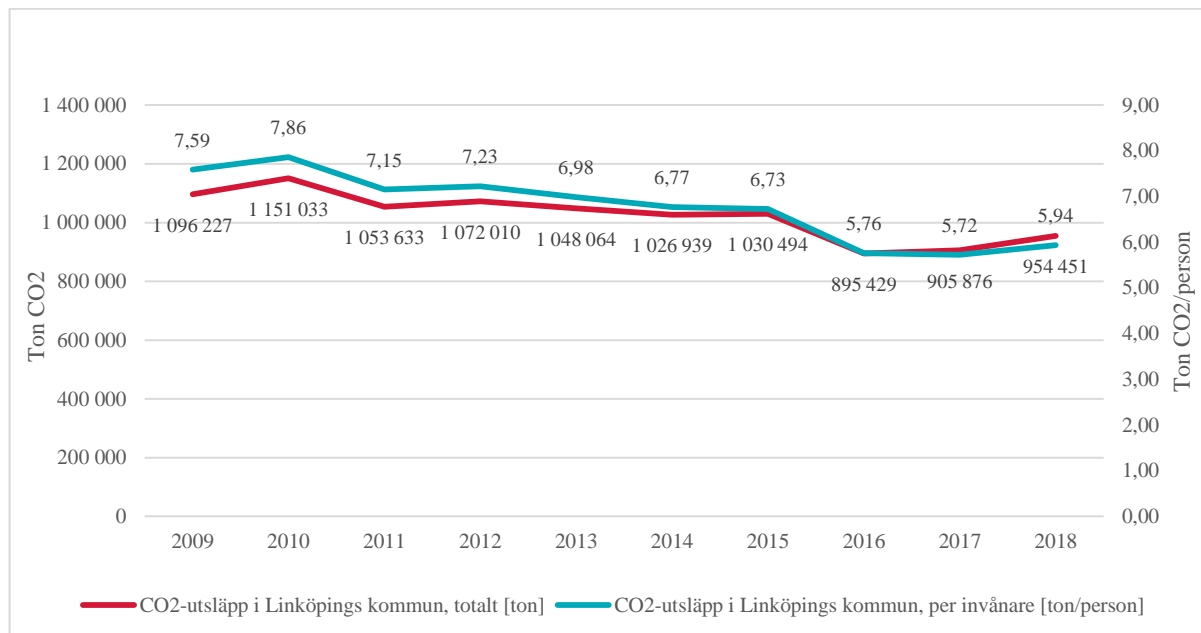
Resultaten från arbetet med att uppnå koldioxidmålet visar att de totala utsläppen av koldioxid minskat med knappt 13 procent mellan 2009 och 2018.¹⁹ Samtidigt har dock befolkningen ökat i kommunen. Med befolkningsökningen i beaktande har en minskning omfattande nästan 22 procent per invånare skett under samma tidsperiod. Mellan åren 2017 och 2018 har dock en viss ökning i utsläpp per invånare skett, se figur 2 nedan. Utifrån uppföljningen per den sista december 2020 bedömer Kommunstyrelsen nämndmålet *Linköping är koldioxidneutralt år 2025* som delvis uppnått. Bedömningen baseras på genomförda aktiviteter i förvaltningens verksamheter under 2020 samt 2019 års uppföljning av koldioxidmålet. Likt 2020 års uppföljning visade den på framsteg mot målet, men i för låg takt, vilket är anledningen till att nämndmålet bedöms som delvis uppnått.

Resultaten från insatserna visar bland annat att Stångåstadens utsläpp per kvadratmeter minskat med drygt 2 procent mellan 2018 och 2019 och sedan ytterligare 10 procent mellan 2019 och 2020. Enligt Tekniska verkens klimatbokslut har verksamheten bidragit till en minskad klimatpåverkan om cirka 873 000 koldioxidekvivalenter under 2019. Lejonfastigheter anger att deras totala mängd växthusgasutsläpp per år har minskat med 3,9 procent under 2019 jämfört med 2018 och sedan med ytterligare 7,3 procent under 2020. Det aktiva förvaltningsarbetet med att minska matsvinnet, visar på ett positivt

¹⁹ Resultat från arbetet med att uppnå målet om koldioxidneutralt Linköping 2025 redovisas årligen i en särskild uppföljning. Eftersom den nationellt sammanställda statistik som uppföljningen baseras på har en tvåårig fördröjning innehåller den senaste uppföljningen data från 2018.

resultat då den generella trenden är nedåtgående. En målkonflikt i detta kostrelaterade arbete för minskad klimatpåverkan är att uppföljningen visade att matsvinnet ökade vid servering av helvegetariska måltider i kommunens skolrestauranger.

Figur 2. Koldioxidutsläpp i Linköpings kommun som geografiskt område²⁰ under åren 2009 till 2018.

3.6 Levande natur

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 3: God hälsa och välbefinnande
- 6: Rent vatten och sanitet för alla
- 11: Hållbara städer och samhällen
- 14: Hav och marina resurser
- 15: Ekosystem och biologisk mångfald.

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- Ett klimatsmart Linköping

²⁰ Utsläpp som genereras av trafikarbetet på E4:an och som inte har start- och/eller slutpunkt i Linköping undantas dock.

3.6.1 Hur styrs arbetet?

I Linköpings kommun finns ett naturvårdsprogram med tillhörande handlingsplan. Ett friluftsprogram är också under framtagning. Riktlinjer för ekosystemtjänster har tagits fram under perioden och färdigställdes 2020. Nya riktlinjer för kommunens skogsinnehav antogs av samhällsbyggnadsnämnden i december 2020, och riktlinjer för ekologisk kompensation har tagits fram för beslut under inledningen av 2021.

En inventering av främmande invasiva arter är genomförd. En åtgärdsplan är påbörjad och beräknas färdigställas under 2021. Rätt hantering av invasiva arter är viktigt för att inte utarma den biologiska mångfalden.

3.6.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Goda möjligheter till rekreation och friluftsliv

Samhällsbyggnadsnämnden hade under 2019 två nämndmål under målområdet Samhälle: Goda möjligheter för rekreation och friluftsliv, Ekologisk hållbarhet och biologisk mångfald. I många fall kan naturvårdande insatser och insatser för ökad biologisk mångfald även bidra till ökade möjligheter för rekreation och friluftsliv, och ibland även innebära en anpassning till ett förändrat klimat med ökad risk för översvämningar till exempel. Ett exempel på insats som bidrar till friluftsliv och biologisk mångfald har varit arbetet med att bygga om Nykvarnsholmen med fri vandringsväg för fisk (fiskomlop) och där området samtidigt rustats med gångvägar, sittplatser, grillplats och konstverk. Området färdigställdes och invigdes under 2020.

En lång rad andra insatser har gjorts, av kommunen och i många fall i samverkan med andra aktörer, för att utveckla natur- och rekreationsområden i kommunen. Bland annat är ett antal nya friluftsanordningar under uppförande vid kommunens våtmarksprojekt vid Ullaberg och Mossen, söder om Ullstämman. Området sitter ihop med Tinnerö-Vidingsjö, och är redan välbesökta friluftslivsområden som bidrar till att öka den biologiska mångfalden och upprätthållande av en bättre vattenbalans i avrinningsområdet. Risken för översvämningar i känsliga områden (t ex bebyggda områden) minskar, eftersom dessa våtmarker är anlagda högt upp i avrinningsområdet.

En ny mötesplats för rekreation för blandade åldrar har även byggts i Vikingstad (Backeberg). Mötesplatsen innehåller bland annat ny lekplats, bollplan och pulkabacke. En 47 km lång ridled söder om staden färdigställdes, vilken binder samman ridanläggningarna i Valla, Smedstad, Ullstämman, Stora Aska och Slaka. I Vallaskogens naturreservat har skyltning genomförts på 14 platser, och mindre insatser har också gjorts i Vidingsjö, vid Viggeby och längs Östgötaleden.

Exempel på insatser som gjorts för att utveckla stadens parker och tätortsnära natur är att Johannesborgsparken i Östra Valla har restaurerats med ny gång-

och cykelväg, lek- och aktivitetspark samt ny belysning. Grenadjärparken mellan Universitetssjukhuset och Stolplyckan i stadsdelen Ekkällan är under restaurering med utgångspunkt att bevara parkens höga natur- och kulturhistoriska värden.

Ekologisk hållbarhet och biologisk mångfald

Som nämnts ovan färdigställdes fiskomlöpets vid Nykvarnsparke under 2020. Ett annat exempel på fysisk åtgärd för ökad biologisk mångfald och ekologisk hållbarhet är att kommunen tillsammans med Tekniska verken byggt ett dagvattenmagasin vid Gillbergavägen.

Utöver anläggningen av nya våtmarker vid Ullaberg och Mossen, har naturvårdsröjningar genomförts i Ullstämman samt uppsättning och tillverkning av mulmholkar (holkar som simulerar gamla ekar) och ekoxkomposter i Viggeby och Tinnerö. Dessa insatser bidrar till biologisk mångfald bland annat genom att tillskapa bra livsmiljöer för insekter. Ett annat exempel på insats är anläggandet av Entré Fröberget, som är en entré till Eklandskapet i Tinnerö Naturresevat. Insatsen är under genomförande och kommer att vara färdigställd under 2021. Entrén förmodas locka fler besökare till naturreservatet och innehåller Sveriges största insektshotell. Under året har anläggning av två nya träd för varje träd som måste tas ned i samband med nämndens anläggningsverksamhet skett.

3.6.3 Vad har arbetet bidragit till?

Goda möjligheter till rekreation och friluftsliv

Under 2020 har besöksrekord slagits i alla kommunala naturreservat, i friluftsområden, vid badplatser och i områden där det finns grillplatser. Resultatet från medborgarenkäten visar att 85 procent av Linköpingsborna anser att rekreativsmöjligheterna i den tätortsnära naturen och i de kommunala naturreservaten är bra. Samhällsbyggnadsnämnden bedömer att nämndens genomförda aktiviteter och det positiva utfallet av indikatorn anses ha bidragit till förväntade effekter och därmed måluppfyllelse för berört nämndmål.

Ekologisk hållbarhet och biologisk mångfald

Ett resultat av nämndens trädplanteringsbeslut är att många ekar har planterats i naturreservaten Tinnerö och Viggeby, men även plantering av träd i stadsmiljön. Två trädflyttningsprojekt (varje projekt omfattar flera träd) är genomförda där träd flyttas istället för att tas ned. Nämndindikatorn att plantera två träd för varje träd som tas ner bedöms vara uppfylld. Detta förväntas ge positiva ekologiska effekter.

Indikatorn areal välhävdad naturmark uppfylls också. För år 2020 har kommunen ca 855 ha välhävdad naturmark, främst genom bete. En stor del av betesmarkerna ligger i naturreservaten Tinnerö och Viggeby.

Resultatet av byggnationen av nytt dagvattenmagasin vid Gillbergavägen blir att ett renare vatten rinner ut i Stångån från verksamhetsområdet i östra delen av Tornby.

3.7 Mobilitet och hållbara transporter

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

11: Hållbara städer och samhällen

13: Bekämpa klimatförändringen.

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- Ett klimatsmart Linköping

3.7.1 Hur styrs arbetet?

Inom området för Mobilitet och hållbara transporter finns ett flertal olika styrdokument, däribland:

- Cykelplan för Linköpings kommun
- Rese- och fordonspolicy
- Grön resplan

Styrdokumenterna spänner över en bredd av olika frågor kopplade till mobilitet och transporter och berör såväl koncernens egna transporter och resor som infrastruktur och planering som berör invånare och verksamheter.

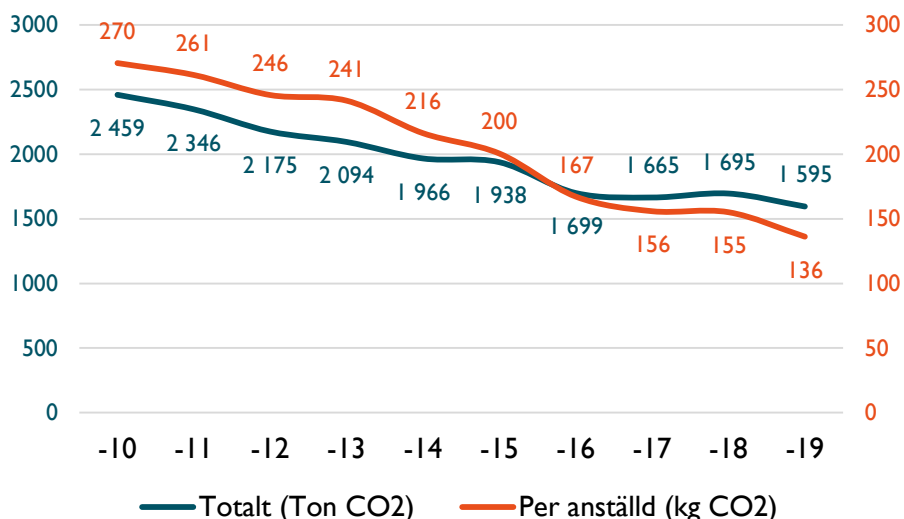
3.7.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Insatser som genomförts inom kommunens nämnder under 2019 innefattar bland annat åtgärder för att åstadkomma hållbara transporter till och från skolan (Barn- och ungdomsnämnden), implementering av samordnad varudistribution (Kommunstyrelsen), användning av eldrivna fordon (Kultur- och fritidsnämnden) och utbildning i eco-driving för medarbetare (Leanlink samt Sankt Kors). I juni 2020 beslutades nya riktlinjer för minskad klimatpåverkan i entreprenadupphandlingar av samhällsbyggnadsnämnden. Riktlinjerna var resultatet av ett koncernövergripande projekt med syftet att bidra till målet *Linköping är koldioxidneutralt år 2025*, genom att ställa koncerngemensamma krav på fossilfria bränslen. Under 2020 har även projektet Gröna resplaner vid stora arbetsplatser inom kommungeografin slutförts, vilket har berört cirka 10 000 anställda (Samhällsbyggnadsnämnden). Bland de kommunala bolagen framgår att insatser som genomförts bland annat varit placering av mobil HVO-tank i Ebbepark (Stångåstaden och Sankt Kors), biogas- och eldrift i tjänstebilar (Tekniska verken), samt deltagande i projektet MaaS – Mobility as a Service (Sankt Kors och Linköping Science Park).

3.7.3 Vad har arbetet bidragit till?

Resultaten från insatser inom Mobilitet och hållbara transporter visar bland annat att det interna arbetet med koncernens transporter bidragit till en omfattande minskning av utsläpp genererade från kommunanställdas tjänsteresor. De totala utsläppen från koncernens transporter har minskat med cirka 35 procent mellan 2010 och 2019, trots att antalet anställda i kommunkoncernen ökat, se figur 3.

Figur 3. Koldioxidutsläpp från koncernens transporter.

Inom ramen för samhällsbyggnadsnämndens verksamhet har insatser resulterat i bland annat flertalet nya cykellänkar, breddning och förbättring av belysning för gång- och cykelvägar, ökning av mängden gång- och cykelvägar som sopsaltas samt tillgänglighetsanpassning av busshållplatser. Samtidigt visar dock mätdata på Hamngatan från 2019 cirka 23 överskridanden av miljö kvalitetsnormens dygnsmedelvärde för PM10²¹, vilket innebär en ökning av antalet överskridanden från föregående år.

Bland de kommunala bolagen har insatserna bland annat medfört etablering av ytterligare tankställen för biogas (Tekniska verken) samt lanseringen av elcykelpoolen Linbike (Sankt Kors).

²¹ PM10 är ett mått som, förenklat, anger massan av partiklar i luften som är mindre än 10 mikrometer (µm) i diameter (Naturvårdsverket, <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Luftforeningar/Partiklar/>).

3.8 Samhällsplanering för ett förändrat klimat

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 3: God hälsa och välbefinnande
- 6: Rent vatten och sanitet för alla
- 11: Hållbara städer och samhällen
- 13: Bekämpa klimatförändringarna
- 15: Ekosystem och biologisk mångfald.

Området berör främst de kommunövergripande målen:

- Ett attraktivt och tryggt Linköping
- Ett klimatsmart Linköping
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids och idrottsliv

3.8.1 Hur styrs arbetet?

I den fysiska samhällsplaneringen finns ett antal olika styrdokument såsom översiktsplan, tillägg till denna och detaljplaner för specifika områden av staden. Till detta finns också ett klimatanpassningsprogram för kommunen samt handlingsplan för klimatanpassning. Utöver det finns exempelvis dagvattenpolicy med mera.

3.8.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Bygg- och miljönämndens inventering av avlopp och energitillsyn under 2020 har pausats eftersom pandemin begränsat möjligheten till tillsynsbesök. Effekten av detta bedömer nämnden blir begränsad eftersom det är ett långsiktigt arbete där ett års förskjutning endast får en marginell effekt. Den prioriterade livsmedelstillsynen enligt de nationella operativa målen har till viss del utförts men även här har pandemin gjort att vissa delar inte kunnat genomföras.

Under 2019 beslutade Lejonfastigheter att alla nybyggnationer ska certifieras enligt Miljöbyggnad silver. De fastigheter som nu uppförs enligt Miljöbyggnad silver är den nya Simhallen, Hus K i Ebbe park och Nykils skola.

Tekniska verken deltar i nationellt nätverk kring säkerhetsfrågor och beredskap när det gäller vattenförsörjningen, och har bland annat genomfört leveranssäkerhetshöjande åtgärder på utvalda punkter på ledningsnätet.

Samhällsbyggnadsnämndens arbete för klimatanpassning har under året bland annat innefattat samverkan mellan Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen och Tekniska verken kopplat till dagvattenfrågor och annan ledningsbunden infrastruktur. Samarbete mellan Tekniska verken och Miljö- och

samhällsbyggnadsförvaltningen sker även kring vattendirektivsfrågor generellt och Stångån specifikt i den så kallade Stångågruppen.

Vidare har en värmekartering för innerstaden tagits fram inom projektet för Riktlinjer för ekosystemtjänster. Fortsatt arbete med spridning och implementering av kunskapen kvarstår under 2021. Klimatanpassning och konsekvenser av ett förändrat klimat finns även med i nya styrdokument som tas fram, exempel under 2020 är Riktlinje för Linköpings kommuns skogsinnehav, Riktlinjer för ekosystemtjänster samt pågående arbete med Trädvårdsplan (aktiv strategi för att öka antalet träd i staden).

Det är inte bara i den fysiska planeringen som hänsyn tas till ett förändrat klimat. Äldrenämnden införskaffade under 2019 portabla klimatanläggningar till alla boenden för att öka beredskapen vid värmebölja.

3.8.3 Vad har arbetet bidragit till?

Handlingsplanen för klimatanpassning är under genomförande i kommunkoncernen. Klimatanpassning är ett långsiktigt och kontinuerligt arbete, som behöver genomsyra flera verksamhetsområden. Klimatanpassning och konsekvenser av ett förändrat klimat finns därför med, där det är relevant, i nya styrdokument som tas fram. Exempel från samhällsbyggnadsnämnden under 2020 är Riktlinje för Linköpings kommuns skogsinnehav, Riktlinjer för ekosystemtjänster samt pågående arbete med Trädvårdsplan. Vidare har en värmekartering för innerstaden tagits fram, vilken utgör ett viktigt underlag för fortsatt arbete.

Tekniska verken anger att leveranssäkerheten av dricksvatten under året varit hög och reningen av spillvatten från hushållen, verksamheter och industri inom kommunen har hållit alla satta miljökrav.

4 Social hållbarhet

Såväl kommunen, som kommunens medborgare, näringsliv och civilsamhälle, bidrar på olika sätt i arbetet för en socialt hållbar kommun.

Definitionen av ett socialt hållbart Linköping är:

Ett socialt hållbart Linköping innebär ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader, är delaktiga i samhällsutvecklingen och som känner tillit till varandra och till samhällets olika delar (utdrag från kommunens hållbarhetspolicy).

4.1 Vad innebär ett socialt hållbart samhälle?

Social hållbarhet beskrivs på många olika sätt. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Folkhälsomyndigheten har genom den gemensamma arenan Mötesplats social hållbarhet tagit fram en beskrivning av ett socialt hållbart samhälle:

- Ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader.
- Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Utifrån denna beskrivning kan folkhälsoläget ses som ett uttryck för en socialt hållbar samhällsutveckling. Det finns därför många som likställer god och jämlik hälsa med social hållbarhet.

4.2 Hur arbetar Linköpings kommun med social hållbarhet?

I Linköpings kommun arbetar vi rättighetsbaserat utifrån mänskliga rättigheter. Vi arbetar brett med delaktighet, inkludering, icke-diskriminering, jämlikhet, transparens och ansvar, för att förbättra verksamheten och välfärden till

medborgarna. Detta är också viktiga grunder för en god folkhälsa där individer har möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Kommunen arbetar även främjande för att fler medborgare ska vara fysiskt aktiva hela livet.

Många av de mänskliga rättigheterna är lagstadgade i Sverige och avspeglas i en stor del av kommunens uppdrag. Till exempel kommunens roll att säkra alla barns möjlighet att delta i skolundervisning, att äldre kan få hemtjänst eller en plats på ett äldreboende, att avloppssystem och vattenrening fungerar och att alla ska ha tak över huvudet. Kommunens arbete med miljö- och klimatfrågor, för att säkra möjligheterna till exempelvis hållbar livsmedelsproduktion och goda livsmiljöer, bidrar också till att uppfylla de mänskliga rättigheterna.

4.3 Arbete mot segregation

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

1: Ingen fattigdom

4: God utbildning för alla

10: Minskad ojämlikhet

11: Hållbara städer och samhällen

16: Fredliga och inkluderande samhällen

17: Genomförande och partnerskap.

Området berör främst följande kommunövergripande mål:

- Ett attraktivt och tryggt Linköping
- Valfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum
- Stark gemenskap och människor i arbete
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv
- Hög kunskap med skolor i framkant

4.3.1 Hur styrs arbetet?

Linköping är en av Sveriges mest segregerade städer och det finns stora skillnader mellan de olika stadsdelarna. Det är inte ett område som är segregerat, utan det är hela staden som är segregerad. Att vi får större och större skillnader mellan områden i Linköping beror på att de ekonomiska skillnaderna ökar i samhället. I Linköping är det främst de med höga inkomster

som drar ifrån och gapet mellan olika grupper ökar vilket leder till att skillnaderna i livsvillkor ökar²².

I januari 2020 beslutade kommundirektören om en ny modell för ledning och samordning av insatser mot segregation samt trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder (KS 2019-1002). Detta med bakgrund i ett identifierat behov av en uttalad struktur för ledning och samordning av insatser på förvaltningsnivå. Lednings- och samordningsmodellen syftar till att strukturera och effektivisera kommunens insatser mot segregation samt trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder. Modellen innebär en styrgrupp bestående av förvaltningschefer från flera förvaltningar, samt en ledning- och samordningsgrupp bestående av avdelningschefer från motsvarande förvaltningar. Lednings- och samordningsgruppen kallas för SMS-gruppen (samordning mot segregation). Genom en tydligare kommunal ledningsstruktur förbättras även förutsättningarna för en samordning av övriga intressenters insatser. Modellen ger också kommunen möjlighet att på ett strukturerat sätt komplettera polisens arbete för att öka tryggheten i samhället och arbeta brottsförebyggande.

Inriktningen är att minska och motverka rumslig segregation som ger negativa effekter för samhället och individen. Insatserna fokuseras till de tre områden där flest invånare med svagare socioekonomi bor: Berga, Ryd och Skäggetorp. Det finns ett behov av insatser i dessa områden för att de som lever där ska få jämlika förutsättningar och möjligheter som de som bor i andra delar av Linköpings kommun.

I maj 2019 godkände kommunstyrelsen en samverkansöverenskommelse mellan Linköpings kommun och Polismyndigheten i Linköpings lokalpolisområde för brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete 2019-2022 (KS 2019-05-07 § 170). I februari 2020 fastställde kommunstyrelsen en samverkansorganisation för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet mellan kommun och Polismyndighet (KS 2020-02-11 § 18). Syftet är att genom systematisk och strukturerad samverkan uppnå ett mer effektivt lokalt brottsförebyggande arbete. I augusti samma år fastställdes Handlingsplan för trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder i samverkan mellan Linköpings kommun och Polismyndigheten, Lokalpolisområde Linköping som ska konkretisera samverkansöverenskommelsen och anger organiserad brottslighet, otrygghet och brott i offentlig miljö samt ungdomsbrottslighet som prioriterade områden (KS 2020-08-18 § 204).

²² Kommunens OBS-rapport 2019, samt nulägesbilder i kommunens åtgärdsplan mot segregation 2020.

4.3.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

SMS-gruppen tog under 2020 fram nulägesbilder för Berga, Ryd och Skäggetorp innehållande områdenas respektive styrkor och utmaningar. Med avstamp i nulägesbilderna togs en områdesgemensam åtgärdsplan mot segregation fram innehållande fem utvecklingsområden, fem genomsyrande perspektiv och 60 åtgärder (KS 2020-754; KS 2020-862).

Åtgärdsplanen utgör en plattform för tvärssektoriell samverkan mellan kommunens förvaltningar med syfte att minska och motverka de negativa effekterna av segregation i de geografiska områdena Berga, Ryd och Skäggetorp. De åtgärder som redovisas i åtgärdsplanen är åtgärder som kräver särskilda insatser avseende samordning och samverkan mellan förvaltningarna. De totalt 60 åtgärderna ska inte ses som en ensam lösning för att minska de negativa effekterna av segregation, utan som ett komplement till kommunens ordinarie arbete och insatser av mer genomgripande strukturell karaktär så som sociala insatser, insatser för en rik fritid eller utbildningsinsatser. Kärnverksamheten ska ses som grundstenar för att långsiktigt motverka socioekonomisk segregation.

Det arbete som bedrevs utifrån åtgärdsplanen mot segregation under 2020 innebar att vissa åtgärder påbörjades/initierades, men merparten av åtgärderna ska påbörjas och genomföras under 2021 och framåt. Ett exempel på åtgärd som påbörjades var "Bilda områdesteam" där en arbetsgrupp hösten 2020 initierade arbetet med att ta fram förslag på övergripande inriktning och uppdrag för områdesteamen som planeras etableras i Berga, Ryd och Skäggetorp.

2019 rapporterade nästan samtliga nämnder genomförda insatser utifrån det strategiska utvecklingsuppdraget som gavs avseende att "vidta åtgärder för att minska sociala skillnader och för att skapa en sammanhållen kommun". Exempelvis ledde arbetsmarknadsnämnden arbetet för Linköpings kommunkoncerns arbetsmarknadsåtagande inom bland annat "500-uppdraget" med syfte att utveckla 500 arbetsmarknadsinriktade platser i kommunen. 500-uppdraget fortlöpte 2020 och resulterade i att kommunen som arbetsgivare hade ökat möjligheten för utvecklingsplatser och arbetsmarknadsanställningar med sammanlagt 622 platser. Nämnden arbetade även för samtliga invånares delaktighet genom sysselsättning, studier och arbete.

Barn- och ungdomsnämnden tog beslut om ett nytt resursfördelningssystem inom förskolan och skolan, samverkansformer utvecklades också för att öka likvärdigheten i kommunen. Bildningsnämnden såg över hur utbildningsutbudet kunde bidra till minskade sociala skillnader mellan skolorna och samhällsbyggnadsnämnden antog detaljplan för kvarteret Laggkärlet i Berga samt start av detaljplan för Gåsen 3 i Skäggetorp, ett arbete som fortlöpte under 2020.

Bygg- och miljönämnden genomförde bygglovsverksamhet som bidrog till att uppfylla behovet kring igångsättande av fler bostadsprojekt. Kultur- och fritidsnämnden genomförde lovverksamhet i Berga, Ryd och Skäggetorp samt utvecklade med bland annat Lejonfastigheter mötesplatsen Berga By i Berga. Utvecklingen av Berga By fortlöpte sedan även under 2020 vilket vid öppnandet kommer resultera i en mötesplats där förvaltningsöverskridande verksamheter finns representerade.

Nästan samtliga nämnder rapporterade även 2019 om genomförda insatser kopplat till det strategiska utvecklingsuppdraget att ”vidta åtgärder för att förenkla och förkorta etableringstiden för nyanlända”, vilket kan ses ha en koppling till arbetet med att motverka segregation. Exempelvis genomförde kultur- och fritidsnämnden insatser kopplat kulturskolans verksamheter Kultur för nyanlända samt Kulturpuls. Kulturpuls syftar till att genom kultur främja integration för barn och ungdomar med annan bakgrund och/eller i socioekonomiskt utsatta områden. Som ett annat exempel arbetade samhällsbyggnadsnämnden med Skäggetorps stadsdelssamordnare för att utveckla stadsodling som ett integrationsprojekt.

Under 2019 och 2020 kan flera exempel på övriga aktiviteter/insatser lyftas som knyter an till arbetet med att minska och motverka segregation, dels ur ett övergripande segregationsperspektiv för att skapa mer jämlika förutsättningar, men även ur ett geografiskt perspektiv sett till de områden som är mest socioekonomiskt utsatta.

Social- och omsorgsförvaltningen utvecklade med Leanlink under 2019 och 2020 den områdesbaserade socialtjänsten som bland annat finns i Berga. Barn- och ungdomsnämnden genomförde 2019 olika insatser för att på sikt öka likvärdigheten genom att möta flerspråkiga barn och elever. Nämnden genomförde även insatser för att motverka konsekvenser för barn som lever i familjer med ekonomisk utsatthet, vilket även bildningsnämnden gjorde samma år. 2020 fattade nämnden ett beslut om att avveckla årskurs 7-9 på Skäggetorpsskolan 2021/22, beslutet syftade till att ge eleverna förutsättningar att bli behöriga till nationellt program på gymnasieskolan. Kommunen mottog även statsbidrag för arbetet med bättre språkutveckling i förskola vilket bland annat bekostade insatser för att öka andelen barn i förskolan i socioekonomiskt utsatta områden, så som utbyggnation av förskoleplatser som nu är i fas med efterfrågan i Ryd och Skäggetorp.

Linköpings Stadshus AB hade 2019 i sin årliga ägardialog med kommunens dotterbolag bland annat temat minskad segregation i syftet att koncernövergripande stärka genomförandet av insatser mot segregation. Samhällsbyggnadsnämnden byggde samma år ut den sista delen av cykellänken till Skäggetorp och påbörjade färdigställandet av den första cykellänken till Ryd. Arbetet syftade till att tillgängliggöra cykling för grupper som anses underrepresenterade på cykelbanan. 2020 antog nämnden en

detaljplan som möjliggör omdaning av delar av Skäggetorps centrum till 150-200 nya bostäder.

Kommunstyrelsen riktade hösten 2020 en kraftsamling för ökad trygghet i Ryd som ett sätt att möta det antal rån som drabbade unga offer i området. Samtidigt utvecklades metoden Effektiv Samordning för Trygghet (EST) för en effektivare samverkan med samarbetsaktörer som Polisen och olika fastighetsbolag. Syftet är att minska och förebygga brott och otrygghet genom tidiga insatser när problem uppstår eller är på väg att kunna inträffa.

Kultur- och fritidsförvaltningen arbetade 2020 utifrån ett utökat uppdrag kring social oro i och med coronapandemin. Arbetet resulterade i tillfälliga kontaktpunkter på centrala platser i bland annat Berga, Ryd och Skäggetorp med syfte att sprida information om coronapandemin och fungera som uppsökande och stöttande verksamhet. Förvaltningen arbetade även med att uppföra så kallade Pulsbanker i Berga, Ryd och Skäggetorp under sommaren 2020 för att möjliggöra utlån av olika sport- och aktivitetsutrustningar.

År 2019 införde Stångåstaden trygghetsvårdar i Ryd som en del i det trygghetsskapande arbetet. Stångåstaden genomförde trygghetsvandringar år 2020 för att motverka social oro. I Berga, Ryd och Skäggetorp har arbete förtöpt med särskilda stadsdelsutvecklingsåtsningar med fokus på att de boende ska känna delaktighet och få inflytande i sin närmiljö. Lejonfastigheter redovisade år 2020 att man tillsammans med Stångåstaden, Victoria Park och Willhem deltog i en lokal fastighetsågarförening rörande Skäggetorp.

4.3.3 Vad har arbetet bidragit till?

Segregationen i Linköpings kommun planeras att utvärderas genom de 13 indikatorer som redovisas i nulågesbilderna för Berga, Ryd och Skågetorp. Då nulågesbilderna togs fram under år 2020 finns inte möjligheten att samlat redovisa hur segregationsarbetet har haft effekt för Linköpings kommuninvånare i dagslåget. I tabell 2 presenteras ett urval indikatorer som pekar på den socioekonomiska segregationen i områdena.

Tabell 2. Urval indikatorer som påvisar socioekonomisk segregation i olika delar av Linköpings kommun.

	Berga	Ryd	Skågetorp	Linköping totalt
Förvärvsfrekvens andel (%) 20-64 år, år 2018	66,2	42,4	52,0	76,1
Låg ekonomisk standard andel hushåll (%), år 2017	32,8	43,0	47,4	15,3
Personer som uppburit ekonomiskt bistånd andel (%), år 2017	10,8	6,1	18,7	3,5

	Berga	Ryd	Skäggetorp	Linköping totalt
Andel (%) barn och unga 0-17 år i ekonomiskt utsatta familjer (relativ fattigdom), år 2018	50,5 (år 2017)	52,3	69	18,9

4.4 Barnkonventionen

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

1: Ingen fattigdom

3 Hälsa och välbefinnande

4: God utbildning för alla

10: Minskad ojämlikhet

16: Fredliga och inkluderande samhällen.

Området berör främst följande kommunövergripande mål:

- Ett attraktivt och tryggt Linköping
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv
- Valfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum
- Hög kunskap med skolor i framkant
- Hållbar verksamhetsutveckling

4.4.1 Hur styrs arbetet?

Barnkonventionen är numera reglerad enligt lag. Utöver detta har Linköpings kommun inget särskilt styrdokument som reglerar kommunens arbete med konventionen om barnets rättigheter, men flera styrdokument har beröring på området. Kommunens hållbarhetspolicy och reglemente innehåller regleringar inom områden som har indirekt verkan för barnkonventionens uppfyllande, bland annat rörande jämställdhet, jämlikhet, hälsa och demokrati- och mångfaldsfrågor.

Reglementet anger också barn- och ungdomsnämndens samt bildningsnämndens ansvar för skolfrågor men även att de fullgör de uppgifter som ankommer på vårdgivaren för den medicinska och psykologiska delen av elevhälsan. Kultur- och fritidsnämnden har enligt reglementet ansvar för samordningen av ungdomsstrategiska frågor, allmän kulturverksamhet för barn och unga, ungdoms- och fritidsverksamhet samt sommaraktiviteter för barn och ungdomar till 16 års ålder. Reglementet anger också social- och omsorgsnämndens ansvar för barn och unga inom deras lagstyrda verksamhet.

Kommunens idrottspolitiska program och handlingsplan, kommunens riktlinjer för arbete med nationella minoriteters rättigheter samt det funktionshinderpolitiska programmet nämner specifikt barn och unga som en målgrupp, och kommunens kulturpolitiska program lyfter särskilt barnkonventionen.

Kommunen fattade inför verksamhetsåret 2020 beslut om att ge kommunstyrelsen i uppdrag att samordna förvaltningsöverskridande erfarenhetsutbyte, lärande och uppföljning av kommunens samlade arbete med ett barnrättsbaserat synsätt, utifrån att barnkonventionen blivit lag. Aktiviteten blev på grund av pandemin uppskjuten till 2021.

I både social- och omsorgsförvaltningens och kultur- och fritidsförvaltningens verksamhetsplaner inför 2021 ingår att implementera arbetssätt utifrån att barnkonventionen har blivit lag. Flera nämnder har också inkluderat barnrättsperspektiv i sina internkontrollplaner.

Barnbokslutet genomförs som ett stöd i vidareutvecklingen av kommunens arbete med att tillgodose barnens rättigheter utifrån barnkonventionen. Syftet med barnbokslutet är att få en bild av barn och ungas livssituation och att belysa om och på vilket sätt Linköpings kommun arbetar med barns rättigheter vid beslut och insatser. Barnbokslutet ger också möjlighet att planera långsiktigt för att kunna utveckla verksamheterna och skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i kommunens all verksamhet. Eftersom barnkonventionen varit vägledande i Sverige i 30 år jobbas det på olika sätt i många delar av kommunens verksamheter. Ett barnbokslut kan dock skapa möjligheter att synliggöra vad som krävs för att förbättra delar av arbetet för att ytterligare stärka barnets rättigheter. Barnbokslutet finns som bilaga till Hållbarhetsrapporten.

På utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen finns en framtagen barnchecklista och mall för barnkonsekvensanalys. Under 2021 ska förvaltningens tjänstepersoner få en utbildning och genomgång av metodstöden, för att sedan kunna arbeta med dessa inför beslut som rör barn. I dagsläget finns ingen övergripande mall som kan användas av alla förvaltningar. Bedömningar av barnets bästa eller barnkonsekvensanalyser är inte heller obligatoriska att ha med i tjänsteskrivelser inför beslut.

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen och social- och omsorgsförvaltningen anställda har fått utbildning i barnkonventionen av kommunens jurister. Uppdrag har tidigare getts Hållbarhetsenheten att genomföra en kommunövergripande utbildning i barnkonventionen på ledningsnivå. Planering för erfarenhetsutbyte och utbildning pågår, men har skjutits upp på grund av pandemin. Planer finns på att utveckla en e-utbildning inom barnrätt, som kan användas t.ex. vid nyanställning.

På respektive förvaltning finns kontaktpersoner med ansvar för att driva och implementera arbetet som övergripande samordnas från Hållbarhetsenheten.

4.4.2 Exempel på insatser som genomförts i koncernen

Insatser som gjorts för att öka likvärdigheten mellan barn handlar bland annat om att förskoleplatser byggts ut i Skäggetorp och Ryd, och härnäst ska fokus läggas på Berga. Extra resurser har lagts på skolor där elever riskerar att inte klara behörigheten och arbete pågår med att försäkra att elevhälsans kompetenser finns tillgängliga på alla skolor. Flera förvaltningar arbetar med tillgänglighet och bemötande utifrån ett barnperspektiv. Generellt finns begränsad information tillgänglig om förvaltningarnas arbete med aktiva åtgärder utifrån diskrimineringsgrunderna kopplade till barn.

Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen har som tidigare nämnts tagit fram en mall för barnkonsekvensanalyser, social- och omsorgsförvaltningen arbetar bland annat med metoden BBIC - barns behov i centrum. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen ska börja arbeta in barnperspektivet i några av deras rutiner, och kultur- och fritidsförvaltningen ska ta fram en barn- och ungdomsstrategi. Flera förvaltningar arbetar med barns bästa på olika sätt, men det saknas ofta en övergripande systematik inom såväl som mellan förvaltningarna.

Flera insatser görs av förvaltningarna för att stärka barns rätt till liv och utveckling. Det handlar om allt från sommarjobb till ungdomsverksamheter, arbete med trygghet och hedersrelaterat våld och förtryck, samt utveckling och stöd i skolan genom bl.a. kartläggning av kunskapsnivåer, utveckling av elevhälsan och implementering av heltidsmentorer.

Kommunen arbetar på flera håll med barns delaktighet och inflytande. Det gäller bland annat ungdomsombuden, ungdomsverksamheter där unga får vara med och utveckla verksamheten, samråd vid stadsutveckling, och barn som blir involverade i sin egen behandling. Dock saknas det generellt gemensamma strukturer för barn att komma till tals och för förvaltningarna att ta tillvara på barns åsikter, både för det enskilda barnet och för barn som grupp.

Flera förvaltningar ingår i en nystartad styrgrupp för samverkan barn och unga. Samverkan för barns bästa pekas ut som en viktig framgångsfaktor i flera av nämndernas budgetar inför 2021. Kontaktpersoner från alla förvaltningar deltar i Forum för social hållbarhet, där bland annat frågor kring barnets rättigheter diskuteras kommunövergripande. Kommunen samverkar även med andra aktörer i frågor som rör barn. Tydligare mål och prioriteringar från ledning och politik kring barnrättsfrågorna har efterfrågats för att få till ett effektivare arbete och en mer strukturerad samverkan.

Kommunledningsförvaltningen förbereder en utbildning för förvaltningsövergripande erfarenhetsutbyte och samverkan gällande

barnkonventionen. Flera förvaltningar har också genomfört utbildningar i barnkonventionen för sina anställda. Nämndledamöter i barn- och ungdomsnämnden samt bildningsnämnden har uppmuntrats att gå barnombudsmannens webbaserade utbildning i barnkonventionen. Stor kunskap finns på området, men luckor finns fortfarande och därtill finns ett behov av att kunna diskutera frågorna för en samsyn kring barnrättsperspektivet. Insatser finns också för att förbättra kunskapen om barns rättigheter hos kommunens invånare, och nationella undersökningar visar på att det finns stora behov av att utbilda både barn och vuxna om barns rättigheter.²³

4.4.3 Vad har arbetet bidragit till?

En av de största utmaningar Linköpings kommun står inför, och som också identifierats av barn- och ungdomsnämnden, är likvärdighet och likvärdiga förutsättningar. Många barn i Linköpings kommun har det bra, men klyftorna ökar och jämlikheten minskar, vilket också försvårar möjligheter för flera barn att kunna åtnjuta sina rättigheter. I figur 4 redovisas behörigheten till yrkesprogram, där särskilt socioekonomiskt utsatta områden särredovisas.

Figur 4. Behörighet till yrkesprogram, där särskilt socioekonomiskt utsatta områden särredovisas.

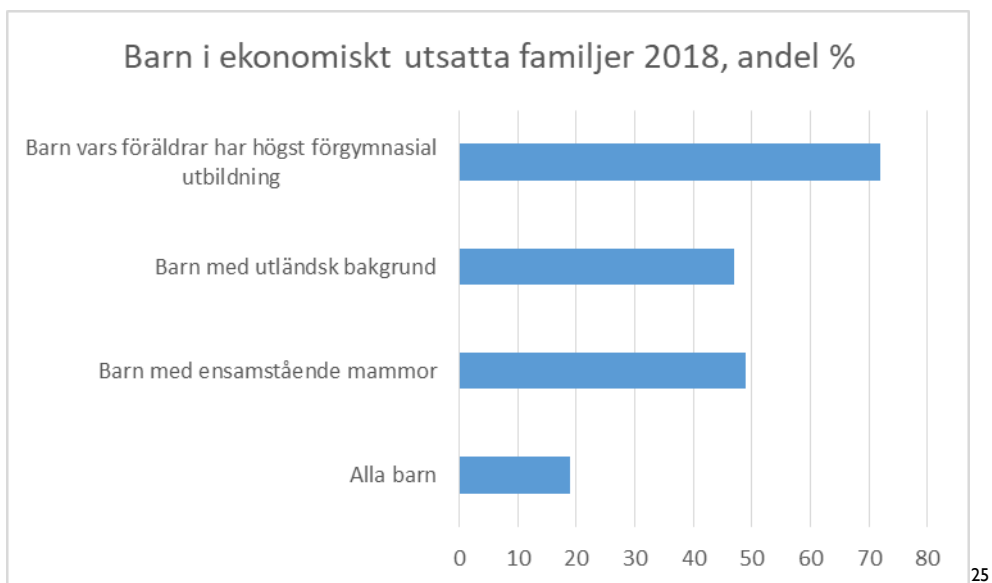

Precis som i övriga landet ökar de socioekonomiska skillnaderna för barn i Linköping. Särskilt utsatta är barn med utländsk bakgrund, barn med ensamstående mammor och barn vars föräldrar har en låg utbildningsnivå. Socioekonomisk utsatthet har en negativ inverkan på barns hälsa, inflytande

²³ Barnombudsmannen, *Dom tror dom vet bättre*, 2020, Nätverket för barnkonventionen, *Barns röster från A till FN*, 2013.

och utveckling.²⁴ Figur 5 visar andelen barn i ekonomiskt utsatta familjer år 2018.

Figur 5. Andel barn i ekonomiskt utsatta familjer år 2018.

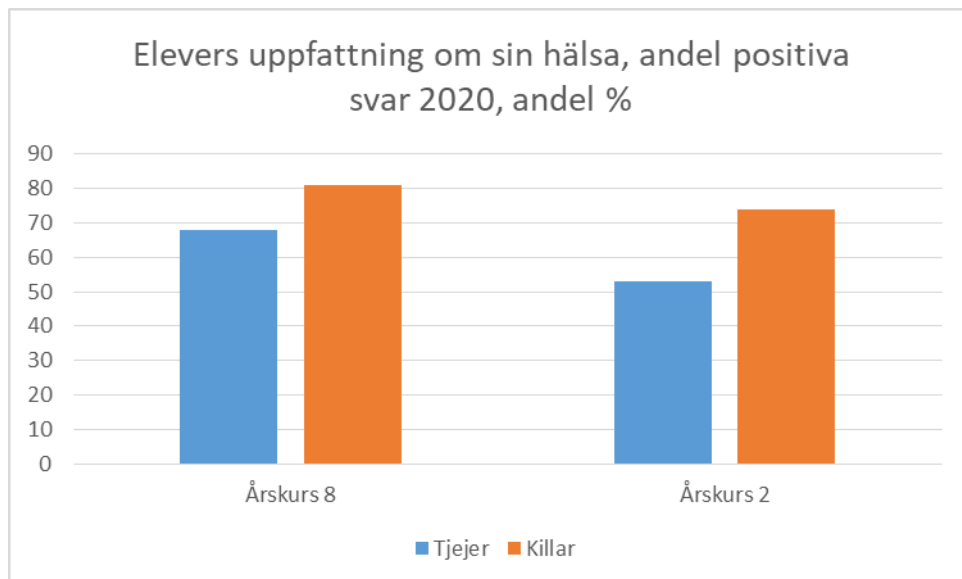
Flickor har en sämre självskattad hälsa jämfört med pojkar, och lägre tillit till sin egen förmåga, se figur 6. Flickor upplever även i högre utsträckning stress, oro och ångest, vilket också påverkar deras möjlighet att delta i vardagliga aktiviteter i skolan och på fritiden. Generellt trivs ungdomar bra på sin fritid, och killar är i högre utsträckning mycket nöjda med sin fritid jämfört med tjejer. En majoritet av kommunens idrottsföreningar har en pojkdominerad verksamhet.²⁶

²⁴ Majblommans riksförbund, *Spelar det roll?*, 2019, Rädda barnen, *Millenniebarnen – en studie om ekonomisk utsatthet bland barn under hela uppväxten*, 2020.

²⁵ Indikatorn kommer från barnombudsmannens statistikklubb Max18.

²⁶ Kolada.

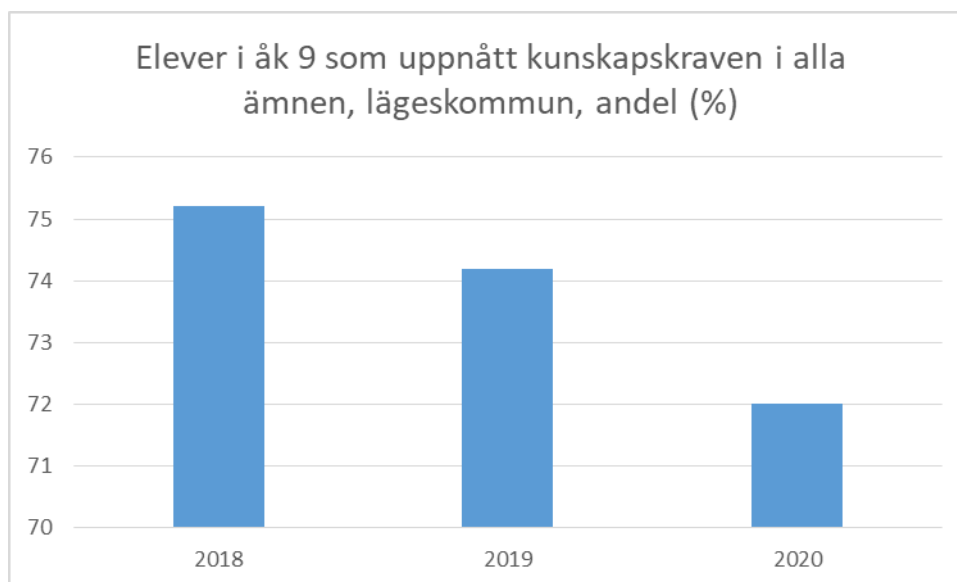
Figur 6. Elevers uppfattning om sin hälsa, år 2020.

27

Andelen elever i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen har minskat, se figur 7, medan andelen gymnasieelever med examen inom fyra år ökat. Resultaten ser olika ut för olika grupper av barn, och barns känsla av stöd från lärare och föräldrar varierar också mellan t.ex. barn med olika socioekonomiska status. Hälften av barnen uppger att de har liten möjlighet att påverka på sin skola. Ungdomar som utsätts för kränkningar och våld ökar, framför allt på sociala medier. Det mesta våldet uppges ske i skolan.²⁸

Figur 7. Andel elever i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen.

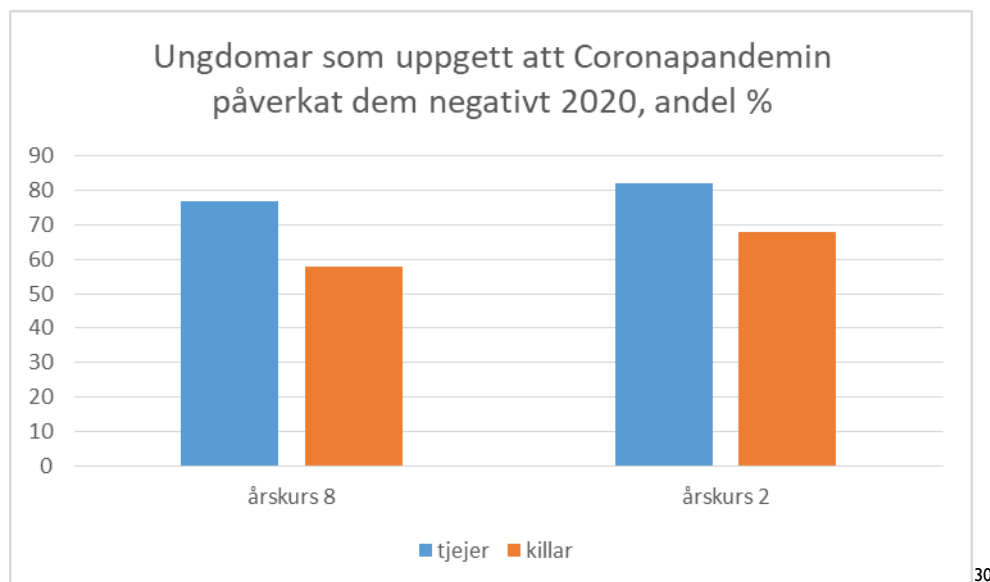

²⁷ Indikatorn kommer från ungdomsenkäten Om mig.

²⁸ Region Östergötland, Ungdomsenkäten Om mig

Över hälften av barnen uppger att de drabbats negativt av coronapandemin, se figur 8. Saker som de påverkats negativt av är inställda aktiviteter och träningar, att inte få träffa vänner och familj, samt oro över att sjukdomen ska drabba någon närstående. Barnen nämner också att det varit svårt att hänga med i skolan.²⁹

Figur 8. Andel ungdomar som uppgett att Coronapandemin påverkat dem negativt.

Gällande kommunens arbete för att tillförsäkra barn deras rättigheter finns det flera exempel på goda insatser som görs, framför allt på en verksamhetsnivå. De verksamheter som möter barn har kommit längre i arbetet. Det strukturella arbetet behöver förbättras både inom och mellan förvaltningarna. Fler verksamheter behöver fundera över på vilket sätt barnkonventionen är relevant för dem. Utrymme behöver skapas för att få en samsyn kring förvaltningarnas gemensamma utmaningar i barnrättsarbetet.

Coronapandemin

Under 2020 har barns tillgång till skyddsfaktorer såsom trygga sociala sammanhang och sociala relationer med jämnåriga och med trygga vuxna utanför hemmet begränsats. Samtidigt har riskfaktorerna för utsatthet ökat genom att många föräldrar förlorat sina arbeten eller på andra sätt drabbats av en försämrad och osäker ekonomisk situation till följd av pandemin. Distansundervisning har bidragit till ökad psykisk ohälsa och psykiska besvär,

²⁹ Region Östergötland, Ungdomsenkäten Om mig

³⁰ Indikatorn kommer från ungdomsenkäten Om mig.

såsom ångest, har ökat markant.³¹ Barn i socioekonomiskt utsatta situationer riskerar särskilt att drabbas negativt av Corona.³²

Barn riskerar att bli utsatta för mer våld, förlora viktigt stöd i skolarbetet och deras psykiska hälsa kan försämrans. Barn riskerar att inte nå kunskapsmålen på grund av de förändringar som skett i skolan under den rådande coronapandemin.³³ Sedan coronapandemin startade har det skett en väsentlig ökning av samtal om familjekonflikter.³⁴ Risken att utsättas för kränkningar och våld på sociala medier ökar också, då barn spenderar mer tid där. Dessutom kan de platser de brukar besöka, som t.ex. skolan, missa deras utsatthet och orosanmälningar utebli.³⁵

Pandemin har också inneburit förändringar i samhällets stöd till barn. Restriktionerna har försvårat för barn att ha samma kontakt med vård- och stödaktörer som tidigare. Information riktad till barn från myndigheter om smittspridningen och riktlinjer som påverkar barn har varit otillräcklig. Samtidigt har en större samverkan mellan olika aktörer och ökad digitalisering möjliggjort nya former för stöd.³⁶

I Linköping har liknande effekter uppstått som i övriga landet. Gymnasieskolor har hållit stängt i perioder, idrotts- och fritidsverksamheter har minskat, och ungas psykiska hälsa har påverkats negativt av pandemin. En skillnad i Linköping är att orosanmälningarna har ökat under året. Det är oklart om detta beror på att Linköpings kommun har varit bättre på att uppmärksamma barns utsatthet, eller om barns utsatthet ökat i ännu större utsträckning i Linköping.

4.5 Delaktighet och inflytande

Delaktighet och inflytande kopplar främst till det globala målet nummer 16: ”Fredliga och inkluderande samhällen”

Området berör främst de kommunala målen:

- Ett attraktivt och tryggt Linköping

³¹ Bris, *Första året med pandemin - Om barns mående och utsatthet*, 2021.

³² Barnombudsmannen, *Additional submission to the UN Committee on the Rights of the Child from the Ombudsman for Children in Sweden focusing on Sweden's response to Covid-19, 2020*

³³

³⁴ Bris, *Första året med pandemin - Om barns mående och utsatthet*, 2021.

³⁵ Barnombudsmannen, *Additional submission to the UN Committee on the Rights of the Child from the Ombudsman for Children in Sweden focusing on Sweden's response to Covid-19, 2020*

³⁶ Bris, *Första året med pandemin - Om barns mående och utsatthet*, 2021.

- Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum
- Stark gemenskap och människor i arbete

4.5.1 Hur styrs arbetet?

Utskotten för medborgardialog

Under 2019 sjsattes en ny arbetsmodell för dialoger mellan medborgare och politiken; *Kommunfullmäktiges utskott för medborgardialog*. Inom tätorten bildades det tre utskott; Väst, Syd och Nord. I omlandet inrättades fyra utskott; Valkebo, Vreta kloster, Åkerbo och Vårdnäs. I vart och ett av dessa deltar 7 politiker.

Utskottens roll är att skapa möjligheter för de som bor och vistas i kommunen att mötas för samtal och lärande om hur respektive geografiskt område kan utvecklas. Detta i syfte att bredda och förbättra underlag för beslut, skapa förståelse och tillit samt bidra till engagemang, delaktighet och medskapande.

På medborgardialogerna medverkar tjänstepersoner från Kommunledningsförvaltningen, men även från andra förvaltningar beroende på vilka frågor som förväntas komma upp. I ett förvaltningsövergripande så kallat ”*Dialogforum*” omhändertas frågor från dialoger för vidare hantering.

Demokratin 100 år

I november 2020 fastställde kommunstyrelsen *Deklaration för en stark demokrati*. Deklarationen, som tagits fram med syftet att ena de krafter som stödjer demokratin och genom detta bidra till att stärka och utveckla demokratin, innebär bland annat att Linköpings kommun kommer att uppmärksamma demokratin 100 år. Under 2021 kommer aktiviteter att genomföras för de som bor, lever och verkar i Linköpings kommun.

4.5.2 Exempel på insatser som gjorts inom koncernen

Utskotten för medborgardialog

På dialogerna medverkar även tjänstepersoner från andra förvaltningar. I ett nämndövergripande så kallat ”*Dialogforum*” har chefer diskuterat hur olika frågor kan föras in i nämndernas arbete.

Under pandemin har verksamheten inom utskott för medborgardialog pausats. Under våren 2021 är en digital dialog planerad att genomföras i Utskott Vårdnäs.

Tillgänglighet

Att främja en ökad tillgänglighet till kommunens verksamheter och miljöer är en viktig del i att främja jämlikhet och delaktighet. Bygg- och miljönämnden har under 2019 och 2020 genomfört åtgärder av enkelt avhjälpta hinder som bidrar till att öka tillgängligheten i såväl stadskärnan som i flera stadsdelscentra. Antalet tillsynsbesök för att följa upp antalet tillgänglighetsåtgärder har

dock påverkats av coronapandemin, men tillräckligt många besök har ändå kunnat genomföras för att uppnå målet och förväntade effekter.

Delaktighet

Som ett led i att minska digitalt utanförskap fattade 2019 Social- och omsorgsnämnden beslut om att wifi ska införas i alla särskilda boenden.

Linköpings kommun är sedan januari 2020 partner EU-projektet European Pact for Integration, EPI, som syftar till att i samverkan med övriga partner i projektet arbeta fram och testa en metod för ökad inkludering och delaktighet. Projektet pågår januari 2020 – juni 2022.

4.5.3 Vad har arbetet bidragit till?

Utskotten för medborgardialog

Under 2019 och 2020 genomfördes det 12 medborgardialoger med sammanlagt cirka 350 deltagare, varav 40 procent kvinnor och 60 procent män.

Två dialoger (egentligen fyra mindre dialoger) riktades till ungdomar mellan 12-20 år. De flesta deltagande var mellan 14-15 år.

10 dialoger riktades till blandade åldrar mellan 18 år och 70 plus. På dessa deltog ungefär 260 personer. Vid de flesta av dessa 10 dialoger, var medelåldern förhållandevis hög på dem som deltog, även om alla åldrar fanns representerade. Åldersspridningen på ett par dialoger var mera jämn.

På de 12 medborgardialogerna har många frågor diskuterats med medborgare runt om i kommunen och dokumenterats³⁷. Många förslag, tankar och idéer har lyfts till politiken och förts in i nämndernas arbete genom närvarande tjänstepersoner och det nämndövergripande dialogforumet.

Arbetsätten kring utskott för medborgardialog, liksom resultaten av genomförda dialoger ska följas upp och utvärderas.

4.6 Folkhälsa och förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS)

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

³⁷ Det finns utförlig dokumentation från de dialoger som har genomförts, på kommunens hemsida <https://www.linkoping.se/kommun-och-politik/politik-och-demokrati/kommunfullmaktige/utskott-for-medborgardialog/>

3 Hälsa och välbefinnande

5: Jämställdhet

10: Minskad ojämlikhet

Området berör främst följande kommunövergripande mål:

- *Ett attraktivt och tryggt Linköping*
- *Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv*
- *Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum*
- *Stark gemenskap och människor i arbete*
- *Hållbar verksamhetsutveckling.*

4.6.1 Hur styrs arbetet?

Folkhälsa är ett uttryck för befolkningens hälsa och hur den är fördelad. I kommunens strävan för social hållbarhet är målet att främja en god och jämlik hälsa hos alla invånare. I enlighet med reglementet så ansvarar kommunstyrelsen för att samordna folkhälsofrågor inom ramen för hållbar utveckling. Hållbarhetspolicy för Linköpings kommunkoncern inkluderar ett hälsoperspektiv. Även andra styrdokument, som de funktionshinderspolitiska och idrottspolitiska programmen innehåller ett folkhälsoperspektiv. I den idrottspolitiska handlingsplanen har samtliga nämnder, förvaltningar och bolag ansvar utifrån respektive ansvarsområde att skapa förutsättningar för Linköpingsbor att vara fysiskt aktiva hela livet.

Kommunerna i Östergötland, inklusive Linköpings kommun, och Region Östergötland har enats om en gemensam folkhälso-deklaration för det fortsatta arbetet för en jämlik hälsa i länet. Som en del av denna överenskommelse så deltar kommunalråd och tjänsteperson i det regionala folkhälso-politiska nätverket i Östergötland.

4.6.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Arbete som påverkar folkhälsoutvecklingen bedrivs redan i hög grad och på olika sätt i kommunens förvaltningar. Mycket av förvaltningarnas basuppdrag som inte syns i budgeten men som ändå utförs kan sannolikt likställas med ”vardagligt folkhälsoarbete”. Exempel på insatser inom andra områden som inkluderar ett folkhälso-perspektiv är arbetet mot segregation, insatser för att uppfylla barnkonventionen och jämställdhetsintegrering.

De flesta förvaltningar rapporterar insatser under 2019 och 2020 som bidrar positivt till folkhälsoutvecklingen. Flera av dessa insatser redogörs för i andra delar av hållbarhetsrapporten. I detta avsnitt redogörs för insatser som har som direkt mål att främja en bättre hälsa, även om andra insatser också genomförs som mer indirekt bidrar till en bättre hälsa hos befolkningen.

Barn- och ungdomsnämnden arbetade 2019 och 2020 med att på alla skolor stärka det hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbetet för att minska

elevfrånvaron och öka likvärdigheten. Förvaltningen erhöll bidrag från Skolverket under 2020 för att bibehålla och stärka elevhälsoarbetet. En ökning har skett av elevhälsans kompetenser men inte i den omfattning som planerats. Detta beror på att det är bristyrken och svårigheter att rekrytera personal. Bildningsnämnden rapporterade 2019 att tre gymnasieskolor deltagit i ett utvecklingsarbete inom elevhälsan för att stärka det hälsofrämjande och förebyggande arbetet inom elevhälsan. En särskild resursperson finns på Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen inom centrala elevhälsan anställd som utvecklingsledare skolnärvaro.

Kommunstyrelsen slutrapporterade handlingsplanen för folkhälsa i slutet av 2020. Delmål 1, att alla förvaltningar har aktiviteter i internbudget/verksamhetsplaner 2017, 2018 och 2019 som är i linje med Östgötakommissionens rekommendationer för jämlik hälsa, blev uppfyllt. Även delmål 2 blev uppfyllt, som handlade om att kunskapshöjande insatser om vad som kan leda till minskade skillnader i livsvillkor och hälsa ska vara genomförda. Delmål 3, att medarbetardialoger ska vara genomförda mellan kommunledningsförvaltningen och övriga förvaltningar om rekommendationer för jämlik hälsa, genomfördes inte.

Social- och omsorgsnämnden startade 2019 ”Rethink”, som handlar om att ta fram arbetsmodeller för att bättre möta unga arbetslösa personer med psykisk ohälsa. För att stärka skolresultaten för barn i familjehem påbörjades implementeringen av arbetsmodellen Skolfam. Kultur- och fritidsnämnden har genom mötesplatser och fritidsaktiviteter för unga arbetat med hälsofrämjande och förebyggande insatser.

Äldrenämnden genomförde flera insatser för att minimera ensamhet, bland annat genom förändrade uppdrag till frivilligorganisationer samt digitala verktyg och arbetssätt. 2020 införskaffade nämnden till exempel ipads för att minska ensamhet och isolering hos brukarna. Nämnden genomförde också arbete i projektet ”Tryggt och säkert hemma” tillsammans med bland annat Stångåstaden och Utsikt. Projektet syftade till att den enskilde tillsammans med hyresvärderna hittar lösningar för att underlätta i vardagen. Genom att möjliggöra för äldre att kunna bo kvar hemma längre skjuts behovet av äldreomsorgsinsatser upp.

4.6.3 Vad har arbetet bidragit till?

Folkhälsan i Linköping och Östergötland

Den självs kattade hälsan har ökat något sedan 2006, för både män och kvinnor. Män uppger i högre utsträckning än kvinnor att de har en god hälsa, likaså uppger fler unga att de har en god hälsa jämfört med äldre. Resultaten från folkhälsorapporten 2019 visar att hälsan blir bättre sedan Östgötakommissionens rapport om jämlik hälsa 2014, men inte för alla. Det finns fortfarande tydliga och ofta ökande skillnader i hälsa mellan människor

med olika livsvillkor, särskilt utifrån ekonomisk situation och utbildningsnivå. Skillnaderna finns såväl för självskattad hälsa och sjukfrånvaro som för livslängd.

Det finns tydliga socioekonomiska skillnader gällande levnadsvanor, exempelvis rökning, där andelen rökare är fyra gånger högre i grupper med låg utbildning och låg inkomst. Det finns också skillnader gällande levnadsvanor beroende på ålder och kön. Den fysiska aktiviteten minskar med ålder, och äldre personer har i högre utsträckning övervikt eller fetma. Män har också i högre utsträckning än kvinnor övervikt eller fetma. Mer än var tredje man och var femte kvinna äter för lite frukt och grönsaker, och yngre personer äter mindre frukt och grönt jämfört med äldre. Kvinnor upplever mer stress än män, och yngre är mer stressade än äldre. Var tredje kvinna mellan 16 och 29 år är stressad, och var femte kvinna mellan 40 och 44 år. Stress har ökat för kvinnor över tid.

Den psykiska ohälsan ökar i Östergötland, särskilt bland unga kvinnor. Nästan hälften av kvinnor i Linköping uppger att de har oro, ångslan och ångest, vilket också ökat över tid. Allt fler ungdomar anger att de har besvär av ångest och stress och allt fler får diagnosen depression. Äldre beskriver ofta ensamhet och nedstämdhet och äldre män är kraftigt överrepresenterade bland dem som begår självmord. Det finns även tydliga skillnader utifrån människors livsvillkor. De med sämre socioekonomisk status, särskilt gällande inkomst och ekonomiska problem, rapporterar högre andel psykiska besvär, såväl ångestrelaterade som depressionsrelaterade. Både psykisk hälsa och kroppslig hälsa är tydligt relaterade till en persons socioekonomiska situation.

Som en följd av en ökad medellivslängd ökar antalet äldre. Störst är ökningen i gruppen som är över 80 år. Även bland äldre finns stora skillnader i hälsotillstånd, framför allt kopplat till ekonomisk situation. Det är därför viktigt att arbeta för en bättre och mer jämlik hälsa även hos de äldsta i vårt samhälle.

Från nämndernas verksamhetsberättelser 2019 och 2020 rapporteras vissa resultat som kan kopplas till folkhälsan. Arbetsmarknadsnämnden rapporterar att arbetslösheten ökar både 2019 och 2020, likaså psykisk ohälsa. Antal hushåll med försörjningsstöd har stigit sedan 2017 och likaså det långvariga biståndsbehovet. Bygg- och miljönämnden rapporterar 2020 att indikatorutfallet för andel inspektioner med godtagbart resultat visar på att aktiviteterna har bidragit till effekter som god hälsa och välbefinnande.

Coronapandemins effekter på folkhälsan i Östergötland

Pandemin har fått dramatiska konsekvenser för många i form av ekonomiska problem på grund av permitteringar, arbetslöshet, konkurser och genom stor osäkerhet inför framtiden. Det påverkar känslan av trygghet, tilltron till den egna förmågan, hopp och framtidstro och kan leda till ökad psykisk ohälsa. Inom vård och omsorg finns en ökad risk för arbetsrelaterad stress på grund av hög arbetsbelastning, utebliven återhämtning och risk för etisk stress.

Distansarbete har ökat inom vissa branscher och digitala arbetsformer har tvingats fram. Det kan i vissa fall innebära fördelar med nya samarbetsformer, ökad flexibilitet och delaktighet samt minskade restider. Samtidigt kan det innebära ökad teknikstress, sämre ergonomi, avsaknad av struktur, kollegialt stöd och social samvaro, otydlig gräns mellan arbete och fritid samt ökad risk för konflikter och våld i hemmet. Det kan också medföra ökad risk för sämre levnadsvanor såsom minskad fysisk aktivitet, ökad alkoholkonsumtion och sämre matvanor. Ogynnsamma levnadsvanor innebär ökad risk för allvarlig Covid-19. Därtill leder en allvarlig sjukdomsperiod ofta till att levnadsvanorna påverkas negativt.

Om närmiljön upplevs mindre trygg och graden av tillit till varandra och samhället minskar kan både den psykiska och fysiska ohälsan öka. Särskild risk för ohälsa på grund av inomhus- eller närmiljön har de med svag arbetsmarknadsanknytning och sämre försörjningsmöjligheter, bostadslösa samt personer i socioekonomiskt utsatta områden.

Längre perioder av nedstängning eller minskad verksamhet hos kommunala verksamheter påverkar inte bara verksamheterna i sig, utan även andra värden såsom psykosocial och fysisk ohälsa. Under coronapandemin har betydelsen av kommunens verksamheter för Linköpingsborna och deras livsvillkor, mående samt hälsa synliggjorts ytterligare.

4.6.4 Förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS)

Kommunen ska stödja och verka för minskad konsumtion av alkohol och förhindra allt bruk av droger. Linköpings kommun arbetar på olika sätt förebyggande med ANDTS-frågor och erbjuder råd och hjälp till dem som behöver det.

Ett framgångsrikt förebyggande ANDT-arbete i Linköping är beroende av ett bra samarbete mellan kommunen och andra organisationer och myndigheter. Ett nav för detta samarbete utgörs av det regionala ANDT-nätverket där Linköpings kommun är representerat av ansvarigt kommunalråd.

Det övergripande målet har formulerats av det regionala ANDT-rådet och är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.

Den regionala ANDT-strategin 2016-2020 har genom beslut i det regionala ANDT-rådet förlängts med ett år på grund av att den nya nationella ANDTS-strategin presenterades i slutet av mars månad 2021 (Regeringens proposition 2020/21:132). Riksdagen ska fatta beslut i juni månad. Förberedande arbete pågår för en ny regional ANDT-strategi som Linköpings kommun kan påverka genom sitt deltagande i det regionala ANDT-rådet och dess arbetsgrupp. Bokstaven S står alltså för spelpreventiva åtgärder och i den nya nationella

strategin står bokstaven T inte bara för tobak utan också för andra nikotinprodukter.

4.6.5 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Linköpings kommun deltar i informations- och antilångningsinsatser riktad till vuxna angående alkohol och tobak och sprider olika former av kunskapsstöd till olika professioner som möter ungdomar. En hel del utbildning- och informationsinsatser har dock hindrats eller skjutits upp av den pågående coronapandemin. En del utbildningsinsatser och nätverksträffar har genomförts helt eller delvis i digital form. En regional utbildning för personal på träningsanläggningar inom antidopningsnätverket *100 % ren hårdträning* genomfördes den 10 mars 2020. Den regionala nätverksträffen fick dock ställas in på grund av restriktionerna till följd av coronapandemin.

Mätningar av narkotikarester i avloppsvattnet har genomförts vid tre tillfällen under 2020 och resultaten har tillsammans med en omvärldsbevakning av narkotikasituationen redovisats i rapporten [Narkotikaspår i avloppsvatten och omvärldsbevakning narkotika](#).

En viktig del av det förebyggande ANDT-arbetet är tillsynsverksamheten av stadigvarande och tillfälliga serveringstillstånd för alkohol, försäljningsställen för folköl och *tobak och liknande produkter*. Detta arbete utförs av Social- och omsorgsförvaltningens alkoholhandläggare. Därutöver tillkommer tillsyn av rökfria miljöer som utförs av tjänstepersoner inom Miljökontoret. Se tabell 3 nedan. Efter den nya lagen (2018:2 088) om tobak och tobaksliknande produkter som började gälla den 1 juli 2019 har antalet försäljningsställen av tobak minskat sannolikt beroende på de nya krav den nya tobakslagen ställer på försäljningsställen såsom krav på licens. Den 31 december 2020 fanns 114 tillstånd för tobaksförsäljning i detaljhandel samt tre tillstånd i partihandel. Viss tillsyn sker i samverkan mellan de två ovan nämnda förvaltningarna. De nya reglerna som gäller på grund av coronapandemin från smittskyddssynpunkt påverkar också arbetet. Tillsyn av serveringsställen sker normalt delvis i samverkan mellan alkoholhandläggare och polis.

Tabell 3. Genomförda tillsynsbesök under 2020.

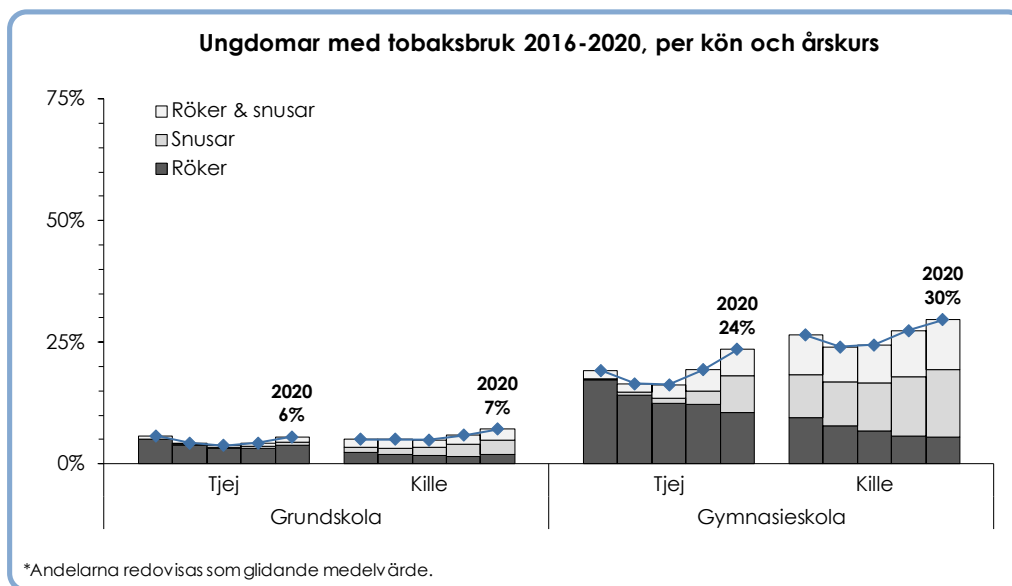
Tillsynsbesök av rökfria miljöer	41, varav 7 i gymnasieskolor och 34 i grundskolor med högstadium.
Tillsynsbesök av försäljningsställen för tobak	40
Tillsynsbesök av försäljningsställen för folköl	29
Tillsynsbesök av stadigvarande serveringstillstånd (riktat till allmänheten och slutna sällskap)	56

4.6.6 Vad har arbetet bidragit till?

Från kommunrapporten från ungdomsenkäten *Om mig* som Region Östergötland har i uppdrag från det regionala ANDT-rådet att ta fram årligen kan ungdomars förhållande till alkohol, narkotika och tobak belysas.

Nedanstående redovisning, se figur 9, kommer från ANDT-området i ungdomsenkäten *Om mig* och redovisas med resultat över tid, per kön och årskurs (åk). Hemkommunresultat 2014-2020. "n=" innebär antalet elever som har besvarat aktuell fråga. Alla andra siffror är andelar i procent.

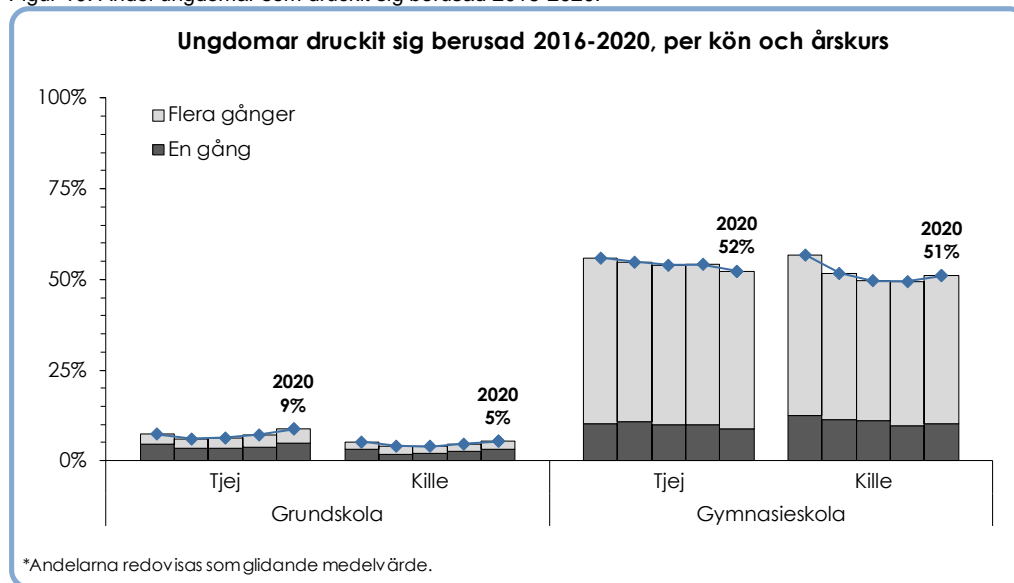
Figur 9. Ungdomar och ANDT

En fortsatt tydlig ökning mellan andelen som använder tobak mellan grundskolans år 8 och årskurs 2 i gymnasiet. Rökningen går dock ner bland gymnasieelever, medan snus användningen ökar något, mest bland tjejer i gymnasiet (åk 2).

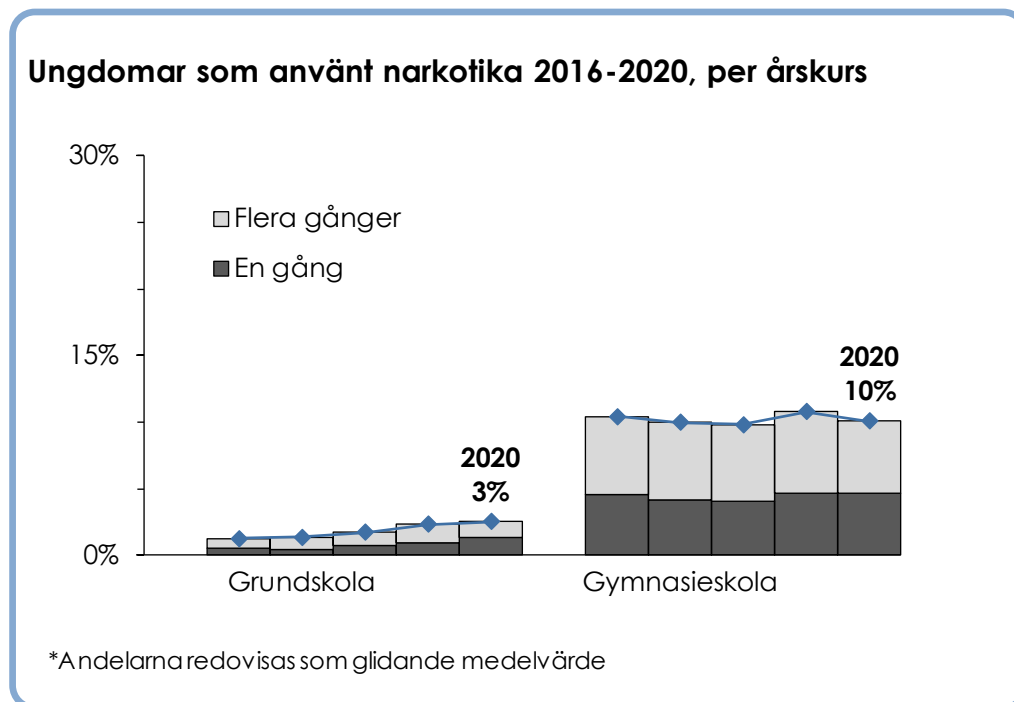
Andelen ungdomar som dricker alkohol har minskat under senare år, se figur 10. Berusningsdrickandet sker främst i gymnasieåldern och det är betydligt vanligare att ungdomar som blir bjudna på alkohol av sina föräldrar dricker sig berusade.

Figur 10. Andel ungdomar som druckit sig berusad 2016-2020.

Ungdomar i Linköping som har provat narkotika har enligt ungdomsenkäten *Om mig* inte ökat nämnvärt i gymnasiet de senaste åren, men det är en markant skillnad mellan högstadiet (åk 8) och gymnasieskolan (åk 2), även om något fler i högstadiet har använt narkotika. Se figur 11 nedan.

Figur 11. Andel ungdomar i högstadiet årskurs 8 respektive gymnasiet årskurs 2 som använt narkotika.

Linköpings kommunstyrelse beslutade 2016-11-17 att ställa sig bakom Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025, ett projekt för opinionsbildning som syftar till utfasning av tobaksrökning i Sverige. Målsättningen är att färre än fem procent av befolkningen röker 2025. Målen sammanfattas i följande punkter:

- Vi förstår bakgrunden till och behovet av ett perspektivskifte för att skärpa den tobaksförebyggande strategin.
- Vi stödjer principen att ett årtal ska preciseras då rökningen ska vara kraftigt begränsad.
- Vi stödjer en bred opinionsbildning för ett nationellt politiskt beslut med den inriktningen.

Den nya tobakslagen har gett möjligheter att minska tobaksrökning i den offentliga miljön. Framöver kan kommunen för att nå ytterligare effekt och nå målet för Rökfritt Sverige 2025 behöva fokusera på att skapa skyddsfaktorer för ungdomar i form av minskad exponering för tobaksanvändning. Här kommer frågor som tobaksfri skoltid in som nu är en fråga som är aktuell i det regionala ANDTS-samarbetet.

I den nya nationella ANDTS-strategin kommer alltså spel om pengar in i strategin. Hur ser det ut i Linköping? Enligt ungdomsenkäten *Om mig* är det stor skillnad mellan tjejer och killars deltagande i spel om pengar, se tabell 4. De siffror som redovisas i rapporten för Linköping är gymnasieungdomars deltagande.

Tabell 4. Ungdomar som deltagit i spel om pengar.

Ungdomar som deltagit i spel om pengar			2020
Gymnasieskola	Tjej	n=	582
		Nej	95
		Ja, en gång	2
		Ja, flera gånger	3
		Ja, ofta	0
		Totalt deltagit	5
	Kille	n=	584
		Nej	68
		Ja, en gång	6
		Ja, flera gånger	23
		Ja, ofta	3
		Totalt deltagit	32

4.7 HBTQI

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

3: *God hälsa och välbefinnande*

4: *God utbildning för alla*

10: *Minskad ojämlikhet*

16: *Fredliga och inkluderande samhällen.*

Området berör främst följande kommunövergripande mål:

- Start gemenskap och människor i arbete
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv
- Hållbar verksamhetsutveckling
- Attraktiv arbetsgivare.

4.7.1 Hur styrs arbetet?

Kommunens arbete med att främja mänskliga rättigheter för hbtqi-personer har utgångspunkt från flera lagstiftningar, där främst Skollagen och Diskrimineringslagen kan nämnas. Genom skolans värdegrunds- och likabehandlingsarbete får eleverna i Linköpings kommunala skolor kunskap om mänskliga rättigheter, jämställdhet, barnkonventionen och de grundläggande värden som vårt demokratiska samhälle vilar på. Värdegrundsarbetet ska genomsyra skolans dagliga arbete och integreras i flera ämnen.

HBTQI-personer är också en särskilt utsatt grupp när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck. Linköpings kommun samarbetar med länsstyrelsen Östergötland, som har ett regeringsuppdrag som bland annat innefattar att förebygga och förhindra att unga blir gifta mot sin vilja eller utsätts för hedersrelaterade brott. 2020 genomfördes en nulägesbeskrivning i kommunen kopplat till hedersrelaterat våld och förtryck på uppdrag av Styrgruppen Samverkan barn och unga. Syftet var att ge en nulägesbild av hur de olika förvaltningarna hanterar hedersproblematik kring barn och unga ur ett främjande, förebyggande och åtgärdande perspektiv.

Under hösten 2018 och våren 2019 genomfördes från Hållbarhetsenheten en kartläggning av aktiviteter, insatser och policydokument med koppling till HBTQ som riktar sig till kommuninvånare. Syftet var också att göra en behovsanalys som ger förståelse och kunskap om utvecklingsbehoven. Kartläggningen slog fast att rättighetsperspektivet hbtq behöver lyftas och samordnas utifrån ett kommunövergripande perspektiv, där kompetensutvecklingsinsatser och synliggörande av gruppen hbtq i styrdokument är två satsningar som skulle behöva göras.

4.7.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

För att främja mänskliga rättigheter och inkludering är kompetensutveckling av personal i kommunens verksamheter viktig. Exempel på det är att kommunens fritidsgårdar är HBTQ-certifierade samt att det finns en arbetsgrupp inom Kultur- och fritidsförvaltningen med representanter inom resultatenheten Kulturscener och Ungdom som kontinuerligt arbetar med RFSLs hbtq-certifiering av kommunens verksamheter. Under 2019 och 2020 har ett arbete med att utforma specifika åtgärder i kommunens ungdomsverksamheter genomförts där fokus har varit på att arbeta intersektionellt, genom att synliggöra maktstrukturer och skapa trygga rum och solidaritet bland

fritidsgårdarnas besökare. Genom att förändra skadliga normer och beteenden är målsättningen att öka förtroendet hos unga hbtqi-personer för kommunens fritidsgårdar.

En annan kompetensutvecklingsinsats för medarbetare i kommunen är det regionala projektet Vinna-vinna, med flera engagerade kommuner i regionen, som syftar till att öka kunskaper om och förståelse för mångfald, jämställdhet och tillgänglighet hos medarbetare.

En viktig verksamhet i kommunen för unga hbtqi-personer mellan 12-19 år är mötesplatsen Liquid.

En samarbetspartner för kommunen gällande utvecklingsarbetet kopplat till hbtqi-personers rättigheter är RFSL Linköping. Samarbetet tar sig uttryck framför allt genom RFSLs arrangemang Linköpings Regnbågsvecka (från och med 2021 kallat Linköping Pride) där folkbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser varvas med folkfest. Under 2020 påverkades planeringen mycket av förändrade restriktioner kopplat till pandemin, men genom digitala arrangemang och dekorationer i stadsmiljön i form av bland annat en enhörningsinstallation med regnbågstäcke vid resecentrum kunde Regnbågsveckan ändå genomföras.

4.7.3 Vad har arbetet bidragit till?

Insatserna kan ha stor betydelse för enskilda ungdomar som deltar i t ex Liquids verksamhet, eller andra hbtqi-certifierade verksamheter. Att kunskapshöjande och synliggörande insatser gjorts i samband med Linköpings regnbågsvecka har förhoppningsvis bidragit till att ökad kunskap om området, hos Linköpingsbor.

4.8 Jämställdhet

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

3: *God hälsa och välbefinnande*

4: *God utbildning för alla*

5: *Jämställdhet*

10: *Minskad ojämlikhet*

16: *Fredliga och inkluderande samhällen.*

Området berör huvudsakligen de kommunala målen:

- Stark gemenskap och människor i arbete
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv,
- Valfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum
- Hållbar verksamhetsutveckling

- Attraktiv arbetsgivare

4.8.1 Hur styrs arbetet?

I maj 2020 antog kommunstyrelsen *Riktlinjer för jämställdhet* med utgångspunkt i CEMR-deklarationen och de nationella jämställdhetspolitiska målen. Samtidigt beslutades att tillämpningsanvisningar för jämställdhet liksom annat stödmaterial för arbetet med jämställdhetsanalyser skulle tas fram i kommunen. I samråd med kommunens interna jämställdhetsnätverk har nu ett jämställdhetsbokslut arbetats fram som ska fungera som gemensam plattform för analys av lägesbilden när det gäller jämställdhet i kommunen.

Jämställdhetsbokslutets syfte är att belysa eventuella snedfördelningar i deltagande och resursutnyttjande mellan könen inom olika delar av kommunen, vilket i sin tur kan komma att användas för att åstadkomma förändringar för att göra verksamheten och resursfördelningen mer jämställd.

Jämställdhetsbokslutet finns som bilaga till Hållbarhetsrapporten.

Tillsammans med riktlinjerna och jämställdhetsbokslutet ska också tillämpningsanvisningar för jämställdhetsanalys och en e-utbildning om kommunens jämställdhetsintegreringsarbete skapa en gemensam plattform av stödmaterial för riktning, kompetensutveckling och arbetsmetoder för att utveckla jämställdhetsarbetet i kommunen. På respektive förvaltning finns kontaktpersoner med ansvar för att driva och implementera arbetet som samordnas från Hållbarhetsenheten och tillsammans utgör kommunens interna jämställdhetsnätverk.

4.8.2 Exempel på insatser som genomförts i koncernen

Jämställdhetsarbetet i Linköpings kommun har sedan 2010 utgångspunkt i CEMR-deklarationen. 2014 fattade också kommundirektören beslut om att införa jämställdhetsanalys i tjänsteskrivelser som en del av arbetet med CEMR-deklarationen. Arbetet med att kartlägga befintligt arbete med jämställdhetsintegrering, definiera utvecklingsbehov och fastställa förslag till åtgärder för vidare utveckling av jämställdhetsperspektivet i kommunen genomförde under hösten och vintern 2019-2020 på samtliga förvaltningar. Detta utifrån ett verksamhets-, medarbetar- och medborgarperspektiv. Kartläggningen visade på ett samstämt behov av en tydlig struktur för jämställdhetsintegrering. Resultatet av arbetet blev *Riktlinjer för jämställdhet* som ger vägledning för alla kommunens nämnder, förvaltningar och verksamheter i hur jämställdhet som sakområde kan integreras i ordinarie styr- och ledningssystem. Riktlinjerna slog också fast att kontaktpersoner med ansvar för jämställdhetsintegrering inom respektive förvaltning ska delta i gemensamt arbete med framtagande av tillämpningsanvisningar för jämställdhetsanalyser.

Utifrån resultatet av 2019 års lönekartläggning konstateras att det förs en jämställd lönepolitisk utveckling. Upptäckta skillnader i lön mellan könen som

inte kan förklaras har tidigare, och kommer även i framtiden, att åtgärdas då de upptäcks. Arbetsgivaren har dock funnit att yrkeslärares löneläge gentemot jämförelsegrupper inte går att förklara med könsneutrala argument. Linköpings kommun har vidtagit åtgärder för omfördelning av ekonomiskt utrymme i samband med löneöversyn och nyrekrytering.

Tack vare ett omfattande arbete av kultur- och fritidsförvaltningen utsågs Linköping till Sveriges mest jämställda idrottskommun år 2019. Utmärkelsen är ett resultat av flera års arbete där Linköpings kommuns idrottspolitiska program, *Aktiv hela livet*, med fokus på jämställdhet och inkludering, är utgångspunkten.

4.8.3 Vad har arbetet bidragit till?

Jämställdhetsboks slutet samlar en nationell och en lokal lägesbild utifrån de nationella jämställdhetspolitiska målen. Då maktstrukturer kopplat till kön sträcker sig över alla samhällets områden ger boks slutet en begränsad bild över de utmaningar som finns nationellt och lokalt. Läges bilden begränsas också av vilken statistik och annan kunskap som finns samlad och tillgänglig. Utifrån läges bilden som presenteras i jämställdhetsboks slutet ges här en kort sammanfattning.

I Linköpings kommun bedrivs ett aktivt jämställdhetsarbete på flera håll. Kultur- och fritidsförvaltningen kan lyftas som ett gott exempel på en förvaltning där betydande insatser gjorts under år 2019 och 2020. Nedan följer en sammanfattande redogörelse för kommunens lägesbild kopplat till de nationella jämställdhetspolitiska målen.

Mål 1 – Jämn fördelning av makt och inflytande

Den politiska representativiteten i Linköpings kommuns kommunfullmäktige är inom intervallet 40-60 vilket kan anses som jämställt. Att kvinnor och män är jämnt representerade inom politiken är dock inte en garanti för att den egentliga makten fördelas jämnt, men en förutsättning för en jämställd maktfördelning är en jämn representation inom politiken. Kommunen har, vilket nationell statistik pekat på, inte problem med att en högre andel kvinnliga politiker lämnar sina uppdrag eller utsätts för hot och hat kopplat till sitt uppdrag jämfört med manliga politiker.

Mål 2 – Ekonomisk jämställdhet

Arbetsmarknaden är könssegregerad såväl i landet i stort som i Linköpings kommun. För att utmana den könssegregerade arbetsmarknaden krävs breda insatser som på olika sätt stärker rådande arbetet emot begränsande genusnormer gällande såväl gymnasieskola som yrke.

Kommunen behöver också säkerställa att arbetsmarknadsinsatser genomförs med ett genusmedvetet perspektiv.

Mål 3 – Jämställd utbildning

Förskolan liksom skolan har ofrånkomligen ett stort ansvar för att kommunen ska kunna uppnå detta mål.

Mål 4 – Jämn fördelning av det obetalda hem och omsorgsarbetet

Trots att kommunen har begränsad rådighet över detta hur dess invånare delar det obetalda hem- och omsorgsarbetet kan kommunen utifrån sin roll som arbetsgivare bidra till en positiv utveckling kopplat till detta mål, detta genom att underlätta för anställda att vara föräldralediga.

Mål 5 – Jämställd hälsa

Flickor och kvinnor mår sämre än män samtidigt begår fler män självmord. Ur ett arbetsgivarperspektiv, sjukfrånvaro starkt kopplat till psykisk ohälsa. Fler kvinnor får diagnoser kopplade till akut stressyndrom.

Mål 6 – Mäns våld emot kvinnor upphör

Nästan dubbelt så många flickor som pojkar uppger att de *ibland* mår dåligt i sin kärleksrelation.

Anmälningstatistik ger inte en tillräcklig bild av förekomsten av våld.

4.9 Levande landsbygd och en sammanhållen kommun

Området kopplar främst an till det globala målet nummer

11: "Hållbara städer och samhällen"

Området berör främst de kommunövergripande målen:

- Ett attraktivt och tryggt Linköping
- Ett klimatsmart Linköping
- Ett företagsamt Linköping

Det här är första gången som *landsbygdsutveckling* särredovisas i kommunens hållbarhetsrapport. Ur ett hållbarhetsperspektiv sätts utveckling på landsbygden i relation till stadsutveckling, då det gäller jämlika förutsättningar. Temat skär genom ett stort antal av de globala målen inom Agenda 2030 och kan sammanfattas i mål nummer 11; "Hållbara städer och samhällen" under delmålet "främja nationell och regional utvecklingsplanering". Där finns följande programförklaring: "*Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen*".

4.9.1 Hur styrs arbetet?

Det övergripande styrdokumentet i kommunen, vad gäller landsbygdsutveckling, är *Linköpings kommuns landsbygdstrategi*³⁸. Utdrag ur strategin:

”Målet är att skapa en sammanhållen kommun med framtidstro och delaktighet, där invånarna har möjlighet att påverka och bidra till Linköpings utveckling oavsett var man bor i kommunen. Både stad och land ska ses som en helhet med bra förutsättningar för företagande, möjligheter till en rik fritid, attraktiva boendeanternativ, lättillgänglig offentlig service samt kommunens höga miljö- och klimatambitioner”.

Det främsta styrdokument för att omsätta landsbygdsstrategin till samhällsplanering för landsbygden är *Översiktsplan för landsbygden och småorterna*³⁹.

Under 2019 påbörjades ett arbete med att revidera kommunens varu- och serviceförsörjningsplan för omlandet (2000)⁴⁰. Planen syftar till att skapa goda förutsättningar för att trygga varuförsörjning/kommersiell service för boende och verksamma på landsbygden. Planen färdigställs 2021.

I samband med Kommunfullmäktiges beslut om budget 2019, fick samtliga nämnder som strategiskt utvecklingsuppdrag; ”att tydligare prioritera landsbygdsutveckling och att med stöd från kommunstyrelsen utveckla samarbetet mellan förvaltningarna för att öka kommunens samlade arbete med landsbygdsutveckling”.⁴¹

4.9.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

I denna rapport berörs inte natur och ekologi, specifikt kopplat till landsbygdsutveckling annat i samband med att bygga och bo på landsbygden.

Det strategiska utvecklingsuppdraget till samtliga nämnder att prioritera landsbygdsutveckling, har följts upp och publicerats i rapporten ”Kommunens

³⁸ Linköpings kommun (2013). *Linköpings kommuns landsbygdstrategi*. Kommunledningsförvaltningen. Antagen av KF2013-03-26. Aktualitetsprövad 2018. Antagen av KF 2018-06-19.

³⁹ Linköpings kommun (2014). *Översiktsplan för landsbygden och småorterna*. Miljö- o samhällsbyggnadsförvaltningen. Antagen av kommunfullmäktige i juni 2014. Aktualitetsprövades 2020.

⁴⁰ Linköpings kommun. (2000). *Varu- och serviceförsörjningsplan i Linköpings kommun utom centralorten med omland*. Kommunledningskontoret. Näringslivskontoret. LK Statistik och utredningar. Landsbygdsgruppen. Antagen av kommunfullmäktige 2000-06-20.

⁴¹ KF 2018-12-04 § 285

samlade arbete med landsbygdsutveckling – återrapporering av ett budgetuppdrag”.⁴²

Medborgardialog på landsbygden

Under 2020 förhindrade Coronapandemin kommunens planer att bjuda in de 19 byalag som får så kallad bygdepeng från kommunen, regionen och länsstyrelsen. Detta för att diskutera hur en förnyad samverkan mellan byalag och kommunen kan se ut, efter att den tidigare så kallade ”landsbygdsgruppen” lagts ner. Planering sker för att genomföra aktiviteten i form av ett videomöte under våren 2021.

Inom ramen för den nya arbetsmodell för dialoger mellan medborgare och politiken, *Kommunfullmäktiges utskott för medborgardialog*, som sjösattes 2019, inrättades det fyra utskott för landsbygden. Dessa är Valkebo, Vreta kloster, Åkerbo och Vårdnäs. I utskotten ingår sju politiker, som får möjlighet att möta och föra dialog med olika medborgare.

Under 2019 genomfördes sammanlagt 7 dialoger i de fyra landsbygdsutskotten. Under 2020 genomfördes en dialog innan pandemin pausade arbetet. I de 7 dialoger som har genomförts i de fyra landsbygdsutskotten har många frågor om hur det är att leva, bo och verka på landsbygden diskuterats. Förslag, tankar och idéer har lyfts fram och dokumenterats⁴³.

I ett förvaltningsövergripande dialogforum har chefer från berörda förvaltningar hanterat och diskuterat frågor från dialogerna, liksom resultat ifrån dem. Under 2020 var en utvärdering av resultaten och arbetsmetoderna inom utskotten för medborgardialog planerad, tillsammans med ledamöterna i utskotten. Aktiviteten har skjutits upp på grund av pandemin.

Att bygga och bo på landsbygden

I sin redovisning 2019 av vad nämnderna gör för att prioritera landsbygden konstaterar bygglovskontoret på Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen ”att byggande på landsbygden har blivit ett attraktivt alternativ till områden i mer centrala lägen”.

Under 2019 har förvaltningen bland annat arbetat med nya områdesbestämmelser i Vårdsberg, Krånge och Landeryd för att möjliggöra stadsnära, lantligt boende. Samtliga områdesbestämmelser vann laga kraft under 2020. Kommunikation sker kring dessa och vad de innebär för att landsbygden ska

⁴² Linköpings kommun (2019). *Kommunens samlade arbete med landsbygdsutveckling – återrapporering av ett budgetuppdrag*. Kommunledningsförvaltningen.

⁴³ Det finns utförlig dokumentation från de dialoger som har genomförts, på kommunens hemsida <https://www.linkoping.se/kommun-och-politik/politik-och-demokrati/kommunfullmaktige/utskott-for-medborgardialog/>

utvecklas och i prioriteringen av investeringsprojekt säkerställs nämndens ambitioner för landsbygdens utveckling.

Under 2019 genomfördes informationsmöten om möjligheter för att kunna bygga och bo i bland annat Ulrika, Linghem, Bestorp och Nykil, där Miljökontoret, Bygglovskontoret och Kommunlantmäteriet deltog.

I verksamhetsplanen för 2020 finns ett mål för bygg- och miljönämnden: *God beredskap för en hög byggtakt*. En aktivitet är att ”ta fram analys- och handlingsplan för att förenkla byggandet i icke-centrala lägen med fokus på landsbygd, utanför detaljplanelagt område och strandnära lägen”. Arbetet har resulterat i en nulägesanalys samt en åtgärdsplan för 2021. Intentionen fördjupas i handlingsplaner, vilka ska skapa förutsättningar för en varierad bebyggelse, ”där både stad och landsbygd kan växa på ett socialt hållbart sätt”.

Under 2018 gjordes även en uppföljning av möjligheter att bland annat bygga flerbostadshus på landsbygden. Den visade att det finns flera områden/markägare som skulle kunna utveckla sin mark för bostäder. Plankontoret fortsätter att föra dialog med aktuella markägare, antingen i syfte att koppla ihop markägare med intressenter eller för att kommunen själv ska förvärva mark för planläggning av bostäder.

Lantmäterimyndigheten särskiljer inte ärenden kopplat till specifikt landsbygd utan prioriterar alla ärenden för nybyggnation.

En hållbar miljö på landsbygden

I kommunen finns det planer för utbyggnaden av vatten och avlopp där det finns en större hussamling. Detta möjliggör människors rätt att kunna bosätta sig där de vill och att samtidigt kunna värna om en god, ekologisk hållbar miljö. I kommunen finns en VA-plan för utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp, som ska ersätta små anläggningar på landsbygden. Arbetet med hur kommunalt vatten och avlopp kan byggas ut i Fjällområdet och därmed möjliggöra fler bostäder pågår. På många platser är lösningar i form av eget avlopp emellertid det enda alternativet.⁴⁴ Miljökontoret har under 2019 och 2020 arbetat med att besiktiga äldre enskilda avlopp i syfte att förbättra vattenkvaliteten och den lokala miljön på landsbygden. Inventeringen har, som tidigare nämnts, pausats med anledning av den rådande Corona-pandemin.

Miljökontoret har även träffat olika branscher för att få ökad förståelse och utveckla arbetssätt. Särskilt har samarbetet med Lantbrukarnas riksförbund (LRF) kring tillsyn som berör lantbruken ökat.

Likvärdig utbildning

Utbildningsförvaltningen betonar uppdraget ”att ge alla elever en god och likvärdig utbildning med hög kvalitet, oavsett om skolan finns i tätort eller i omlandet”. Ett nämndmål för barn- och ungdomsnämnden är: *Förskola/Skola är likvärdig där varje barn/elev har möjlighet att lyckas.*

Förvaltningen belyser dilemmat mellan utbildningens kvalitet och behov av sociala interaktioner respektive yngre barns behov av en skola i sin närhet, samt att lokala skolor är viktiga för bygden och dess utveckling. De små enheterna som finns på landsbygden behöver extra resurser för att kunna uppfylla lagkrav och bemanning för att klara uppdraget. Nämnden har beslutat om en övergripande strategi, så att skolor ska lokaliseras och organiseras så att ett tillräckligt elevunderlag skapas.

Ett nämndmål för bildningsnämnden är: *Linköpings kommunala verksamheter är attraktiva och erbjuder likvärdiga förutsättningar för alla elever.* Den pågående pandemin ger skäl att lyfta frågan om hur elever boende på landsbygden kan påverkas av distansundervisning och IT-relaterade skoluppgifter, i de fall där fiberuppkoppling ännu inte finns.

I barn- och ungdomsnämndens lokalförsörjningsplan finns plan för förändringar på vad gäller att bygga nytt eller bygga om förskole- och skollokaler på landsbygden.

Likvärdiga arbetsmarknadsinsatser

Arbetsmarknadskontoret betonar 2019, i sin redovisning sav vad nämnderna gör för att prioritera landsbygden, att kommunens e-tjänster ska utvecklas. 2020 har ett nytt mål satts upp: *Effektiv resursanvändning genom bland annat digitaliserade och automatiserade processer.* Service ska nå ut till all invånare i hela kommunen på ett likvärdigt sätt, genom utveckling av kommunens hemsida gällande arbetsmarknadsinsatser och information om ekonomiskt bistånd. Ingen särredovisning av landsbygd görs.

Likvärdig tillgång till kultur

Ett mål för kultur- och fritidsnämnden är: *Ett mångfasetterat kultur-, fritids- och idrottsliv.* Med detta avses:

- att det finns ett varierat utbud,
- att det finns utbud i *hela* kommunen,
- att medborgarna både är konsumenter och producenter, och
- att utbudet riktar sig mot målgrupperna (barn, unga, vuxna och äldre).

Aktiviteter

Kultur- och fritidsförvaltningen redovisar en rad aktiviteter och insatser för landsbygden 2019, som bokbuss, närbibliotek, kulturskola, utbud av kulturupplevelser i för- och grundskolor, skolbiovisning i Bestorp, sjöbad och motions-

spår. Olika bidrag ges till kultur- och idrottsföreningar, vilket kommer landsbygden till del. För skolor utanför Linköpings tätort utan kollektivtrafik finns möjlighet till ekonomiskt stöd till bussresor. Många för- och grundskolor på landsbygden bokar besök på plats istället. Till exempel ”Skapande skola” som innebär att kulturaktörer/konstnärer kommer till förskolor och skolor. En annan verksamhet är Sportis Sverige, en öppen fritidsverksamhet för barn mellan 10-13 år med fokus på rörelse och fysisk aktivitet. Från och med hösten 2020 har Sportis verksamhet i Ljungsbro och Harvestad.

En annan satsning är den så kallade ”LinGo bussen”. Verksamheten består i att en verksamhetsbuss med fritidsledare åker ut till de boende och ”riggar upp” en mobil mötesplats, där unga kan testa olika aktiviteter för att få nya intressen samt skapa en meningsfull fritid. Verksamheten har pågått utanför Linköpings tätort i Nykil, Brokind, Bankekind, Askeby och Ekängen.

På grund av coronapandemin har en del programverksamhet utgått och annan verksamhet har anpassats efter rådande situation. Bland annat har viss verksamhet med LinGo genomförts digitalt.

Kultur- och fritidsnämnden har för internbudget för 2020 fått kostnadsdämpande åtgärder. Dessa ska inte påverka aktiviteter och insatser på landsbygden, då nämnden prioriterar dessa.

Anläggningar

Kultur- och fritidsnämnden följde 2020 upp sitt idrottspolitiska program för 2018-2020. Av detta framgår att ett flertal anläggningar planeras utanför Linköpings tätort:

- Ny idrottshall Sturefors. Planerad 2021.
- Ny idrottshall i Vikingstad. Planerad 2022.
- Ny idrottshall i Lingham. Pågående arbete med detaljplan.
- Ny konstgräsplan i Lingham. 2021.
- Konstgräsplan i Ekängen. Blev färdig 2019.
- Motionsspår i Ekängen. Planerat 2021.
- Konstgräsplan och friidrottsanläggning i Ljungsbro. Planerat 2021.

I beslut om budget för 2020 tillkommer:

- Ombyggnation av idrottshall, omklädningsrum i Ekängen.

I uppföljningen av det idrottspolitiska programmet beskrivs att det i Ullaberg, söder om Linköping, har skapats nya våtmarker. Kring dessa har nya vandringsleder som ansluter till Östgötaleden anlagts. Vidare har ett flertal rastplatser, grillplatser, toalett och fågeltorn tillkommit. Östgötaleden har också restaurerats och vidareutvecklats. Ett system av ridstigar har planerats och märkts ut söder om staden.

Likvärdig tillgång till hemtjänst och äldreomsorg - verksamhet

Social- och omsorgsförvaltningen ger högre ersättning till hemtjänstutförare på landsbygden, än i tätort. Även höjd ersättning för att tillhandahålla demensarbetslag, har införts på landsbygden. Flera servicehus på landsbygden, till exempel i Ulrika, Bestorp och Ljungsbro har ställts om till trygghetsboende, för att möjliggöra för medborgarna att enkelt kunna erhålla plats utan biståndsbeslut. I Ljungsbro har ett servicehus ställts om till ”sammanhållet servicehus”, för att tillskapa valfrihet och möjlighet för personer att enkelt kunna ta del av kommunala insatser. Det finns en vilja hos politiken att ha träffpunkter/mötesplatser i de sammanhållna servicehusen och trygghetsboendena för att äldre i hela kommunen ska erbjudas få stimulans och minskad ensamhet.

Året 2020 har emellertid det mesta präglats av Coronapandemin och både förvaltningen och utförare av äldreomsorg har haft en ansträngd situation. Äldrenämndens och social- och omsorgsnämndens verksamheter har från och med mars månad 2020 till stor del bedrivits med syfte att minska effekterna av covid 19. Inom social- och omsorgsnämnden har arbetet främst inriktats på att skapa goda förutsättningar för utförarna till anpassning av verksamheterna med syfte att bibehålla en lugn och trygg miljö för socialtjänstens målgrupper samt att förhindra smitta.

Vad gäller uppföljning av nämndmål och indikatorer individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, insatser för personer med utvecklingsstörning, barn- och vuxna med funktionsvariationer etcetera, så särredovisas inte insatser och boende på landsbygden. Däremot förläggs verksamheter i miljöer utanför tätorten, där omlandet företrädesvis är en resurs snarare än att verksamheten riktar sig till de boende där.

Näringsliv och kommersiell service

Utanför Ljungsbro finns Vreta Kluster, ett innovations-och utvecklingscentrum för grön forskning, utveckling, teknik och affärer. Kommunen stödjer aktivt verksamheten med 1 500 000 kr per år. I Vreta klusters lokaler och verksamhet samlas ”Det gröna temat”, under ett och samma tak, bildar grogrund för synergieffekter, entreprenörsanda, forskning, föreläsningar, konferenser, möten och utveckling av nya företagskoncept. På Vreta Kluster finns företag/verksamheter inom växtodling, djurhållning, mat, energi, skog och vattenbruk, som alla är viktiga utvecklingsområden för regionen. Klustret vill bland annat genom detta bidra till ökad marknads- och samhällsnytta.

Kommunen är medlem/aktiv part inom föreningen LEADER Folkungaland⁴⁵, dit föreningar, företag och organisationer kan vända sig för att söka medel till olika utvecklingsprojekt

Kommunen ger även stöd till kommersiell service på landsbygden, företrädesvis till livsmedelsförsörjning, men även andra kompletterande tjänster. Syftet är att medborgarnas livsmedelsförsörjning ska tryggas. För närvarande styrs detta stöd av kommunens varu- och serviceförsörjningsplan för omlandet (2000)⁴⁶. I denna prioriteras butiker i Ulrika, Nykil, Skeda Udde, Brokind och Bestorp. Det innebär att de får särskilt stöd av såväl Region Östergötland och Länsstyrelsen i Östergötland som Linköpings kommun. Ny serviceplan plan tas fram 2021

Näringsliv och tillväxtstaben på Kommunledningsförvaltningen planerade att hålla tre företagsmöten på landsbygden 2020 för att ”fånga upp” specifika företagsfrågor utanför Linköpings tätort. Frågor om företag och näringsliv, liksom digitalisering i omlandet förväntades lyftas och analyseras under året. På grund av pandemin ställdes företagsmöten in, men ligger med i verksamhetsplan för 2021.

Staben driver även Strategiska Näringslivsrådets (SNLR) projekts ”Boendemiljöer i Omlandet”, för att tillsammans med LRF och Fastighetsägarna se hur boendemiljöer kan utvecklas och öka utanför de stora tätorterna. Tre möten har ägt rum under 2020.

Vidare deltar man även i samverkansmöte med kommunens miljökontor, där tillsammans med Länsstyrelsen och rådgivareföretag, LRF och förtroendevalda lantbrukare deltar för att utvärdera och utveckla tillstånd och tillsynsarbete gentemot de gröna näringarna. Två möten har ägt rum under 2020.

Näringsliv och tillväxststaben har också kontinuerliga digitala möten/mejl- och telefonkontakter med företagare och företagarföreningar på landsbygden inom den ordinarie funktionen ”Företagsservice”.

Bredbandsutbyggnad

Vad gäller fiber för bredband Tekniska Verkens dotterbolag Utsikt bredband AB byggt ut ett stomnät Linköpings landsbygd med ett stomnät. Boende och företag har, med undantag för ett fåtal mycket otillgängliga fastigheter, fått

⁴⁵ LEADER Folkungaland är en ideell förening i Östergötland. De kommuner som är medlemmar är Finspång, Linköping, Mjölby, Motala, Vadstena, Åtvidaberg och den västra delen av Norrköping. Folkungaland är ett av 48 leaderområden i Sverige och dryga 2000 liknande grupper i hela Europa. Folkungaland finansieras av deltagande kommunerna och Europeiska Jordbruksfonden.

⁴⁶ Linköpings kommun. (2000). *Varu- och serviceförsörjningsplan i Linköpings kommun utom centralorten med omland*. Kommunledningskontoret. Näringslivskontoret. LK Statistik och utredningar. Landsbygdsguppen. Antagen av kommunfullmäktige 2000-06-20.

erbjudande om fiberanslutning via det så kallade ”byalagskonceptet”⁴⁷. Senare har Utsikt bredband erbjudit kompletteringsutbyggnad till fastpris. Den senare utbyggnaden pågår.

4.9.3 Vad har arbetet bidragit till?

I detta avsnitt diskuteras några resultat av insatserna för att kunna leva, bo och verka på landsbygden, sett ur ett medborgarperspektiv. I dagsläget har inga större urvalsundersökningar genomförts under 2019-2020 har inga större undersökningar och analyser av hur medborgarna i allmänhet uppfattar den kommunala servicen gjorts varför statistik för upplevelser vad gäller detta inte kan redovisas. Däremot har en del brukarundersökningar gjorts, men i dessa analyseras och redovisas inte skillnader mellan stad och land⁴⁸.

Medborgardialog på landsbygden - resultat

På möten med Utskotten för medborgardialog (och genom boendes och bygdegruppers kontakter med Kommunledningsförvaltningen) framkommer många önskemål om satsning och utveckling av omlandet. Det lyfts bland annat upplevelser fram som:

- att kommunala satsningar som bokbussen är uppskattad,
- att butiken i bygden betyder mycket,
- att det kan vara svårt att få bygglov på landsbygden, dels kring samhällen som till exempel Ljungsbro och Slaka, men även på ren landsbygd,
- att det fortfarande finns ett särskilt behov av hyresrätter på landsbygden,
- att man skulle vilja se mer av olika kommunala initiativ i omlandet, särskilt i de mindre orterna till exempel vad gäller olika fritidsanläggningar, gatubelysning, cykelvägar etcetera.⁴⁹

Att bygga och bo på landsbygden - resultat

Detaljplaner har tagits fram för cirka 110 bostäder i mindre orter och arbete med planering för en förskola/ skola i Slaka och ny förskola i Vimarka pågår. Genom områdesbestämmelser för Landeryd och Kränge har beredskap skapats för 90 nya bostäder på landsbygden. Dessutom har planering för 30 nya bostäder i Skeda Udde färdigställts, där projektering för ytterligare utbyggnad

⁴⁷ Byalagskonceptet innebar att ett antal fastighetsägare slöt sig samman och organiserade sig i en ekonomisk förening för att själva, tillsammans med stöd från Utsikt Bredband AB, bygga ut lokala nät från stamledningarna till sina fastigheter.

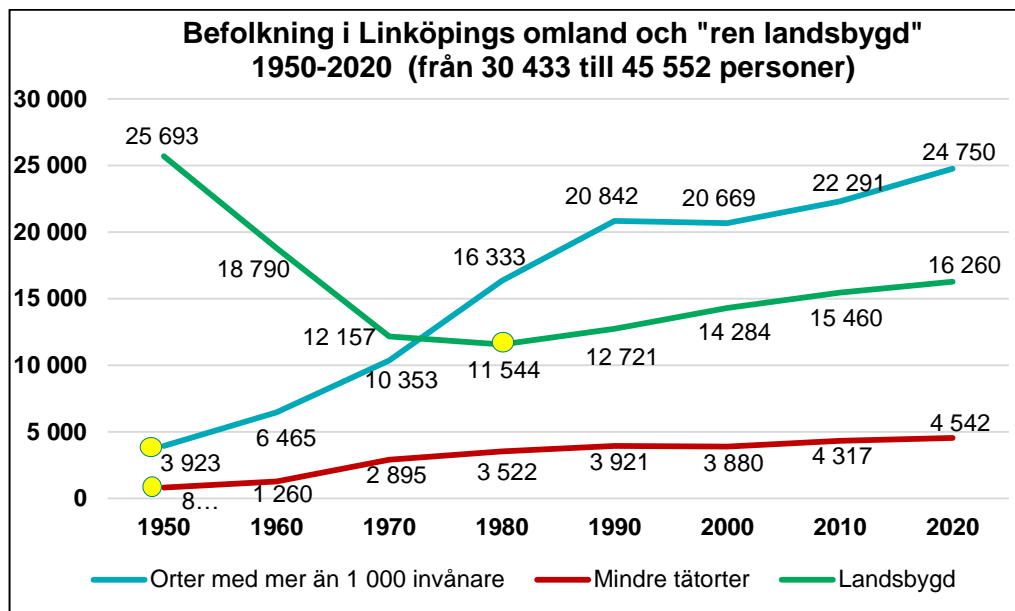
⁴⁸

⁴⁹ Det finns utförlig dokumentation från de 8 dialoger som har genomförts i omlandet på kommunens hemsida <https://www.linkoping.se/kommun-och-politik/politik-och-demokrati/kommunfullmaktige/utskott-for-medborgardialog/>

pågår. Insatserna är i linje med bygg- och miljönämndens strategiska uppdrag om förenklat byggande på landsbygd.

I figur 12 nedan illustreras hur befolkningsutvecklingen i omlandet ser ut från 1950-talet till idag.

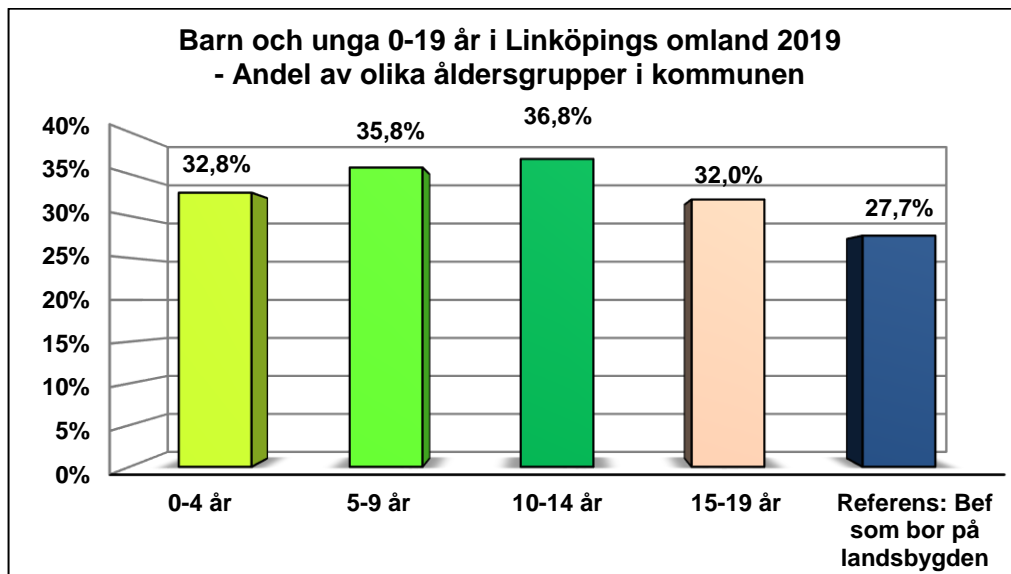
Figur 12. Befolkning i Linköpings omland 1950-2020

Diagrammet visar att befolkningen sedan 1980-talet fortsätter att öka i såväl de sju största tätorterna utanför Linköpings tätort, i de 12 mindre tätorterna orterna med 100 -999 invånare och i "ren landsbygd". I diagrammet markeras vändpunkten (den lägsta befolkningsnivån i kategorin) med en gul punkt, i den urbaniseringsprocess som kommunen genomgick mellan 1950- och 1980-talet. Efter vändpunkten under 1980-talet ökar befolkningen i *hela* Linköpings kommun, även om Linköpings tätort expanderar mest och gör att befolkningen *andelsmässigt* minskar något i omlandet.

27,7 procent av befolkningen i Linköpings kommun bor i Linköpings omland. Särskiljs barn och unga så framgår det att de utgör en betydligt större del i omlandet i sin egen åldersklass än vad den sammanlagda populationen utgör, se figur 13 nedan. Det vill säga 27,7 procent av befolkningen bor i omlandet, men i till exempel åldersklassen 10-14 år bor 36,8 procent i omlandet.

Figur 13. Barn och unga i Linköpings omland 2019.

För att få en bra, kvantitativ bild av upplevelser, behov och nöjdhet inom olika fält bland befolkningen i hela omlandet, skulle det krävas något slag av enkätundersökning.

Likvärdig utbildning - resultat

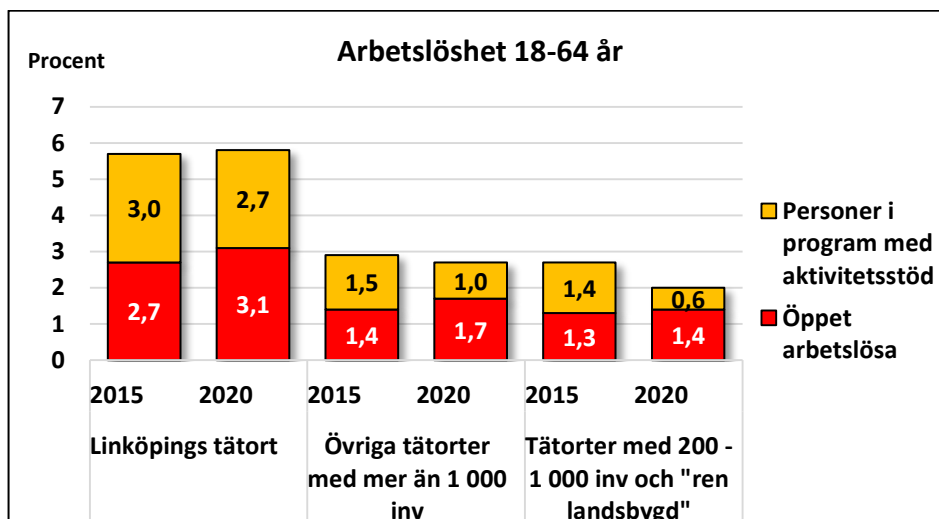
I verksamhetsberättelsen för 2020 konstateras att Linköpings kommun arrangerar skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskolan och grundskoleklass, när eleven går på sin "skolskjutsskola" eller om vissa avståndskriterier är uppfyllda. Under 2020 har cirka 2000 elever nyttjat de av kommunen upphandlade skolbussarna, medan cirka 400 elever åkte skolskjuts i bil och ytterligare cirka 2 000 elever fick busskort av kommunen för att åka med den allmänna kollektivtrafiken.

Av barn- och ungdomsnämndens lokalförsörjningsplan framgår att insatser kopplat till förskole/skollokaler i Vreta Kloster, Ljungsbro, Nykil och Vikingstad till del försenats. Detta på grund av bland annat överklagade bygglov, omtag i upphandlingar och ändrade ekonomiska förutsättningar. Gällande nybyggnation och modernisering av Nykils skola är till exempel bygglovet överklagat. Samtidigt ökar elevantalet i Nykil och en försening av projektet får som konsekvens att upp till 50 elever riskerar att inte få plats på Nykils skola hösten 2021. Barn- och ungdomsnämnden har beslutat att beställa tillfälliga lokaler till Nykils skola. I Örtomta har förskolan byggts om enligt plan.

Likvärdiga arbetsmarknadsinsatser - resultat

Arbetslösheten har ökat marginellt de senaste fem åren i Linköpings tätort, medan den har minskat något i omlandet, se figur 14 nedan.

Figur 14. Arbetslöshet 18-64 år, inom och utom tätort.

Likvärdig tillgång till hemtjänst och äldreomsorg - resultat

Olika möjligheter till boende i servicehus och trygghetsboenden, samt hemtjänst möjliggör för äldre att bo kvar på landsbygden. En fråga är hur behov och efterfrågan på landsbygden står i relation till tillgång av olika boendeformer.

Även några olika gruppboenden inom LSS⁵⁰ ligger utanför Linköpings tätort. En öppnades en ny gruppboende i Västerlösa under 2019. Under 2020 har ytterligare två gruppboendestäder tillkommit, en i Slaka, samt en i Alarp på Tinneröområdet. För verksamhetsområdet socialpsykiatri startade ett nytt boende i Ljungbro under 2020.

Näringsliv och kommersiell service - resultat

Redovisning av sysselsättning, antal företag och eget företagande etcetera på landsbygden kommer att redovisas senare i andra rapporter.

Kommunens medlemskap i föreningen LEADER Folkungaland⁵¹, dit föreningar, företag och organisationer kan vända sig för att söka medel till olika utvecklingsprojekt, har under 2019 och 2020 lett till att ett antal projekt beviljats medel. Utfallet för Linköping inte riktigt har motsvarat de förväntningar som har ställts upp, både vad gäller företagsutvecklingar och ansökningar i kommunens södra delar.

⁵⁰ LSS = Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

⁵¹ LEADER Folkungaland är en ideell förening i Östergötland. De kommuner som är medlemmar är Finspång, Linköping, Mjölby, Motala, Vadstena, Åtvidaberg och den västra delen av Norrköping. Folkungaland är ett av 48 leaderområden i Sverige och dryga 2000 liknande grupper i hela Europa. Folkungaland finansieras av deltagande kommunerna och Europeiska Jordbruksfonden.

I samband med behandlingen av kommunstyrelsens internbudget 2019 för 2021 med plan för 2022-2024, gjordes en del besparingar på grund av ändrade ekonomiska förutsättningar. Som ett led i detta fattades beslut om att Linköpings kommun inte ska delta i LEADER Folkungaland nästa programperiod, det vill säga från och med 2023.

I samband med medborgardialoger och boende/byalagsgruppers kontakter med Kommunledningsförvaltningen har önskemål förts fram om möjligheten att kunna söka stöd för innovationer och utvecklingsförslag i stort och smått, det vill säga att det skulle finnas en speciell budgetpost för detta. Detta skulle kunna öka innovationsmöjligheterna på landsbygden.

Bredbandsutbyggnad - resultat

Utsikt Bredband AB redovisar i mars 2021 att målet kan nås i Linköpings tätort men att en beställningsgrad på landsbygden bara ligger på i snitt 50 procent av det regionala målet⁵² som Linköpings kommun ställt sig bakom.⁵³, är att 95 procent av alla hushåll ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s via bredband 2020 och 99,9 procent 2025. Prognosen i mars 2021 är emellertid att högst 60 procent av alla fastigheter på landsbygden kommer att ansluta sig till fibernätet.

4.10 Nationella minoriteter

Området kopplar i första hand till det globala målet:
16 Fredliga och inkluderande samhällen.

Området berör främst de kommunövergripande målen:

- Stark gemenskap och människor i arbete
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv.

4.10.1 Hur styrs arbetet?

Linköpings kommun arbetar sedan tidigare aktivt med två av Sveriges nationella minoriteter: romer och sverigefinnar.

Insatser riktade mot den romska minoriteten finns redovisade i *Handlingsplan för romsk inkludering* som sträcker sig mellan åren 2018-2021 där aktiviteter

⁵² Region Östergötland (2018). *Regional bredbandsstrategi 2018-2025*.

Samhällsbyggnadsenheten. Antagen i Trafik- och samhällsplaneringsnämnden 2018-01-25.

⁵³ Linköpings kommun (2013 s 18-19). *Linköpings kommuns landsbygdsstrategi*.

Kommunledningsförvaltningen. Antagen av KF 2013-03-26. Aktualitetsprövad 2018. Antagen i KF 2018-06-19.

genomförs av flera olika förvaltningar.⁵⁴ En uppföljning av handlingsplanens aktiviteter samt en utvärdering av arbetet framtagna i samråd med den romska minoriteten redovisades till kommunstyrelsen i november 2019. I samband med noteringen av uppföljningen beslutades även att handlingsplanen därefter följs upp först i samband med slutrapportering. Därtill beslutades att antalet samråd med den romska minoriteten skulle bestå i två tillfällen per år till skillnad från de tidigare fyra tillfällena, vilket beror på de nya riktlinjer kring nationella minoriteter som kompletterar handlingsplanen för romsk inkludering (se nedan).

Under 2019 beslutade kommunstyrelsen att inte ansöka om att bli ett finskt förvaltningsområde. Besluten innebär att insatser riktade mot den sverigefinska minoriteten skulle kunna genomföras och tillvarata minoritetens önskemål och behov utan den administrativa överbyggnad som inrättande av förvaltningsområde skulle medföra. Barn- och ungdomsnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt äldre- och vårdnämnden fick uppdraget att genomföra aktiviteter i samråd med minoriteten.

Under våren 2020 fastställde kommunstyrelsen *Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter*. Framtagandet av riktlinjerna har sin bakgrund i den förstärkta Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk som trädde i kraft 1 januari 2019. Enligt lagen ska kommuner anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Riktlinjerna berör samtliga fem nationella minoriteter och utgår från lagstiftningens krav på insatser inom områdena Inflytande och delaktighet, Information och myndighetskontakt, Språk och kultur samt Äldreomsorg.

4.10.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Beslut om insatser riktade mot den sverigefinska minoriteten samt insatser i handlingsplanen för romsk inkludering redovisar det pågående arbetet för att tillvarata minoriteternas intressen och behov. Under 2019 och 2020 har bland annat följande aktiviteter genomförts:

- Genomförande av samråd med den romska respektive den sverigefinska minoriteten. Vid samråden har tjänstepersoner från aktuella förvaltningar samt ledamöter från kommunfullmäktiges presidium deltagit.
- Uppmärksammande av högtidsdagar. Under 2020 uppmärksammades särskilt sverigefinnarnas dag den 24 februari med tal från borgmästaren, tårta och samkväm i stadshuset.
- Ordinarie uppdrag inom exempelvis Social- och omsorgsförvaltningen, där Vårt Nygårds romska brobyggare arbetar mot framför allt romska barn och ungdomar.

⁵⁴ KOF har under 2019 meddelat KLF att nämndens verksamhet inte bedöms ha koppling till aktiviteterna i handlingsplanen, enligt Uppföljning av förvaltningens verksamhetsplan 2019 – Kultur- och fritidsförvaltningens verksamhet, s 18

- Ordinarie uppdrag inom exempelvis Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen. Ett av uppdragen har bland annat bestått i att tillgodose behov av modersmåls lärare på finska, vilket fullföljts.
- Informationsinsatser på webben. Kommunledningsförvaltningen har, i samarbete med Social- och omsorgsförvaltningen, översatt information om bland annat äldreomsorg, färdtjänst och kultur till finska efter önskemål från den sverigefinska minoriteten.

Framtagandet av riktlinjerna för Linköpings kommuns minoritetsarbete i enlighet med den förstärka lagstiftningen förväntas därefter omhänderta samtliga minoriteters rättigheter och tydliggör exempelvis att ett årligt övergripande samråd för respektive nationell minoritet ska erbjudas och vid behov kompletteras med ett tematiskt samråd inom ett område utifrån minoritetens önskemål.

4.10.3 Vad har arbetet bidragit till?

Genom beslut om uppdrag inom bland annat äldreomsorg, kultur och utbildning har Linköpings kommun delvis tillmötesgått den sverigefinska minoritetens önskemål och behov. Genom samråd har minoriteten också fått möjlighet att ha dialog kring de insatser som gjorts och vilka återstående behov som finns. Därmed har Linköpings kommun samrått med minoriteten i frågor som berör dem, vilket ligger i linje med den förstärkta lagstiftningen och de antagna riktlinjer för nationella minoriteters rättigheter. Uppdragen riktade mot den sverigefinska minoriteten slutrappoterades till kommunstyrelsen under 2020.

Den romska minoriteten gav uttryck för stark kritik mot Linköpings kommuns agerande inom minoritetsarbetet i samband med den utvärdering av arbetet för romsk inkludering som redovisades till kommunstyrelsen. Kritiken handlade bland annat om att insatser riktade mot minoriteten avbrutits. Kritiken intensifierades då barn- och ungdomsnämndens finansiering av romska brobyggare i skolverksamheten upphörde på grund av besparingskrav. Under hösten 2020 meddelade deltagarna i det romska samrådet att de inte längre ville delta i samråd.

Såväl den romska som den sverigefinska minoriteten har påverkats av inställda insatser på grund av coronapandemin under 2020. I samråd med minoriteterna har samråd och uppmärksammande av högtidsdagar ställts in. Detta gäller även för Vårt Nygårds insatser riktade mot romska barn och ungdomar.

4.11 Samverkan med civilsamhället

Området kopplar i första hand till det globala målet
16: Fredliga och inkluderande samhällen

Området berör huvudsakligen de kommunala målen:

- Stark gemenskap och människor i arbete
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv
- Valfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum.

4.11.1 Hur ser styrningen av arbetet ut?

Samverkan med civilsamhället i Linköpings kommun sker på många olika sätt inom kommunens nämnder och förvaltningar, där den största samverkan finns inom Kultur- och fritidsnämnden, Social- och omsorgsnämnden och Äldrenämnden. De flesta nämnder delar ut någon form av föreningsbidrag och har även ytterligare samverkansformer. Generell samverkan med civilsamhället sker på ett varierat sätt och inte bara med de aktörer som kommunen slutit avtal med, utan i många fall även med andra föreningar.

Övergripande strukturer/ramar för kommunens samverkan med civilsamhället är *Program för kommunens samverkan med den idéburna sektorn och Överenskommelse mellan den idéburna sektorn och Linköpings kommun*.

I ”Program för kommunens samverkan med den idéburna sektorn” beskrivs att ett mål med samverkan med aktörer inom civilsamhället i Linköpings kommun är att utveckla möjligheterna för sektorn att utgöra en viktig aktör inom utvecklingen av ett hållbart Linköping – både inom ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter. Ett annat mål är att kommunen och de civila aktörerna tillsammans samverkar för ett aktivt föreningsliv, goda förutsättningar för barn och ungdomars utveckling och för ett bra liv som äldre, för att varje stadsdel/kommundel är livskraftig och för samhörighet mellan alla som bor och verkar i kommunen.

I Linköpings kommun finns sedan 2012 också en överenskommelse med den idéburna sektorn. Överenskommelsen togs fram av kommunen och sektorn gemensamt och bygger textmässigt i stort på den nationella överenskommelsen med samma uppbyggnad kring olika principer för hur kommunen och sektorn har kommit överens om att samverkan bör ske. Syftet med överenskommelsen är:

- att stärka samverkan mellan kommunen och den idéburna sektorns organisationer för demokratisk förankring och vitalisering
- att stärka organisationernas självständighet och möjlighet att ge röst åt och bilda opinion för sina intressen
- att underlätta lokal utveckling i stadsdelar och kommundelar
- att utveckla möjligheterna för den idéburna sektorns organisationer att utgöra viktiga aktörer inom välfärdsutvecklingen

111 föreningar har i dagsläget undertecknat överenskommelsen, men utvärdering av överenskommelsen har visat att modellen för samverkan kan behöva uppdateras och i större utsträckning möjliggöra och ge stöd åt även

mera kortsiktiga ideella engagemang. Programmet och överenskommelsen planeras att ses över, men planerad översyn är förskjuten med anledning av pandemin.

Med utgångspunkt i Programmet och Överenskommelsen antogs 2018 *Riktlinjer för samordning av initiativ från civilsamhället* av Kommunstyrelsen. Riktlinjerna reglerar hur det interna arbetet i kommunen gällande samverkan med civilsamhället ska samverkas. De frågor som förväntas avhandlas i nätverket är förfrågningar och initiativ från civilsamhället:

- som är av förvaltningsövergripande karaktär,
- där det är otydligt hos vilken förvaltning frågan bäst bör hanteras
- där det är otydligt huruvida förfrågan gäller en kommunal angelägenhet
- vid förfrågningar som kan tjäna på att det finns en bredare kunskap/förankring i den kommunala organisationen

2017 antogs *Riktlinjer för Idéburet offentligt partnerskap (IOP)* som syftar till att ge är att politiker och tjänstepersoner i Linköpings kommun ett fullgott stöd att kunna sluta avtal med civilsamhällets organisationer för tjänster som avser social välfärd. Det ger såväl en ökad valfrihet för individen som en högre kvalitet i verksamheterna. Riktlinjernas framtagande grundar sig i ett av syftena med kommunens överenskommelse med idéburen sektor: ”att utveckla möjligheterna för den idéburna sektorns organisationer att utgöra viktiga aktörer inom välfärdsutvecklingen.” En utvärdering av Riktlinjernas ändamålsenlighet/hur riktlinjerna fungerar genomfördes under 2019 inom ramarna för kommunens interna nätverk för samverkan med civilsamhället. Riktlinjerna bedömdes fungera väl och ingen revidering har därför genomförts.

4.11.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Under 2019 och 2020 påbörjades arbetet med översynen av program och överenskommelsen men har blivit fördröjt med anledning av pandemin och att resurser har behövt användas till arbete kopplat till pandemin. Ett behov kvarstår i att hitta gemensamma ingångar för civilsamhället att höra av sig till kommunen.

Under 2020 hade arbetsmarknadsnämnden ett strategiskt utvecklingsuppdrag att arbeta med ideella organisationer, föreningar och religiösa samfund för att främja integrationen i samhället. Uppdraget föranledde en genomgång av samtliga IOP:er i nämnden, liksom en utökning av ytterligare ett IOP.

För att underlätta för föreningar att söka finansiellt stöd från kommunen har Kultur och fritidsnämnden sett över och reviderat bidragsmodellen. Den nya bidragsmodellen trädde i kraft 1 januari 2019. 2019 påbörjades också ett arbete lett från Kultur och fritidsförvaltningen att undersöka möjligheten att demokratisera föreningsstödet i kommunen. Syftet är att säkerställa att kommunen genom föreningsstödet bidrar till att främja mänskliga rättigheter,

tillgänglighet och inkludering samtidigt som föreningsstödet utformas på ett sätt att det är transparent, enkelt och likvärdigt för föreningar att söka stöd från kommunen. Ett förslag till vad ett demokratisäkrat föreningsstöd skulle kunna innebära har tagits fram och väntar på vidare hantering.

Handlingsplanen för det idrottspolitiska programmet innefattar flera åtgärder som har en inverkan på föreningslivet i Linköping. Under 2020 har Kultur och fritidsnämnden/förvaltningen bland annat implementerat nya principer för fördelning av tider i idrottshallar. Nya regler för stöd till Linköpings elitidrott har också tagits fram. De nya kriterierna för elitstöd möjliggör för fler föreningar som bedriver elitverksamhet att kunna erhålla kommunalt elitstöd. Elitstödet innehåller även en jämställdhetsbonus till föreningar vars elitaktiva utgörs av minst 40 procent kvinnor.

Under 2020 har utvecklingsarbetet gällande samverkan med civilsamhället kommit att präglas av pandemin. I kultur- och fritidsnämndens verksamheter har särskilda stödinsatser till föreningslivet med anledning av pandemin genomförts som ska bidra till att stötta idrotts- och kultursektorn i Linköpings kommun. Åtgärderna syftar till att skapa en kontinuitet avseende aktörers verksamhet under och efter coronapandemin. Genom stödpaketet har kultur- och fritidsnämnden bidragit till föreningslivets fortsatta fortlevnad.

Under våren och sommaren 2020 genomfördes regelbundna dialoger digitalt med representanter från kommunen och ett 10-tal föreningar i Linköping för att kartlägga behov och planerade insatser med anledning av pandemin, liksom att undersöka behovet av samverkan/samarbete i insatserna. Dialogerna var en effekt av kommunens initiativ Linköping tillsammans, där behov av samverkan med civilsamhället identifierats för att kunna möta förändrade behov hos Linköpings invånare med anledning av pandemin. Under dialogerna diskuterades insatser som bland annat Svenska kyrkans stöd med inköp och leverans av mat för personer som utgör riskgrupp och stödsamtal för personer som upplever ofrivillig ensamhet, isolering och psykisk ohälsa som flera organisationer erbjuder. I samband med pandemins utbrytande våren och sommaren 2020 kom civilsamhället i Linköping att genomföra viktiga insatser där civilsamhällets särart som snabba aktörer med nära kontakter till målgrupper var avgörande för att insatserna kunde ta form snabbt.

Vad har till?

Mål om en god samverkan med civilsamhället är satta i några av kommunens nämnder, där antalet aktuella IOP:er i nämnden är ett sätt att mäta måluppfyllelsen. 2018 fanns det totalt 10 IOP:er i kommunen. I mars 2021 finns det totalt 17. Social och omsorgsnämnden ökade från 3 IOP:er 2018 till 9 IOP:er 2020.

5 Ekonomisk hållbarhet

Området kopplar i första hand till de globala målen:

3: God hälsa och välbefinnande

6: Rent vatten och sanitet för alla

11: Hållbara städer och samhällen

15: Ekosystem och biologisk mångfald.

Området berör huvudsakligen de kommunala målen:

- Ett klimatsmart Linköping
- Ett företagsamt Linköping
- Hållbar ekonomi

Såväl kommunen, som kommunens medborgare, näringsliv och civilsamhälle, bidrar på olika sätt i arbetet för en ekonomiskt hållbar kommun. Ur ett finansiellt perspektiv arbetar kommunen inom flera områden för att säkerställa ekonomisk hållbarhet.

Definitionen av ett ekonomiskt hållbart Linköping är:

Ett ekonomiskt hållbart Linköping innebär ett samhälle där de ekonomiska resurserna används på ett sätt som främjar ekologisk och social hållbarhet, där företagsklimatet är gott och där invånarnas ekonomiska välfärd främjas bland annat genom goda möjligheter till utbildning, boende och arbete (utdrag från kommunens hållbarhetspolicy).

Se även definitioner för cirkulär ekonomi och delningsekonomi under cirkulär resurshantering.

5.1 Hur arbetar kommunen med ekonomisk hållbarhet?

Kommunens likviditet, det vill säga möjlighet att betala löpande verksamhetskostnader, bevakas löpande och säkerställs långsiktigt genom en väl tilltagen checkkredit, lånemöjligheter via certifikat och obligationer samt lån från Kommuninvest. Dessutom kan stora delar av kommunens placeringar på några få dagar omvandlas till likviditet.

5.2 Grönt ramverk

5.2.1 Hur ser styrningen av arbetet ut?

Kommunkoncernen har kommit överens om ett gemensamt grönt ramverk för koncernens finansiering. Lån under det gröna ramverket förväntas öka efterfrågan på koncernens obligationer och därmed ha en positiv påverkan på finansieringskostnaden på lång sikt.

Kommunens placeringar präglas av långsiktighet. Placeringarna baseras på en strategi där avkastning på lång sikt optimeras utifrån en vald risknivå. Kommunens finansregler stödjer också mål om långsiktig hållbarhet då reglerna säkerställer en strukturerad finansverksamhet med kontroll på de olika finansiella risker som kommunen exponeras mot.

Finansreglernas hållbarhetskriterier kompletterar den finansiella riskhanteringen genom direktiv om att välja bort riskfyllda sektorer som till exempel fossila bränslen och andra kontroversiella verksamheter; produktion av exempelvis massförstörelsevapen, pornografi, tobak och annat.

5.2.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Lejonfastigheter tog under 2019 fram av ett nytt grönt ramverk för att främja låga koldioxidutsläpp och hållbar utveckling genom att investera i ny- och ombyggnadsprojekt som leder till minskad energianvändning och lägre klimatpåverkan samt lägre finansieringskostnader.

5.2.3 Vad har arbetet bidragit till?

Arbetet har exempelvis lett till att Lejonfastigheter under 2019 emitterade sin första gröna obligation med 250 miljoner kronor för nybyggnation i Ebbepark, som ska certifieras enligt Miljöbyggnad silver.

5.3 Upphandling

5.3.1 Hur ser styrningen av arbetet ut?

Varje år köper Linköpings kommun in varor och tjänster för runt 4 miljarder kronor. Som en grund för arbetet finns bland annat en politiskt beslutad

upphandlingspolicy och riktlinjer för upphandling. Kommunen tar ansvar för en miljö- och klimatomfattig samt socialt hållbar utveckling vid upphandling exempelvis genom att ställa krav på att plastartiklar ska bestå av återvunnen eller förnybar råvara och att leverantörer ska använda fossilfria bränslen.

5.3.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Under 2020 deltog kommunledningsförvaltningen (hållbarhets- respektive upphandling- och inköpsenheten) i det nationella projektet ”Cirkulär upphandling i praktiken”, vilket genomfördes inom ramen för forskningsprogrammet Re:Source. Projektet syftade till att lära mer om metoder för cirkulär upphandling.

Samhällsbyggnadsnämnden har tillsammans med Tekniska verken, Lejonfastigheter, Stångåstaden och Sankt Kors tagit fram nya klimatkrav för entreprenadupphandlingar. Kraven har implementerats som ”standardkrav” och innebär att fordon som används i entreprenad ska drivas av fossilfritt bränsle.

Samhällsbyggnadsnämnden har också genomfört en inventering av om de produkter som upphandlade entreprenörer använder, innehåller ämnen som följer de krav som anges i kemikalieprogrammet. I nya upphandlingar och avtal för driftentreprenader och projekt skrivs in vilka kemiska ämnen som inte får ingå i produkter som används i verksamheten.

Stångåstaden färdigställde under sommaren 2019 delar av den andra etappen av kvarteret Norrskenet för inflyttning. Byggnaden är miljöcertifierad vilket innebär att aktiva miljöval har gjorts under hela byggprocessen. Man kommer även fortsätta ha hög ambition avseende service, miljöarbete och underhåll i befintligt bestånd. Man är mycket noga med materialval i nyproduktion och ombyggnader och ställer höga krav i upphandlingar, även när det gäller transporter.

5.3.3 Vad har arbetet bidragit till?

Det övergripande arbetet på central nivå har lett till utvecklade miljö- och energikrav i prioriterade upphandlingar.

Samhällsbyggnadsnämnden har hållbar upphandling som nämndmål. För 2020 redovisar nämnden att såväl andelen upphandlingar med hållbarhetskrav, som andelen förnybart bränsle utifrån ställda miljökrav i relevanta upphandlingar, uppgår till 92 procent (målvärde 100 procent).

5.4 Fairtrade city

5.4.1 Hur ser styrningen av arbetet ut?

Fairtrade City är en diplomering för kommuner som engagerar sig för etisk konsumtion. Linköping diplomerades som en Fairtrade City 2009.

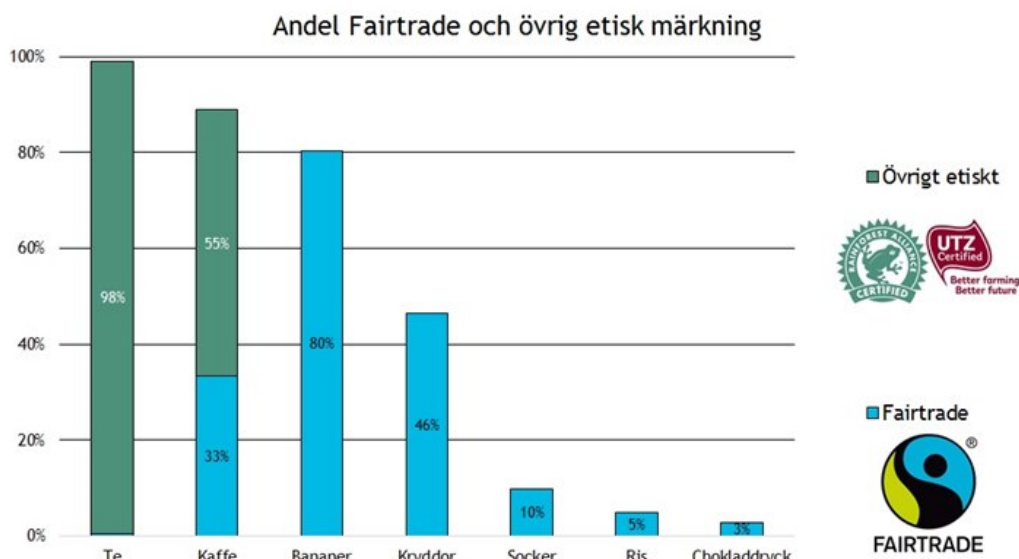
5.4.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Kommunen arbetar för att öka andelen Fairtrade-märkta varor som handlas in på skolor, förskolor, äldreboenden och för att de kommunala arbetsplatserna ska ha Fairtrademärkt kaffe i sina fikarum. Fokus i arbetet har varit på produktgrupperna kaffe, te och bananer.

5.4.3 Vad har arbetet bidragit till?

Statistiken visar att kommunen framförallt upphandlar större andel av te, kaffe, bananer och kryddor som är märkta med Fairtrade eller övrig etisk märkning (2017), se figur 15.

Figur 15. Andel Fairtrade och övrig etisk märkning.

6 Bilagor

Bilagor till hållbarhetsrapporten utgörs av:

- Barnbokslut, KS 2021-357
- Energi- och klimatbokslut, KS 2021-432
- Jämställdhetsbokslut, KS 2021-405
- Uppföljning av måluppfyllelse (koldioxidneutralt Linköping 2025), KS 2021-56